

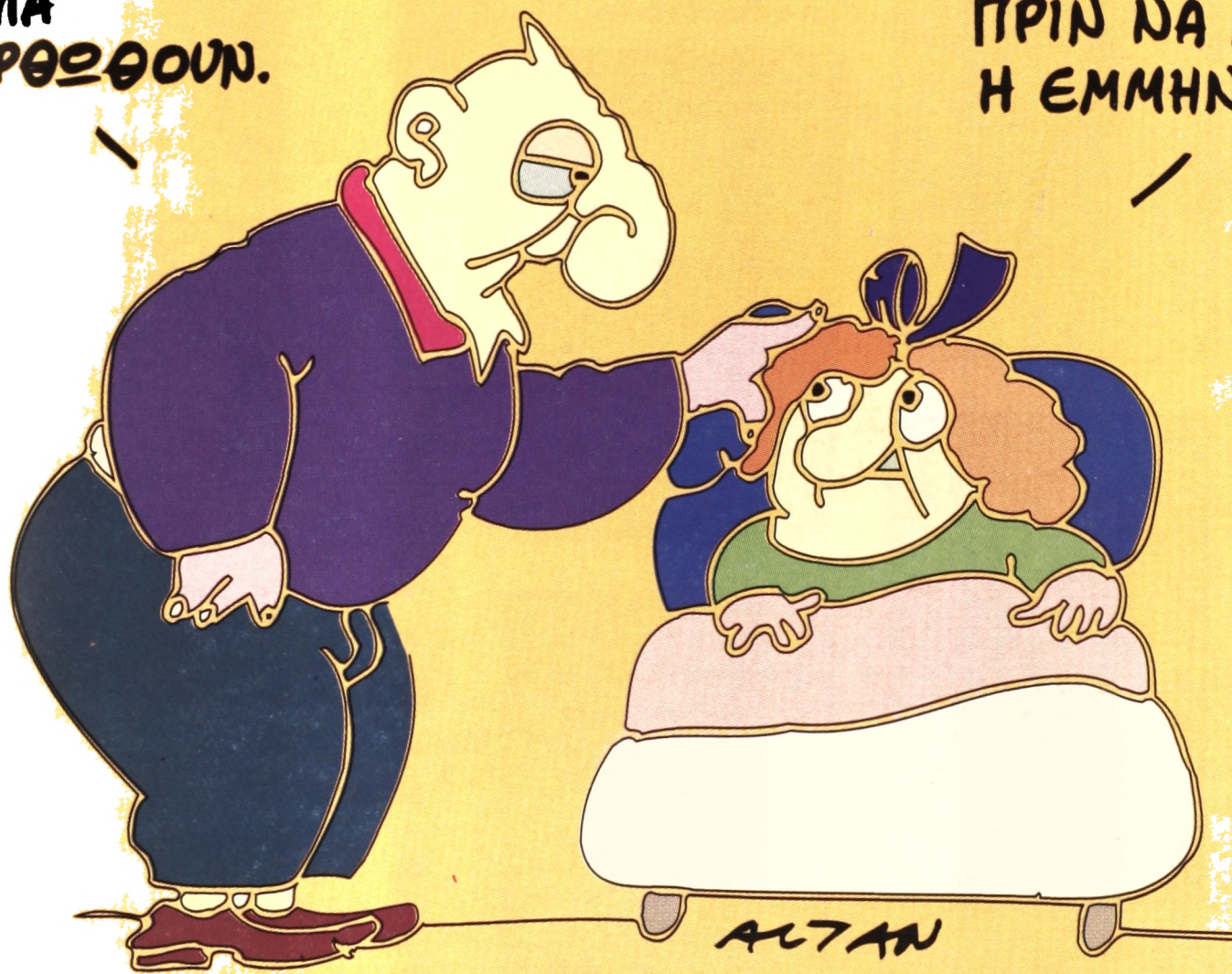
ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 563
Παρασκευή,
28 Οκτωβρίου 1994
Δρχ. 300

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ: «ΕΠΑΦΙΕΜΕΘΑ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΝ ΤΩΝ ΕΡΓΟΛΑΒΩΝ»

ΚΟΙΜΗΣΟΥ ΗΣΥΧΗ.
ΟΛΑ
ΘΑ ΔΙΟΡΘΩΘΟΥΝ.

ΠΡΙΝ ΝΑ ΜΟΥ ΕΡΘΕΙ
Η ΕΜΜΗΝΟΠΑΥΣΗ;

ΝΕΑ ΕΚΔΟΧΗ

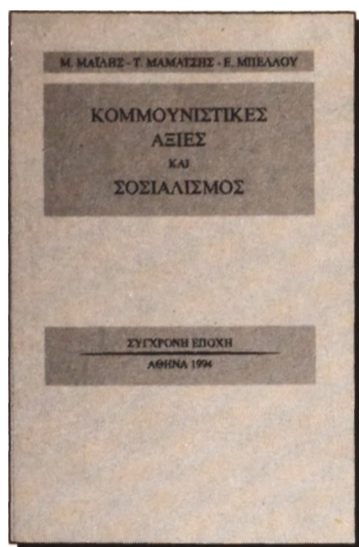
ΤΟΥ ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

στη κοάνη του «μετα-παπανδρείσμου»;

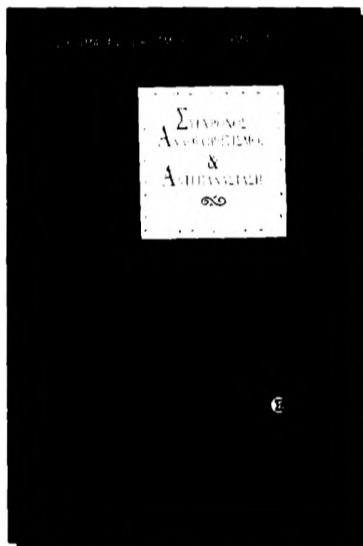

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Μ. Μαΐλης - Τ. Μαμάτσης
Ε. Μπέλλου
**Κομμουνιστικές αξίες
και σοσιαλισμός**

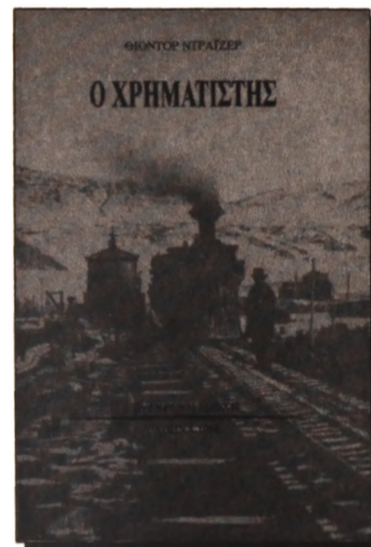
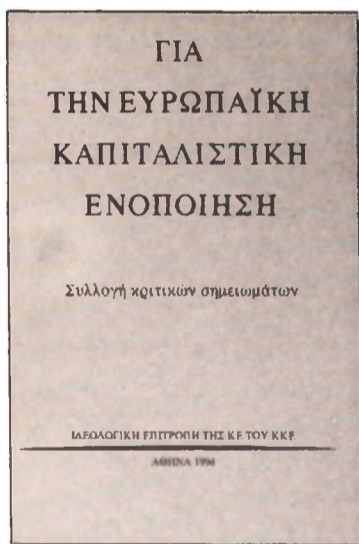
**ΖΗΤΗΜΑΤΑ
ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ**
**Σύγχρονος
αναθεωρητισμός
και αντεπανάσταση**

Μ. Κωστόπουλος
**Με αφορμή
μια συκοφαντία**

Λ. Αραγκόν
Οι κομμουνιστές
5ος τόμος

Θ. Ντράιζερ
Ο χρηματιστής

**ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΕ**
**Για την ευρωπαϊκή
καπιταλιστική ενοποίηση**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 3620 835 Fax: 3613354

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ Σ.Ε.: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 3629835, 3629814

2. Θεσσαλονίκη, Μενελάου 3 & Εγνατία 65, Τηλ.: 283810

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 38090

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΕΑ ΕΚΔΟΧΗ ΤΟΥ ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΥ;

παρένθεση που οίξε στις ευρωελογές με την αμβύπηση των δύο γάλων κομμάτων εν έκλεισε στις μοτικές. Οι δύο νομάχοι αναζνύν δορυφόρους να ανασυστήνουν το δικομματιό με τη θεωρία των δύο μπλοκ. Η ολογική αυτονο της Αριστεράς αδεικνύεται σε ροϋπόθεση για την πολιτική της βίωση. Το πολιό σκηνικό μετά δημοτικές αναο Νίκος Φίλης. άφουν ακόμα: ο κωνίδας Πεγιάς για το πρόβλη των δικαστικών πρσώπων που εν πήγαν στα ολογικά κέντρα πρώτη Κυριακή ψηφοφορίας' ο Τάσος Παππάς.

ΣΕΛ. 14-21

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ	4
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	5
<i>Πολιτική γελοιογραφία</i>	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	6
<i>Αντήνωρ</i>	
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	10
ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ.....	18
<i>Γιώργος Φιλιδιάκος</i>	
ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ	33
ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	46
<i>Γ. Αρκουήης</i>	
20-21	42
<i>Άκης Μπογιατζής</i>	
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	44
ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ	32
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	47

22 ΒΡΟΧΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΙΓΙΔΕΣ; ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΡΕΙ...

Η απειπισία στα πρόσωπα όσων επήληγσαν από τις πρόσφατες θεομηνίες δεν απηχεί όλη την πραγματικότητα. Εκείνο που αποσιωπάται είναι η ευθύνη όλων μας, η συλλογική ευθύνη. Η ευθύνη των πολιτών. Όσο για τις κρατικές δομές, αυτές απηώς υλοποιούν την άρχουσα νοοτροπία. Γράφει ο Κώστας Θεολόγου.

12 ΜΥΣΤΙΚΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ: ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΕΝΕΧΟΜΕΝΟΙ;

Τι συμβαίνει τελικά με τα μυστικά κονδύλια του υπουργείου Εξωτερικών; Τελικά, τα «έπιαναν» ή όχι κάποιοι δημοσιογράφοι; Θα φτάσουν πουθενά οι έρευνες; **24 ΕΠΑΦΙΕΜΕΘΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΝ ΤΩΝ ΕΡΓΟΛΑΒΩΝ;** Τι σημαίνει για την οικονομία μας ο τρόπος διαχείρισης των χρημάτων του Πακέτου Ντελέρ στην «επιχείρηση-Μεγάλα Έργα»; Γράφει ο Κ. Τσαλδότης. Κι ο Φίλιππος Βασιλείου μας αφηγείται τη σκανδαλώδη ιστορία του κυρίου νομάρχη και **29 Κατασκευαστών...** **34 ΟΛΟΙ ΕΝΙΚΗΣΑΝ...** Και στη Γερμανία τα ίδια. Κι εκεί, όλοι ενίκησαν! Συμπτώσεις... **48 ΚΙΝΟΥΜΑΙ, ΑΡΑ ΥΠΑΡΧΩ.** Η Σταυρούλα Παπασπύρου στο φεστιβάλ καρτούν, στις Αζόρες...

Περίοδος Β' • Έτος 21ο • Τεύχος 563 • Παρασκευή 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1994 • Δρχ. 300

ΑΝΤΙ • ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου - ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Πάνος Κωνσταντόπουλος - ΜΟΝΤΑΖ: Τασία Λεβόν -

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστέρι, τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΕΠΙΚΟΥ: Εξαμ. 3.400 δρχ., Ετήσια 6.800 δρχ., Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 25.000 δρχ. Φοιτητική ετήσια: 6.100 δρχ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ -

ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ: Εξαμ.: 27 δολ., Ετήσια: 54 δολ., ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ: Εξαμ. 30 δολ., ετήσια 60 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 300, ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 500

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας περιοδικό ΑΝΤΙ, για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουθουκτσή και Σία Ε.Ε. Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ του β' γύρου των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών, πέρα από τις θριαμβολογίες του ΠΑΣΟΚ, της ΝΔ και τις ερμηνείες περί «σταθερού πολιτικού σκηνικού», νίκης των «προοδευτικών δυνάμεων», και δυναμικής μιας νέας «κοινωνικής και πολιτικής πλειοψηφίας» επιβεβαίωσαν στην ουσία τις τάσεις του εκλογικού σώματος που εκδηλώθηκαν στον α' γύρο.

ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ σχετικά με τη στάση των πολιτών απέναντι σε θεσμούς που υποτίθεται ότι βρίσκονται πλησιέστερα στην καθημερινή τους ζωή σε σύγκριση μ' ένα απρόσωπο, γραφειοκρατικό και τερατώδες κράτος ή με μια απόμακρη κυβερνητική εξουσία, κάθε άλλο παρά ενθαρρυντικά είναι τόσο για τους πολιτικούς όσο κυρίως για την εμπιστοσύνη και τη στήριξη στις πολιτικές διαδικασίες στο επίπεδο αυτό.

ΟΣΟΙ στο δημόσιο χώρο είχαν εισηγούνται είτε με βάση διάφορες σφυγμομετρήσεις είτε σαν διάχυτη εντύπωση τη στάση και συμπεριφορά των πολιτών επιβεβαιώθηκαν. Η αποχή, τα άκυρα και λευκά ψηφοδέλτια ανέρχονται για πρώτη φορά σε πρωτοφανή ποσοστά. Η προειδοποίηση είναι σαφής. Σημαντικό μέρος του εκλογικού σώματος έχει χάσει την εμπιστοσύνη του στις πολιτικές διαδικασίες. Δεν πιστεύει ότι μπορεί να αλλάξει η ζωή του ψηφίζοντας ή αρνείται να επλέξει μεταξύ των πολιτικών δεσμάτων και επιλογών που του προσφέρονται. Αρκείται, λοιπόν, προς το παρόν σε μια έντονη διαμαρτυρία-προειδοποίηση.

ΑΞ ΜΗΝ σπεύσουν πολλοί να καταδικάσουν το φαινόμενο. Αρκεί να το αντιμετωπίσουν με ειλικρίνεια και να το ερμηνεύσουν σωστά. Αν οι εκλογές έχουν γίνει γκρίζες, ανάλογες θα είναι και οι αντιδράσεις. Γι' αυτό τελικά δεν έχει νόημα να σταθεί κανείς στο γεγονός ότι ο κ. Αβραμόπουλος κέρδισε άνετα ή ότι ο κ. Πάγκαλος εξημέωσε εαυτόν και την παράταξή του.

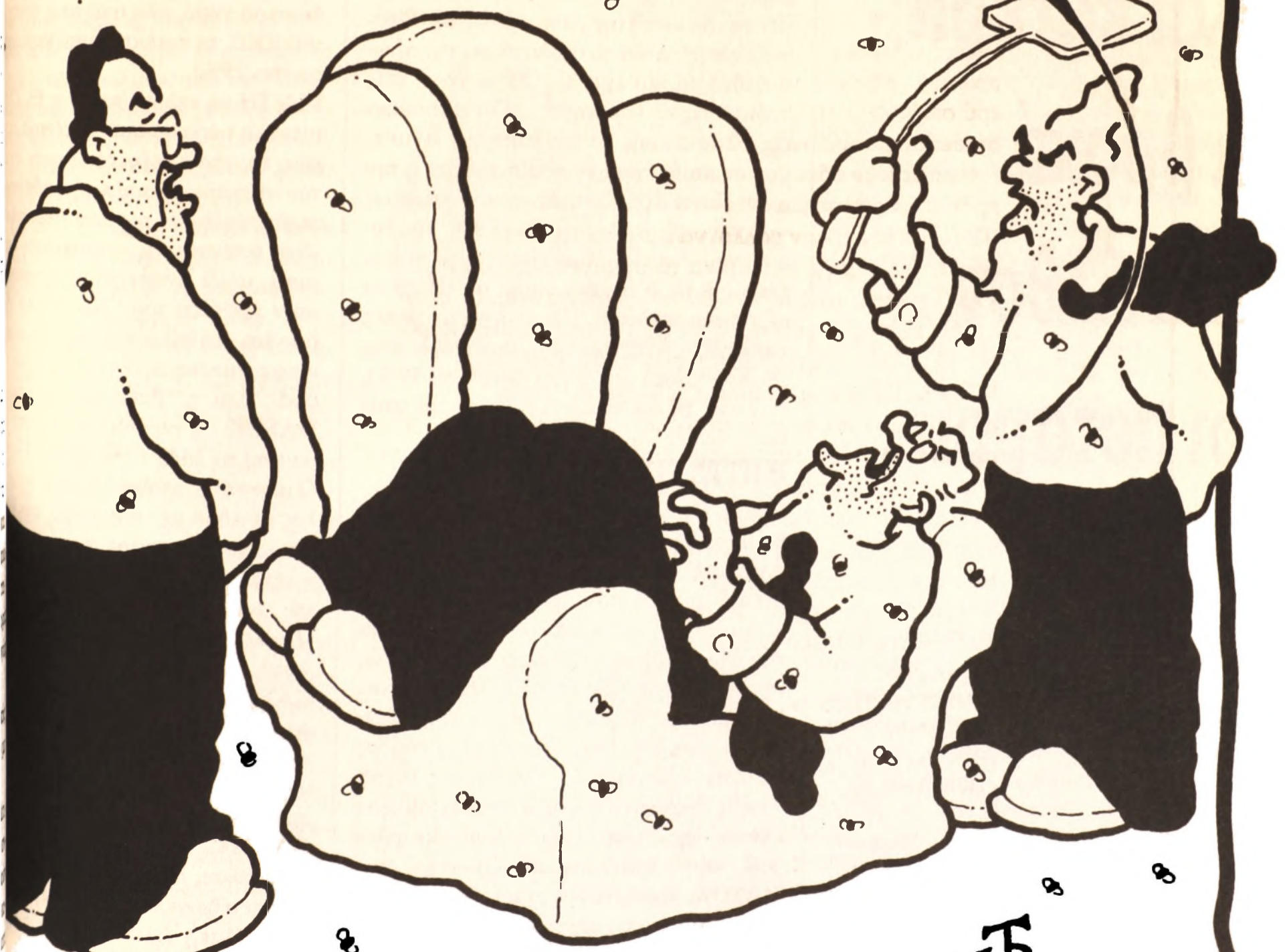
ΜΠΡΟΣΤΑ στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Αθήνα, η Αττική αλλά και ολόκληρη η χώρα, οι κομματικοί συνδυασμοί ή τα πρόσωπα –μολονότι οι προσωπικότητες παίζουν το ρόλο τους– έχουν δευτερεύουσα σημασία. Το ζητούμενο είναι εάν οι δημότες-πολίτες με τη δράση τους μπορούν να επιβάλουν την αναγκαία συνεργασία στις τοπικές κοινωνίες για να τεθούν οι προτεραιότητες που τους αφορούν και να πραγματοποιηθούν εκείνα τα βήματα που βελτιώνουν τις συνθήκες και την ποιότητα ζωής. Διαφορετικά πάντα πέφτουν θύματα του μικροκομματισμού και των επιλογών ανεξέλεγκτων στην ουσία «τοπικών αρχόντων» που στην ουσία πολλές φορές δεν αποτελούν τίποτα άλλο παρά μικρογραφία της μόνιμης πολιτικής παθολογίας της χώρας.

ΝΕΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ σκηνικό θα δημιουργηθεί στην ουσία όταν οι θεσμοί της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποκτήσουν σάρκα και οστά, πράγμα που μπορεί να γίνει μόνο με την ενεργό συμμετοχή και τον έλεγχο των δημοτών-πολιτών.

ΜΠΟΡΟΥΜΕ απ' αυτή την άποψη να αφήσουμε άνετα τα κόμματα και τους πολιτικούς στις δικές τους ερμηνείες για τα αποτελέσματα. Αυτό που πρέπει να μας ενδιαφέρει είναι πως από την επομένη τα προβλήματά μας δεν πρέπει να αφεθούν σε αδρανή χέρια. Το ότι αυτή τη φορά οι πολίτες δεν οδηγήθηκαν ως κομματικό κοπάδι στις κάλπες και δεν υπάκουσαν σε μεγάλο βαθμό στα κομματικά κελεύσματα αποτελεί λίαν παρήγορο και ενθαρρυντικό γεγονός. Αρκεί να έχει συνέχεια.

ΚΙ ΟΜΩΣ ΠΡΟΕΔΡΕ...
ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΗΣΕ
ΧΕΡΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙ
ΤΙΠΟΤΑ!...

ΣΟΒΑΡΑ ΤΟ ΤΣΟΓΛΑΝΙ;...!
ΘΑ ΤΟΥ ΚΑΝΩ ΜΗΝΥΣΗ
ΓΙΑ ΚΛΟΠΗ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ!...

ΔΗΜΗΤΡΗΣ

26.10.94

Δ **ΠΟΛΙΤΙΚΟ** ΕΚΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Εκλογές: Και κατέβη η βροχή και ήλθον οι ποταμοί...

ΠΟΙΟΣ ΚΕΡΔΙΣΕ και ποιος έχασε, λοιπόν, στις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές; Η απάντηση δεν είναι εύκολη, καθώς η «πολιτική άλγεβρα» και η «προκρούστεια κλίση» δεν δίνουν, κατά κανόνα, ακριβείς απαντήσεις... Κατά την εκτίμηση του πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου λ.χ., «η μεγάλη νίκη των προσοδευτικών συνδυασμών» –και πιο συγκεκριμένα «των συνδυασμών που υποστηρίχθηκαν από το ΠΑΣΟΚ»– εγγυάται σταθερότητα και συνέχεια. Στόχος: «δημιουργική τετραετία»... Κατά την εκτίμηση του προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Μ. Έβερτ, το τελικό αποτέλεσμα των

εκλογών «επιβεβαίωσε» ότι το κόμμα του δεν θα είναι επί πολύ ακόμα εκτός εξουσίας. «Ετοιμαζόμαστε και ερχόμαστε, είμαστε κυβέρνηση σε αναμονή» – είπε...

ΒΑΣΕΙ ποιων κριτηρίων, όμως, επιμετράται η νίκη ή ήττα; Για το κυβερνών κόμμα, σημασία δεν έχει το ότι έχασε τους δυο μεγάλους δήμους (της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης), αλλά το ότι διατηρεί την πρωτοκαθεδρία και έχει το «πάνω χέρι» στις περισσότερες νομαρχίες... Για το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, αντιθέτως, σημασία έχει η «συντριπτική ήττα» του κ. Θ. Πάγκαλου –που την καταγράφει ως «προσωπική ήττα» του ίδιου του πρωθυπουργού– και η σημαντική αύξηση της επιρροής της Νέας Δημοκρατίας, σε σχέση με τις ευρωεκλογές. [Ορισμένοι αναλυτές υπολογίζουν την αύξηση αυτή γύρω στις έξι ποσοστιαίες μονάδες (περίπου 39%), ενώ ο κ. Έβερτ μιλά για αύξηση που φτάνει το 42%].

Η ΗΤΤΑ ΤΟΥ Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΥ

ΓΙΑΤΙ, ΟΜΩΣ, έχασε ο «δυναμικός, πληθωρικός και ικανός Πάγκαλος»; Οι λόγοι είναι πολλοί... Ο πρώτος ίσως να είναι το ότι τον ενεφάνισαν ως τον «κρυφό άσο» που ανέσυρε, αιφνιδιαστικά, από το μανίκι του, ο «μάγος του πολιτικού παιγνιδιού», πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου. («...Ετοίμασε μάλιστα / για να τον δώσει μια περγαμινή. Εκεί / τον έγραψε τίτλους πολλούς κι ονόματα»...). Δεύτερος λόγος, το πώς στηρίξαν –και σε τι βαθμό στηρίξαν την υποψηφιότητά του – οι άσπονδοι φίλοι του στο Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ, «δελφίνοι» και μη. Ο τρίτος λόγος σχετίζεται με τον τρόπο με τον οποίο ο ίδιος συμπεριφέρθηκε απέναντι στον ανθυποψήφιό του κ. Δ. Αβραμόπουλο. (Ο «κύριος Τίποτε» είναι σήμερα δήμαρχος

Αθηναίων). Τέταρτος λόγος, τέλο οι άλλοτε σύντροφοί του της Αρ (όπου και να ανήκουν σήμερα, στον Συνασπισμό) δεν τον ψήφισαν στον β' γύρο. [Υπολογίζεται ότι οι ψηφοφόροι του ΣΥΝ, «μόνο εν στό» γύρω στο 50% ψήφισε Πάγκαλο, δεύτερο γύρο, ενώ από τους ψηφοφόρους του ΚΚΕ, το ποσοστό αυτό κυμαίνεται γύρω στο 25%].

ΓΙΑ ΤΗ μη εκλογή του, ο κ. Θ. Παπανδρέου αιτιάζεται τώρα ορισμένα «κέντρα αρετών», τα οποία «εξουδετέρωσαν» τον αθηναϊκό λαό και το οδήγησαν στην παθητική στάση των ίσων αποστάσεων. Ο ίδιος απέφυγε να κατονομάσει τα κέντρα αυτά, αλλά αναφερόταν προφανώς στην πρόταση του ΚΚΕ (λευκό κέντρο) όσο και στη δήλωση Δαμανάκη «δεν νομίζουμε κανένα πρόσωπο, κανένα κόμμα». Και η «βαβούρα» από το ΠΑΣΟΚ – η γκρίνια ότι «χάσαμε την εκλογή από τα λάθη τακτικής του Πάγκαλου». Ο αποτυχών υποψήφιος δήμαρχος κ. Δ. Αβραμόπουλος αντιδρά με στωικότητα και με τη φράση: «Δρυός πεσούσης πας ανήρ ξύπνησε» – λέγει. [Υπάρχει και ένα δεύτερο κέντρο, του Δημόκριτου, εξίσου σημαντικό. «Πολλοί δοκέοντες είναι φίλοι σου», λέει. Αυτά όλα, βέβαια, οι επιφοβισμοί του ΠΑΣΟΚ τα απορρίπτουν: «Μα τι να φοβόμαστε;... Ο Πάγκαλος είναι επιφανές πρόσωπο του κινήματος και ενδέχεται στο μέλλον να ανασηματιστεί να υπουργοποιηθεί ξανά». Και η «βαβούρα» συνεχίζει: «ΠΑΝΤΩΣ και σε σχέση με την εκλογή του Πάγκαλου, αξίζει ν' αναφερθεί ότι όσα μετέδωσε το ειδησεογραφικό κέντρο Ρόιτερ (κάποτε το γραφείο Ρόιτερ) (κάποτε το γραφείο Ρόιτερ): «Η ήττα του κ. Πάγκαλου, οριστικό γεγονός με τα υπόλοιπα εκλογικά αποτελέσματα της χώρας, αλλάζει τα σχήματα της χώρας, αλλάζει τα σχήματα της χώρας»].

νδρέου για μετάβαση στην Προεδρία δημοκρατίας»...

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΕΝΟΥΝ...

Όι μεν εκλογές μας τελείωσαν, «αλλά προβλήματα μένουν»... Η διατύπωση κάτι σαν στερεότυπο, για να σηματοδοτώσω, το τέλος κάθε προεκλογικής δουλειάς... Αλλά για ποια, ακριβώς, προταμίδια μιλάμε; Για τους δύο μεγάλους εκπομπές των talk show (διάβαζε Αβραμόπουλος και Πάγκαλος) τα επίμαχα θέματα, έσπευσε, τουλάχιστο, με το λεκανοπέδιο της Αθήνας ειδικότερα, ήταν η αποκοπή των σκουπιδιών, η πλατεία, το δέντρο παιδικός σταθμός, διανθισμένα όλα τα κεντραπολιτικά στην «ακηδεμόνευτη αυτοδιοίκηση», μέσα από τη διάχυση της κεντροπολιτικής εξουσίας... Και, ξαφνικά, βγήκε η βροχή και ήλθον οι ποταμοί και οι άνεμοι - και όλα κατέρρευσαν. «Νεκροί και συντρίμμια το μήνυμα μέλλον», «Θρήνος στις λάσπες», «Νίστε από τις λάσπες», «Λασπωμένες ίσες» - είναι μερικοί από τους κύριους τίτλους των εφημερίδων, μαζί με λογής λογής τίτλους του τύπου: «Η πληγωμένη γη εκπαύεται», «Μπάζωμα ή κτίσιμο των ρεμάτων έφωσαν την καταστροφή», κ.ά.

ΓΙΑ το «τις πταίει;» - από δω πάνε... Ο κ. Κίμων Κουλούρης, επί παραπομπή, αισθάνθηκε την ανάγκη να διευκρινίσει ότι πταίουν όλοι οι άλλοι, πλην του ΠΑΣΟΚ (το ΠΑΣΟΚ δεν είχε ποτέ κυβερνητική ηλικία...), ενώ ο κ. Κ. Λαλιώτης, σε αδιόφανη συνομιλία με τον κ. Τράγκα, επέμενε ν' αποδείξει ότι «μέθε όλοι το ίδιο», όπως άδικα, πολύ άδικα, διαλαλούν οι πληγέντες. Ασφαλώς η πληγιά που έπληξε την Αττική, αλλά και την επαρχία, ακόμα και τα νησιά, δεν οφείλεται για κομματικιστικές τοποθετήσεις. Όμως η αλήθεια δεν κρύβεται. Ιδίως όταν τα πράγματα γύρω μας βοούν. Η αλήθεια είναι ότι για το μπάζωμα των εδαφών στην Αττική, για την αποκοπή των δέντρων (για τα όμβρια ύδατα), για την αποκοπή της δόμησης, για τα έργα που δεν έγιναν, οι υπεύθυνοι φέρουν όλες οι μεταπολιτευτικές κυβερνήσεις. Αλλά όχι μόνον. Δήμαρχοι, μηχανικοί, εργολάβοι, κόμματα που έστησαν, αλλά και κόμματα που ενεργούσαν το λαϊκισμό, φέρουν το δικό τους μερίδιο ευθύνης. Πριν από εκατό περίπου χρόνια, ο Γ. Σκληρός, αυτός ο ξεχασμένος σήμερα θεμελιωτής του σοσιαλι-

σμού στο χώρο της ελληνικής διανοήσης, έγραφε ότι «ανάπτυξη θα πει αλλαγή του ασυνείδητου στο συνειδητό, του μοιραίου στο ελεύθερο»... Αλλά πώς να φαντασθεί ότι το δικό του «ελεύθερο» θα κατέληγε στην άναρχη δόμηση, στην απουσία δομών (σε όλες σχεδόν τις πόλεις μας), στην κακοποίηση της φύσης... Η Αθήνα, με το παραμικρό, «βουλιάζει και διαλύεται». Ενώ η μοίρα σειράς άλλων πόλεων -αν δεν γίνουν έργα, αν δεν αντιμετωπισθούν ως φυσικός χώρος- θα έχουν την ίδια τύχη που είχε λ.χ. η Καρδίτσα. (Το 40% της πεδιάδας της έγινε λίμνη.) Ποιος είπεν: «Η ζωή μας κάθε μέρα λιγοστεύει»;

ΜΕΡΙΚΑ ΑΛΛΑ ΤΙΝΑ

ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ που επισκοπούμε, συνέβησαν και μερικά άλλα τινά:

- Ο Κίρο Γκλιγκόροφ επανεξελέγη, τελικά, πρόεδρος της ΠΓΔ της Μακεδονίας (με σχετικά μικρό ποσοστό, 52,4%), παρά τις ενστάσεις και αμφισβητήσεις των δύο

μεγαλύτερων κομμάτων της αντιπολιτευσης, του Δημοκρατικού, του Πέτρου Γκόσεφ, και του εθνικιστικού VMRO. Η ώρα της αλήθειας πλησιάζει για όλους μας, καθώς ο διάλογος, στο πλαίσιο του ΟΗΕ επαναρχίζει, το εμπόργκο μάλλον θα αρθεί έναντι ανταλλαγμάτων (σημαία, Σύνταγμα) και η κυβέρνηση θα πρέπει να πει ένα «ναι» ή ένα «όχι» στο θέμα του ονόματος - σύνθετου ονόματος... Ταυτόχρονα σχεδόν,

η Ουάσιγκτον προσφέρεται να βοηθήσει στην αποκλιμάκωση των εντάσεων στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και, ειδικότερα, στα θέματα που σχετίζονται με τα χωρικά ύδατα και τον εναέριο χώρο του Αιγαίου. Πώς θ' αντιδράσει η κυβέρνηση και πώς διαπλέκονται οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις με το ταξίδι του κ. Α. Παπανδρέου στη Συρία - ταξίδι που αν και είχε προγραμματισθεί, τελικά μάλλον κατέρρευσε; [Παράγοντες που πρόσκεινται στο πρωθυπουργικό περιβάλλον, υποστηρίζουν ότι «ο πρόεδρος πολύ το ήθελε το ταξίδι αυτό στη Συρία» και ότι «ιδιαίτερα λυπάται» για τη μη πραγμάτωσή του, «λόγω πλημμυρών»... Ο κ. Παπανδρέου θεωρεί ως μέγιστη προσωπική του επιτυχία το ότι, τον Νοέμβριο του 1984, είχε μεσολαβήσει μεταξύ Μιτερράν και Καντάφι, για το θέμα του Τσαντ. Τότε ακόμα, τα χαρτιά του συνταγματάρχη Μοάμαρ Καντάφι - «άρχοντα της ερήμου» - ήταν πολύ ανεβασμένα].

- ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ και η Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης συμφώνησαν, πάρα τις επιθέσεις της «Χαμάς», να εμμείνουν -και να επιταχύνουν- τη μεταξύ τους ειρηνευτική διαδικασία. Όμως τα πράγματα δεν φαίνονται καθόλου εύκολα. Οι Παλαιστίνιοι φοβούνται τώρα ότι η συμφωνία Ισραήλ - Ιορδανίας «σκιάζει» τις διεκδικήσεις της ΟΑΠ στην Ιερουσαλήμ και τη Δυτική Όχθη (είναι ενδεικτική η άρνηση των Παλαιστινίων να παραστούν στην υπογραφή της συμφωνίας στο Αμάν), ενώ η παρουσία του Κλίντον στο Κάιρο, στο Αμάν και στη Δαμασκό ήλθε να υπογραμμίσει, για μια ακόμα φορά, τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζουν οι ΗΠΑ, στην περιοχή. Ήδη ο Κλίντον θα βρισκόταν, χθές Πέμπτη, στη Δαμασκό και ήδη η εφημερίδα *Al Mπαάθ* γράφει για την πρόθεση του προέδρου Άσαντ να προχωρήσει σε «συνολική διευθέτηση του προβλήματος», διευθέτηση, δηλαδή των συρο-ισραηλινών διαφορών. Τούτων δοθέντων, είναι φυσικό να υποθέσει κανείς ότι η «μεσολάβηση Παπανδρέου» κρίθηκε όχι και τόσο αναγκαία, εφόσον «διαιτητής», «μεσολαβητής» και «άγγελος ειρήνης» εμφανίζεται ο ίδιος ο Μπιλ Κλίντον! Κάποτε, οι δόκιμοι σοφισταί, απερχόμενοι εκ Συρίας, περί Αντιοχείας (κοινώς Δαμασκού) εσκόπευαν να συγγράψουν. Σήμερα;

ANTHNSΩP

ΑΝΤΙ ΕΣΕΙΣ

ΑΠΟΡΙΑ

Πολλοί προσπαθούν να βγάλουν τα αναγκαία πολιτικά συμπεράσματα από την αποχή, τα λευκά και τα άκυρα στις πρόσφατες δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές. Ο κ. Πάγκαλος είπε ότι ο αντίπαλός του κ. Αβραμόπουλος, τον οποίο σφοδρά υποτίμησε, εκλέχτηκε στην πραγματικότητα από το 1/3 των Αθηναίων δημοτών, πράγμα που δεν πρέπει να ξεχνά ποτέ, κι αν το ξεχνά, είτε ο κ. Πάγκαλος, θα είμαστε εκεί να του το υπενθυμίζουμε. Ωραία όλα αυτά. Εγώ εξακολουθώ να διερωτώμαι. Με τέτοιες γκριζες εκλογές, με τέτοια αναξιопιστία έναντι των πολιτικών που υπάρχει, αν η ψηφοφορία δεν ήταν υποχρεωτική, όπως στα προηγμένα και ώριμα δημοκρατικά καθεστώτα, πόσοι θα έκαναν τον κόπο να ψηφίζουν;

Αυτός ο αναχρονισμός πρέπει να εκλείψει για να βγούμε από την ψευδαισθησι ότι οι Έλληνες πολίτες πράγματι ενδιαφέρονται για τα κοινά. **Β.Κ.**

ΙΔΟΥ Η ΡΟΔΟΣ...

Ο τούρκος υπουργός Εξωτερικών επανέλαβε, σε πρόσφατες δηλώσεις του, γνωστές και πάγιες θέσεις περί αιτίας πολέμου (casus belli) στην περίπτωση που η Ελλάδα επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στα 12 μίλια.

Το θέμα δεν είναι καθόλου απλό και καθόλου θεωρητικό, εφόσον από τον Νοέμβριο και μετά η Ελλάδα "άφοβα" και σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο μπορεί να πράξει ό,τι τα άλλα κράτη ήδη πράττουν στο θέμα αυτό. Θεωρητικά, βέβαια, είναι θέμα κυρίαρχου αυτοπροσδιορισμού και συναισθηματικά θέμα αξιοπιστίας, αξιοπρέπειας, αλλά και απόκρουσης κάθε εκβιασμού.

Πρακτικά το πρόβλημα είναι δύσκολο. Το θέμα δεν είναι εάν υπάρχει νομικό δικαίωμα ή όχι για την επέκταση των χωρικών μας υδάτων, αλλά εάν έχουμε την ισχύ να επιβάλουμε και έναντι της Τουρκίας και έναντι άλλων ναυτικών κ.λπ. δυνάμεων στην περιοχή το σεβασμό και την τήρηση του μέτρου αυτού. Αυτό πρέπει να σταθμιστεί σοβαρά ή τυχόν άλλες κινήσεις που

ΦΥΣΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Θύελλες και καταιγίδες έπληξαν και πάλι ορισμένες περιοχές της Αθήνας, ενώ οι καταστροφές και όχι μόνο στην πρωτεύουσα. Εν μέσω μάλιστα δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών. Αποκαλύφτηκε η γύμνια του κρότων πολιτικών, των δήθεν προγραμμάτων για την "αναμόρφωση" του κλάστως κι άλλα γνωστά τοις πάσι που έρχονται ευκαιριακά και κατά περίσση μνήμη, οσάκις δηλαδή τα προβλήματα μάς πέφτουν κατάμουτρα, θίμαμαζικά πλέον ζωές, και περιουσίες. Τότε όλοι "αφυπνίζονται" για να κοιμητον ύπνο του μακαρίου ευθύς μόλις η κατάσταση επανέρχεται στην "οματα". Δεκάδες δισεκατομμυρίων υπεσχέθη ο πρωθυπουργός στον κ. Πάγκαλο (από ανύπαρκτα κατά πληροφορίες διαθέσιμα κονδύλια) για την ανασυγκοση της Αθήνας, ενώ ο κ. Λαλιώτης δεν παρέλειψε να καλύψει, με τις πτεροτου ΥΠΕΧΩΔΕ, Πάγκαλο και Λογοθέτη. Κι έρχεται και ο κ. Αρσένης για να λει τα πράγματα στη θέση τους, λέγοντας τα αυτονόητα: ότι δηλαδή λείπει η δομή και τα παρόμοια. Φυσικό επακόλουθο οι καταστροφές μπροστά στα φυσικά φαινόμενα. Η δε αντιπολίτευση κραυγάζει για καταβολή αποζημιωων. Ορθόν μεν και ανθρώπινο, αλλά τα προβλήματα δεν πρόκειται να λυθο

Κανένα ημίμετρο δεν πρόκειται να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. Όλοι γζουν τις αιτίες και συμφωνούν στη διάγνωση. Από κει και πέρα υπάρχουν δερα "οράματα" κι όχι συγκεκριμένες προτεραιότητες έργων και επεμβάσετην υποστήριξη των αναγκαίων χρηματικών πόρων. Με τη στήριξη και τηγό συμμετοχή των πολιτών. Φυσικά, κάποιος πρέπει να πληρώσουν. Και θάΑθηναίοι. Έστω

Όμως, μπορεί πλέον κάποιος πολιτικός ή κόμμα να πείσει τους πολίτες-δη ότι το κόστος ναί μεν θα είναι μεγάλο, αλλά ότι η ζωή τους και η ζωή των πετους, με τη λήψη ριζοσπαστικών μέτρων, μπορεί σταδιακά να αλλάξει τηκαλύτερο;

θα δημιουργούν προβλήματα στο Αι-
ως "κλειστής" πλέον θάλασσας. Γι'
και η καταφυγή σε θέματα «εθνικής
τρέπεις» και τα παρόμοια δεν είναι
σύμβουλος. Ούτε θα είναι ενδοτική
βέρνηση αν προχωρήσει στο θέμα αυ-
τη δέουσα προσοχή, σταθμίζοντας
πολλές σκοπιές το πραγματικό εθνικό
έρον χωρίς να βάλει τη χώρα σε άκαι-
αι ανώφελες περιπέτειες.

Β.Κ.

ΕΥΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΧΡΕΟΣ

πόλεμος στον Κόλπο έγινε πριν από
ρα χρόνια. Οι σκοπιμότητές του έ-
ρυζητηθεί επί μακρόν και οι συνέπει-
έχουν απασχολήσει όλο τον κόσμο.
κύρδοι, οι Άραβες του Νότου, οι βομ-
μοί της Βαγδάτης, ο βομβαρδισμός
ραήλ -ατέλειωτος ο κατάλογος των
ων. Τέλος, η επιβολή του εμπάργκο
άκ, που επιτρέπει την εισαγωγή στη
τροφίμων και φαρμάκων, μόνο.
και εδώ, η διεθνής συμπαράσταση
ποικειώδης έως και ανύπαρκτη.
λοί πεθαίνουν στο Ιράκ, ιδιαίτερα
από έλλειψη τροφίμων και φαρμά-
Ιρόκειται για επείγον ανθρωπιστικό
του δεν έχει σχέση με τις πολιτικές
ότητες ούτε του Σαντάμ ούτε των
κανών και των συμμάχων τους.

ι θέλουν μπορούν να σώσουν ζωές,
ζωές, κυρίως παιδιών, συμβάλλο-
την αποστολή τροφίμων και φαρμά-
Ιπορούν να το κάνουν μέσω της πρε-
του Ιράκ στην Αθήνα.

ληθεύει άραγε η είδηση ότι οι δικές
ηρεσίες κατακρατούν φορτία φαρ-
για το Ιράκ, που αποστέλλονται μό-
ο μετά την ημερομηνία λήξης τους;
ηθεύει, άραγε;

Χ.Σ.

ί τα αποτελέσματα των δημοτικών
ον αναμένεται νέος κυβερνητικός
ηματισμός, σύμφωνα με ορισμένα
εύματα.

ία πολιτικών ανασχηματισμός! Δεν
βαίνουν οι υπουργοί να καθήσουν
ρέκτες τους και πάλι τα χαρτιά ανα-
νται. Κι όλα αυτά δεν έχουν συνή-
τητα να κάνουν με κάποια ουσιαστι-
λαγή στην πολιτική κατεύθυνση.

Αντίθετα, στη σημερινή κυβερνητική
πραγματικότητα όλα έχουν να κάνουν με
τις μανούβρες και τα πολιτικά σχέδια του
κ. Παπανδρέου και με τις διαμάχες των
δελφίνων στα παρασκήνια σ' ένα ανελέη-
το πόλεμο αλληλοεξόντωσης και πολέμου
θέσεων.

Ενδιαφέρον το παιγνίδι, δεν λέμε. Αλλά
τι σχέση έχει με την αντιμετώπιση των ση-
μερινών προβλημάτων, εσωτερικών και
διεθνών;

Τ.Χ.

FYROM

Η επανεκλογή του κ. Γκλιγκόρφ στο
αξίωμα του προέδρου της Πρώην Γιου-
γκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδο-
νίας σηματοδοτεί ίσως μια νέα πορεία
στις σχέσεις των δύο χωρών. Απομένει,
φυσικά, να επαληθευτεί η ρήση του έλλη-
να ΥΠΕΞ κ. Παπούλια ότι το θέμα μπορεί
να λυθεί μέχρι τα τέλη του έτους.

Έχουμε κουραστεί να επαναλαμβάνου-
με το πόσες ευκαιρίες έχει χάσει η Ελλά-
δα για να λύσει το θέμα αυτό και να ανοί-
ξει ουσιαστικές προοπτικές στη βαλκανι-
κή της πολιτική. Τις έχασε για λόγους
εσωτερικής μικροκομματικής βλακείας.
Και τώρα πρέπει να πληρώσει ουσιαστικά
βαρή τίμημα, έστω κι αν σώσει τα προσχή-
ματα.

Κανείς δεν μας λέει σήμερα ποια είναι τα
πρακτικά αποτελέσματα του εμπάργκο
που έχουμε επιβάλει εδώ και καιρό στο
όμορο κράτος κι αν υπάρχουν βάσιμα
στοιχεία ότι το κόστος των μέτρων αυτών
θα αναγκάσει τελικά την κυβέρνηση της
FYROM σε κάποια συνδιαλλαγή ή ικανο-
ποίηση των όρων της ελληνικής πλευράς.
Απόλυτη σιγή. Ουδεμία εκτίμηση.

Κι απ' την άλλη πλευρά, η γειτονική χώ-
ρα έχει εδραιώσει ήδη την ονομασία της
διεθνώς. Όποια λύση κι αν βρεθεί τώρα
στο θέμα αυτό δεν θα είναι παρά για να
σώσει η Ελλάδα τα προσχήματα. Η μάχη
χάθηκε, ενώ θα μπορούσε έγκαιρα να
κερδηθεί, με τεράστια οφέλη, οικονομικά
και πολιτικά. Η χώρα μας θα μπορούσε να
διαδραματίσει σημαίνοντα ρόλο σ' όλο το
βαλκανικό χώρο· ρόλος που θα τόνωνε το
κύρος της στους κόλπους της Ευρωπαϊ-
κής Ένωσης.

Μπορεί, άραγε, να περιμένει κανείς τί-
ποτα το καλύτερο από τα στενοκέφαλα
ελληνικά κόμματα;

Ν.Χ.

ΔΥΣΤΥΧΩΣ, ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΚΡΙΒΑΙΝΟΥΜΕ...

Σας είχαμε προειδοποιήσει από
το προηγούμενο τεύχος μας. Το
ΑΝΤΙ είναι πολύ μικρό για να αντι-
παρτεθεί στα οικονομικά δεδο-
μένα του τόπου μας. Ο πληθωρι-
σμός -παρά τις διάφορες εξαγ-
γελλίες- δεν υποχωρεί, το χαρτί
συνεχώς ακριβαίνει, το κόστος
ζωής αυξάνεται.

Έτσι, υποχρεωνόμαστε να προ-
χωρήσουμε σε αύξηση της τι-
μής του περιοδικού, η οποία εί-
ναι, δυστυχώς, αναγκαία, αφού
το **ΑΝΤΙ** για να συνεχίσει να
υπάρχει χωρίς να παρεκκλίνει
από τις αρχές του πρέπει να στη-
ρίζεται στις μοναδικές πηγές πό-
ρων που διαθέτει: τις διαφημί-
σεις και τα έσοδα από τις πωλή-
σεις του.

Οι φίλοι μας πιστεύουμε ότι θα
κατανοήσουν την κατά εκατό
(100) δραχμές αύξηση της τιμής
που θα γίνει με την έκδοση του
επόμενου τεύχους 564, στις 11
Νοεμβρίου. Στο μεταξύ μπορεί-
ται να ανανεώσετε τις συνδρο-
μές σας ή να γραφτείτε νέοι
συνδρομητές με τις υπάρχου-
σες τιμές.

Προσδοκούμε στην κατανόηση
και στην υποστήριξή σας!

ΕΜΕΣΑ ΣΤΗΝ Ενημέρωση

• Στο προηγούμενο τεύχος γράψαμε σε τούτη τη σελίδα για το σκάνδαλο των καναλιών, τα οποία, επωφελούνται από το θεσμικό κενό της λειτουργίας τους και συνεχίζουν να αγνοούν βασικές υποχρεώσεις τους προς την πολιτεία. Μια μόνο πτυχή αυτής της σκανδαλώδους στάσης είναι ότι, μόνα τα κανάλια μεταξύ των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, δεν αποδίδουν τεράστια ποσά από το αγγελιόσημο των διαφημίσεων που προβάλλουν, αν και το εισπράττουν κανονικά. Επαναλαμβάνουμε την ανάγκη της παρέμβασης του κράτους μαζί με τις επιφυλάξεις μας για το αν τη θέλουν και την μπορούν την παρέμβαση αυτή. Ενόψει, μάλιστα, νέου νόμου για τη ραδιοτηλοψία και ενόψει διαπραγματεύσεων κράτους και καναλιών, όλο και πληθαίνουν οι ψίθυροι που θέλουν συνολική ρύθμιση του θέματος, επ' ωφελεία, βέβαια, ξέρετε ποίων... Δεν θα κουραστούμε να επαναλαμβάνουμε ότι οφείλει απαντήσεις ο υπουργός για τον Τύπο, κ. **Βενιζέλος**, αλλά και ότι παρεμβάσεις οφείλουν το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο (υπάρχει ακόμα;) και η διοίκηση της ΕΣΗΕΑ.

• Ενόψει, πάντως, της κυοφορούμενης θεσμικής ρύθμισης (η οποία δεν είναι ακόμη σίγουρο ότι θα γίνει δυνατή) τα ισχυρά κανάλια παίρνουν τα μέτρα τους. Τον τελευταίο καιρό, για παράδειγμα, βλέπουμε το *New Channel* να

προβάλλει επαναλήψεις παλιότερων σειρών του *ANTENNA*. Πληροφορίες λένε ότι ο κ. **Μ. Κυριακού** αγόρασε την πλειοψηφία των μετοχών του καναλιού, όχι φυσικά για να τον κάνει *ANTENNA 2* αλλά επειδή προσβλέπει στις μελλοντικές ρυθμίσεις και, μ' αυτόν τον τρόπο, θέλει να είναι κάτοχος μιας ακόμη τηλεοπτικής συχνότητας. Η διεύρυνση και η επέκταση των καναλιών είναι πάντα ένα θέμα με κυρίαρχη την πολιτική σημασία...

• Εκλογές τέλος, άρση του «εμπάργκο» για την έκδοση της νέας *Μεσημβρινής*. Ύστερα από μακρόχρονη κυοφορία, όλα είναι έτοιμα για την καινούργια εκδοτική περιπέτεια μιας ιστορικής εφημερίδας, που ξαναξεκινά.

Η «πρεμιέρα» της νέας αυτής εκκίνησης τοποθετείται για τις 7 Νοεμβρίου και, κατά πάσα πιθανότητα, είναι οριστική ημερομηνία. Η διαφημιστική καμπάνια, ήδη, κλιμακώνεται, ενώ η εφημερίδα έχει στηθεί από επιτελείο ισπανών γραφιστών. Διευθυντής της είναι ο **Πάνος Λουκάκος**, το επιτελείο της σε μεγάλο βαθμό έχει στελεχωθεί από πρόσωπα που αποχώρησαν από την *Καθημερινή*, η «καινοτομία» της εφημερίδας είναι το ένθετο περιοδικό *M2* και αναζητεί κοινό στο χώρο της «πεφωτισμένης Δεξιάς» αλλά και στους αφαντίστους αναγνώστες όλων των χώρων, που αναζητούν μια χρηστική εφημερίδα, που δίνει

αρκετό από το χώρο της σε αναλύσεις και σε άρθρα γνώμης.

• Νέα «κουπονοπροσφορά» από την *Ελευθεροτυπία*: η βιβλιοθήκη αρχαίων συγγραφέων του Κάκτου. Δεν είναι όλες οι μεταφράσεις της προκοπής αλλά τουλάχιστον το αρχαίο κείμενο βασίζεται στις στερεότυπες εκδόσεις της Λευψίας.

• Αξιοσημείωτη η ευθιξία της δημοσιογράφου κ. **Λίνας Αλεξίου**, η οποία αποχώρησε από το γραφείο Τύπου του υπουργείου Δικαιοσύνης, έπειτα από επανειλημμένα δημοσιεύματα που ήθελαν να εκμεταλλεύεται τη θέση της και να τροφοδοτεί με συνεχή αποκλειστικά θέματα την εφημερίδα της.

• Άσχημα τα νέα από την καλή εβδομαδιαία εφημερίδα *Εποχή*, της ανανεωτικής Αριστεράς. Στο τελευταίο φύλλο της σημειώνει, με πρωτοσέλιδο δημοσίευμα-έκκληση, ότι «η έκδοσή της μπορεί να διακοπεί κυριολεκτικά την άλλη εβδομάδα, λόγω χρεών» και η σωτηρία της επαφίεται όχι μόνο στον «πατριωτισμό» των συντελετών της αλλά κυρίως στη συνεισφορά των αναγνωστών της και των φίλων της. Από τη μεριά μας, θερμή συμπαράσταση με την υπενθύμιση ότι όταν ένα καλό φύλλο γνώμης κλείνει, το κενό στη θέση του είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό που εκπροσωπούν οι λιγοστοί αναγνώστες του. Η εφημερίδα είναι κάτι παραπάνω από χρήσιμη για

την κουλτούρα της Αράς... Μην το συνειδητούμε κι αυτό κατόπιν της.

• Ο *Ριζοσπάστης* και η εκδοτική επλήγησαν θεομηνία της περασμένης εβδομάδας. Η έκδοση φύλλου, μάλιστα, θα αδύνατη αν δεν παρασέ τα τυπογραφεία *Ελευθεροτυπία*, προκειμένου το προηγούμενο Σάββατο υπάρξει, έστω και ολιγόστος, ο *Ριζοσπάστης* στις πτερά. Για την έκδοση σε και η *Καθημερινή*.

Αντί, ευχές να ξεπεράσει γρήγορα τα προβλήματα.

• Με αλλαγές στην προσπάθειά του να νικήσει στον αυξανόμενο ανταγωνισμό στο χώρο Τύπου, ύστερα από την κλονισμένη επανακυκλοφορία της *Μεσημβρινής* από τον *Αδέσμευτο Τύπο* της νέας εφημερίδας του Τύπου. Οι αλλαγές αυτοσκοπούν, σύμφωνα με επιτελείς της εφημερίδας, στην τηλεοπτικοποίηση του τρόπου με τον οποίο οι ειδήσεις. Τώρα η τηλεοπτικοποίηση και βαδίζουν οι εφημερίδες με προσπάθεια να αντισταθούν την τηλεόραση «γήπεδό» της, αυτό νηθηθεί με τον καιρό...

• Η εβδομαδιαία εφημερίδα *Εποχή* 2000, που διαφημίστηκε με έμφαση, μπορεί να κυκλοφορήσει περίπου 100.000 φύλλα σε Αθήνα και στην πρώτη εβδομάδα, όμως έπεσε στα συνηθισμένα επίπεδα, με πτωτικές Δύσκολο να βγάλεις εφημερίδα σήμερα που να ισχυρίζεται ότι είναι καλύτερη από τα άλλα μεταξύ φτηνών, κοινών και αντιθεαματικών απ' τη μια και του παλιού λόγου απ' την άλλη.

ΓΑΛΛΙΑ: Σημάδια αντίδρασης

του Αργύρη Παναγόπουλου

ration, η *InfoMatin* και η *Le Monde* ζουν να αλλάξουν τα ξεπερασμένα μετα-τά χαρακτηριστικά του γαλλικού Τύ-

μή που τις τελευταίες δεκαπέντε ημέ- κρατικά ραδιόφωνα της Ιταλίας σι- ατί οι δημοσιογράφοι και οι τεχνικοί τιν μισθολογικές αυξήσεις, ενώ η φιλο- στική τηλεόραση του Μπερλουσκόνι ίσκειται στα πρόθυρα της χρεοκοπίας, λία η *Libération*, η *Le Monde* και η νέα δα *InfoMatin* δείχνουν τα πρώτα ση- αντίδρασης μπροστά στη χρόνια πια νημερήσιου γαλλικού Τύπου.

ρήσια εφημερίδα *Quotidien de Paris* ο όμιλος Hersant (που ελέγχει περί- /3 των εφημερίδων) περνάει δύσκο- ς, όλες σχεδόν οι εφημερίδες χάνουν αναγνώστες και διαφήμιση -η οποία ε κατά 10% το 1993-, ή κινδυνεύουν ονουν. Η συνολική κυκλοφορία των δων κατατάσσει τη Γαλλία στην 28η ιμιά εθνική εφημερίδα δεν ξεπερνά λιάδες φύλλα κυκλοφορίας.

ation αντέδρασε πρώτη στις 26 Σε- νυ επενδύοντας 12 δισ. δρχ., διπλα- ς σχεδόν τις σελίδες της από 44/48 σε ι αλλάζοντας γραφιστική υπόσταση, οντας το ιταλικό *Manifesto*. Φιλοδοξεί αυξήσει την κυκλοφορία της κατά ονώντας από τις 170 χιλιάδες φύλλα χιλιάδες, και να διπλασιάσει ταυτό- έσοδά της από τις διαφημίσεις.

Libé III, την τρίτη δηλαδή μορφή της δας από τότε που εκδόθηκε, η ερευ- ημοσιογραφία αποτελεί τη βασικότε- τώσα της. Ταυτόχρονα η καθημερινή ενθέτων, με 8/16 σελίδες, επιδιώκει εγγίζει ειδικές κατηγορίες αναγνω- οινού, ενώ γενικά ο τρόπος αρθρο- της συγκλίνει με αυτόν της ισπανικής Η νέα *Libé* επιθυμεί να πλησιάσει ι τους γάλλους επιχειρηματίες, διευ- και μεταφέροντας τις οικονομικές ς, 8 πλέον, ανάμεσα στα πολιτιστι- νη τηλεόραση!

εγαλύτερη καινοτομία της *Libé III* εί- etto, 8 σελίδες κάθε μέρα αφιερωμέ- λειστικά στο Παρίσι και τις περιφέ- όπου η εφημερίδα συγκεντρώνει το κυκλοφορίας της. Το σχέδιο να εκδο- να ανάλογο ένθετο για τη Λυών απο- καταστροφικό.

ον Serge July, τον διευθυντή της η, η προσπάθεια να "κλέψει" ανα- από την άλλη κεντροαριστερή εφη-

μερίδα, τη *Le Monde* που ετοιμάζει και αυτή αλλαγές, αποτελεί στην ουσία έναν πόλεμο ανάμεσα στους ισχυρούς του ημερήσιου Τύ- που. Για τον July, οι γαλλικές εφημερίδες βρί- σκονται ακόμα στη δεκαετία του '50 γιατί εί- ναι πολύ πολιτικοποιημένες και δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τα ευκολοδιάβαστα περιο- δικά. Η Γαλλία βρίσκεται σε καθυστέρηση σε σχέση με τη βόρεια Ευρώπη, ενώ για νομοθε- τικούς κυρίως λόγους δεν υπάρχουν οι κυρια- κάτικες εκδόσεις των εφημερίδων όπως στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η προσπάθεια της *Libération* να εκδώσει κυριακάτικο φύλλο κα- τά τη διάρκεια του πολέμου στον Περσικό κα- τέληξε σε φιάσκο, γιατί στη Γαλλία τα περισ- σότερα περίπτερα και οι διανομείς κλείνουν στις 12 το μεσημέρι του Σαββάτου!

Πάντως, αν και προσλήφθηκαν 45 δημοσιο- γράφοι, οι αλλαγές προβληματίσαν έντονα τη συντακτική ομάδα της εφημερίδας, όπου ένα τμήμα των παλαιών δημοσιογράφων κατηγο- ρεί τη διεύθυνση ότι αλλάζει μόνο τη μορφή και όχι το περιεχόμενο της εφημερίδας. Η έλ- λειψη της νέας τεχνολογίας στην *Libération* εί- ναι εμφανής παρόλο που η καινούργια έκδο- ση «δεν λερώνει τον αναγνώστη με μελάνι». Την πρώτη ημέρα της νέας έκδοσης της *Libé III* οι καθυστερήσεις και τα λάθη ανάγκασαν την εφημερίδα να φθάσει στα περίπτερα του Παρισιού με 10 ώρες καθυστέρηση (!), ενώ η έκδοση του εβδομαδιαίου ένθετου περιοδι- κού, βρετανικής έμπνευσης, τελικά λόγω τε- χνικών προβλημάτων θα καθυστερήσει μέχρι τον Δεκέμβριο. Από την άλλη, ετοιμάζεται η είσοδος μιας έκδοσης της εφημερίδας on-line στην παγκόσμια τηλεματική γραμμή Internet.

Η *Le Monde*, ύστερα από 50 χρόνια ζωής, άρ- χισε να σκέφτεται πώς να αντιμετωπίσει τη σταδιακή αιμορραγία της κυκλοφορίας της. Από 445 χιλιάδες φύλλα το 1980 έπεσε στις 362 το 1993, ενώ το αναγνωστικό της κοινό γί- νεται συνεχώς πιο εκλεπτυσμένο απομακρύ- νοντας μεγάλα στρώματα πιθανών αναγνω- στών. Δεν είναι τυχαίο ότι οι αναγνώστες της *Le Monde* χαρακτηρίζονται Bac+5, δηλαδή πολυπτυχιούχοι, μια και το 27% είναι διευθυ- ντικά στελέχη και το 21,2% φοιτητές. Αυτός ακριβώς ο ελιτίστικος χαρακτήρας, σε συνάρ- τηση με την ποιότητα των σελίδων της, έδωσε το διεθνές κύρος στην εφημερίδα.

Σύμφωνα με προβλέψεις, κατά το 1994 η κυ- κλοφορία της *Le Monde* αναμένεται να μειω- θεί κατά 8,8% σε σχέση με το 1993. Ο διευθυ- ντής της Jean-Marie Colombani, βιάζεται να "ανοίξει" την εφημερίδα σε ένα πλατύτερο αναγνωστικό κοινό, με μια νέα , γραφιστική και θεματολογική μορφή, φιλοδοξώντας,

όπως δήλωσε, να κάνει την καινούργια *Le Monde* που θα κυκλοφορήσει τον Ιανουάριο «όχι μόνο την καλύτερη γαλλική εφημερίδα μα την καλύτερη εφημερίδα στον κόσμο».

Ο Colombani υποστηρίζει ότι η *Le Monde* προσδιόρισε τους τρεις κινδύνους που στρέ- φονται τόσο εναντίον της όσο και εναντίον ολόκληρου του γαλλικού Τύπου και της δημο- κρατίας. Πρώτον, την επικοινωνία / μήνυμα των εξουσιών, που προσπαθούν να επιβάλουν τον έλεγχο και την υποταγή στην παραγωγή της ενημέρωσης / πληροφόρησης. Δεύτερον, την επιστροφή της εμπορευματοποιημένης πληροφόρησης, με την εμφάνιση εκδοτικών ομίλων που προσπαθούν να επιβάλουν μια κατάσταση μονοπωλίου Τρίτον, την *de facto* δικτατορία του χρόνου και της ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών, που κινδυνεύουν να εξυ- πηρετήσουν μόνο την κατάργηση των αποστά- σεων, της σκέψης / διαλογισμού και της ανά- λυσης.

Διατηρώντας μια επαυξημένη επίγνωση ότι οι επόμενες προεδρικές εκλογές θα αποτελέ- σουν ένα κομβικό σημείο για την έκβαση της μάχης στον τομέα της ενημέρωσης στη Γαλ- λία, ο Colombani υποστηρίζει ότι «η ανεξαρ- τησία θα αποτελεί το θεμελιώδες δόγμα της *Le Monde*».

Σε αντίθεση με την *Libération* και τη *Le Monde*, μια νέα έγχρωμη γαλλική ημερήσια εφημερίδα, η *InfoMatin*, δοκίμασε για ένα διάστημα τη γεύση της επιτυχίας φθάνοντας στις αρχές του χρόνου, όταν περίπου εκδόθη- κε, να πουλά 350 χιλιάδες φύλλα για να κυλή- σει μετά σταδιακά στις τωρινές 70 χιλιάδες.

Η συνταγή της είναι αρκετά απλή: Βασίζεται αποκλειστικά και μόνο στα συνθετικά της άρ- θρα, χάρις στα οποία επονομάστηκε «ραδιοε- φημερίδα», την έλλειψη σχολίων ή αναλύσε- ων και το επιθετικό της ύφος, κυρίως εναντίον της δεξιάς κυβέρνησης.

Ο Rousselet, ο κυριότερος μέτοχος της εφη- μερίδας που ήταν πρόεδρος και του τηλεοπτι- κού σταθμού Canal +, είναι ορκισμένος εχθρός του Μπαλλαντύρ και ξεκίνησε έναν πραγματικό πόλεμο εναντίον του, αναγκάζο- ντας αυτές τις μέρες πολλές διαφημιστικές εταιρείες να αρνηθούν την αφισοκόλληση των μισών διαφημιστικών αφισών της *InfoMatin*, γιατί απεικόνιζαν τον γάλλο πρωθυπουργό να διαβάξει την *InfoMatin* με τη λεζάντα «Κάντε σαν αυτόν». Για να καλύψει όμως τα ελλείμ- ματα της εφημερίδας, που για να επιβιώσει θα πρέπει να πουλά τουλάχιστον 120 χιλιάδες φύλλα, ο Rousselet θα πρέπει να σκεφτεί κάτι ουσιαστικότερο.

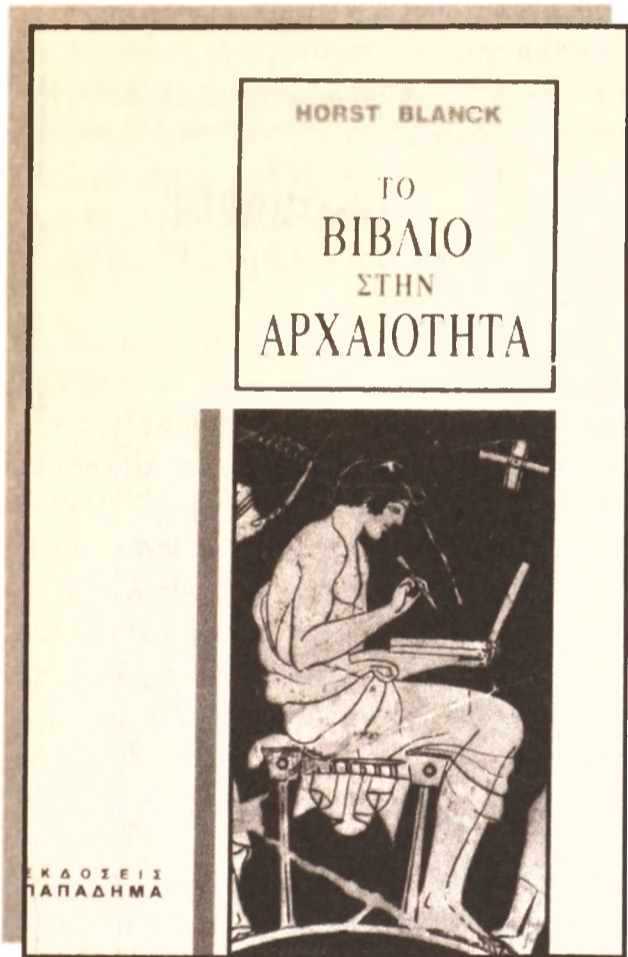
ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά: ΙΣΤΟΡΙΑ

(Αρχαία - Μεσαιωνική - Νεότερη)

HORST BLANCK

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΣΤΗΝ
ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Ιπποκράτους 8, Τηλ.: 36.27.318

ΜΥΣΤΙΚΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ

του Ρεπόρτερ

Παράδοξο αστυνομικό μυθιστόρημα, με πολλούς ήρωες και πολλή δράση, θυμίζει το τελικό πόρισμα τις καταγγελίες περί κρηματισμού δημοσιογράφου από τα πολυθρύλητα μυστικά κονδύλια του υπουργείου Εξωτερικών, που ετοίμασε και παραεντός των ημερών το Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο στο Δ.Σ. της ΕΣΗΕΑ.

Στο «διά ταύτα» του πορίσματος αναφέρεται πως υπάρχουν πολλές ενδείξεις ότι διαπράχθηκε το έγκλημα του κρηματισμού, πλην όμως ο δράστης, ή οι δράστες (δηλαδή κάποιον δημοσιογράφου που «τα 'πιασαν») παραμένουν άγνωστοι.

Αυτό είναι με λίγα λόγια το φινάλε ενός «σήριαλ» μυστηρίου που απασχόλησε πριν από ένα χρόνο, αμέσως μετά την κυβερνητική αλλαγή, την κοινή γνώμη και έγινε αντικείμενο φτηνής κομματικής εκμετάλλευσης με στόχο και το ΑΝΤΙ.

Ένα φινάλε χρήσιμο, ωστόσο, που αποκαλύπτει, αν μη τι άλλο, πόσο είναι αναγκαίες οι θεσμικές αλλαγές για τη θωράκιση της ανεξαρτησίας του δημοσιογραφικού επαγγέλματος (ή λειτουργήματος;) από τη μονοκρατορία των μεγαλοεπιχειρηματιών και μεγαλοεφοπλιστών στα ΜΜΕ.

Η διαδικασία για τη σύνταξη του οριστικού πορίσματος ξεκίνησε αμέσως μετά την παράδοση των αποτελεσμάτων της προκαταρκτικής έρευνας που διενήργησε το μέλος του Πειθαρχικού (ΠΠΣ) Παναγιώτης Βενάρδος, τον περασμένο Δεκέμβριο, ύστερα από παρότρυνση και του Δ.Σ. της ΕΣΗΕΑ, αλλά στην πορεία υπήρξαν δυσκολίες και εμπόδια που προκλήθηκαν ανεξήγητα από κάποια μέλη του προεδρείου της Ένωσης.

Το ΠΠΣ υπερασπιζόμενο την αυτοτέλεια του οργάνου έφτασε μέχρι την υποβολή ομαδικής παραίτησης, την οποία κατόπιν ανακάλεσε. Γι' αυτό το λόγο καθυστέρησε τόσο η κατάθεση του πορίσματος, που είναι προϊόν επίπονης διε-

ρεύνησης του θέματος. Ας είναι αργά παρά ποτέ!

ΟΥΔΕΙΣ ΚΑΤΟΝΟΜΑΣΕ ΟΥ

Στα συμπεράσματά του κατέληξε το Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό μετά ταση σειράς μαρτύρων, όπως το πρωθυπουργού **Κ. Μητσοτάκη**, εκλεγέντος δημάρχου Αθήνας **Μόπουλου**, που επί πρωθυπουργού πρώτου διηύθυνε την Υπηρεσία ρωσης του ΥΠΕΞ, του σημερινού δρου της Πολιτικής Άνοιξης και γού Εξωτερικών στην επίμαχη **Αντώνη Σαμαρά**, καθώς και ο δημοσιογράφων, μελών της Ανάμεσά τους ο **Γιάννης Πενκ** διευθυντής του γραφείου Τύπου τε πρωθυπουργού, ο **Γιάννης ψης**, υπεύθυνος Τύπου της Ν.Δ. τσοτάκη, καθώς και άλλοι δημοφοι, οι οποίοι είχαν αρθρογρα την υπόθεση των μυστικών Κανείς τους, όμως, όταν κατέθ ΠΠΣ, δεν ήταν σε θέση να δώσ κριμένα στοιχεία ή να κατονοματισθέντες συναδέλφους τους.

Ο πρώην πρωθυπουργός **Κ. Κ** της κατέθεσε ότι όταν ο **Α** ήταν υπουργός Εξωτερικών έκ διαχείριση των μυστικών κονδύλια διατέθηκαν, υποστήριξε, πάντοτε, **δισ. δρχ. χωρίς να δοθεί λογα** **Ανέφερε**, μάλιστα, ότι υπήρχε **ρη πλαστική σακούλα σκουπιδι** τη... πεντοχίλιαρα από την οπ **νταν οι πληρωμές!** Είπε επίσης **ρίζει δημοσιογράφους που** **χρήματα σε μετρητά για να π** το «πολιτικό ίματζ» του Σαμο

Άρχουν ενεχόμενοι;

να τους κατονομάσει.

αμαράς, αντίθετα, χαρακτηρίσε
όσα ισχυρίστηκε ο Κ. Μητσο-
υ διαβεβαίωσε ότι εκτός από τη
κάποιων ποσών σε έντυπα και
γράφους (χωρίς να αναφέρει
για εθνικούς λόγους, σε καμιά
 περίπτωση δεν δόθηκαν χρήματα
ποσώπους της Κοινής Γνώμης».
ήξε επίσης ότι τα μυστικά κον-
οφανίζονται διογκωμένα στην
αυτή, γιατί από αυτά καλύπτο-
 άλλες συνήθειες δαπάνες της
ς ενημέρωσης του ΥΠΕΞ.

ήμως, διαπιστώθηκε, ο Α. Σαμα-
υπουργίας του, άλλαξε τον τρό-
ορισης των μυστικών κονδυλίων.
σε δηλαδή την καταστροφή των
ικών στοιχείων, ώστε να μην εί-
τόν να ελεγχθεί η τελική τους
η, με την επίκληση εθνικών λό-

ορισμα του ΠΠΣ γίνεται ακόμη
-προφανώς για να καταδει-
όσο δύσκολο, αν όχι αδύνατον,
μερα να αποκαλυφθούν οι χρη-
τες- στο αποτέλεσμα της ένορ-
απαρκτηκής διοικητικής εξέτα-
διενήργησε ο επίτιμος αντει-
εις του Αρείου Πάγου κ. Σπ.
ης. Και στην οποία διαπιστώ-
στο διάστημα 1989 έως 1993
ιστώθηκαν επίφογες ή κολάσι-
ειριστικές πράξεις ή παραλεί-
βάρους των συμφερόντων του

ισμα υπογράφουν τα μέλη του
Τσαϊλάς, πρόεδρος, Γ. Σαββί-
λέμηγκας, Π. Βενάρδος και Γ.
βάρης.

ΛΙΓΕΣ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ

«...ες, ο θησαυρός»; 'Η «ώδινεν
έτεκεν μιν»;

ένα ούτε το άλλο, διότι αποκα-
αντικειμενικά στο κείμενο πό-
φυλαγμένο μυστικό είναι τα
κονδύλια» - όχι μόνο του
ου Εξωτερικών, αλλά και άλ-
ργείων, δημοσίων οργανισμών
εξών

και αξιοσημείωτο ότι στο "διά

ταύτα" υιοθετούνται οι διαπιστώσεις
και προτάσεις της έρευνας Βενάρδου,
αφού υπογραμμίζεται:

Ότι το θέμα σε τελευταία ανάλυση εί-
ναι πώς στο μέλλον θα προλαμβάνονται
ή θα ελέγχονται παρόμοια νοσηρά κρού-
σματα.

Ότι δεν αρκεί η καθιέρωση του «πόθεν
έσυχες» των δημοσιογράφων, που με τό-
σες τυμπανοκρουσίες θεσπίστηκε, διότι
το πρόβλημα δεν είναι απλώς φορολογι-
κό, αλλά κατεξοχήν ηθικό.

Ότι χρειάζονται θεσμικές αλλαγές που
θα κατοχυρώνουν την ανεξαρτησία του
δημοσιογράφου, με την τροποποίηση
του καταστατικού της Ένωσης και τη
σύνταξη ενός Κώδικα Δεοντολογίας
που θα ανταποκρίνεται στις επιταγές
των καιρών.

Η έστω και καθυστερημένη έκδοση του
ομόφωνου πορίσματος του ΠΠΣ δείχνει
ότι οι δημοσιογράφοι είναι σε θέση να
διαγνώσουν με τόλμη την επιδημία της
αλλοτρίωσης που απειλεί τον κλάδο. Κι
ότι υπάρχουν συνειδητοποιημένες δυ-
νάμεις μέσα στο επαγγελματικό τους
φορέα που είναι αποφασισμένες να κι-
νήσουν τις διαδικασίες μιας ιστορικής
αλλαγής, χωρίς κυβερνητικές και άλλου
είδους παρεμβάσεις... Οι εκλογές της
ΕΣΗΕΑ είναι πλέον πολύ κοντά.

ΥΓ: Ύαινα θύμιζε δημοσιογράφος και
κατ' επέκταση το τηλεοπτικό κανάλι του
οποίου τυγχάνει αστέρας -ο Νίκος Κα-
καουνάκης του «Σκάϊ», εν προκειμένω-
καθώς περιφερόταν με το μαρκούτσι
στον τόπο του φρικτού δυστυχήματος,
όπου το λεωφορείο του τρόμου σκόρπισε
τον θάνατο σε 5 ανύποπτους ανθρώ-
πους, στην οδό Ακαδημίας.

Περιγραφές τόσο ελεεινές, τόσο εμετι-
κές, τόσο διεστραμμένες, που εύκολα
παρομοιάστηκε ο δράστης του αποτρό-
παιου «ρεπορτάζ» με ύαινα - παρομοίω-
ση όμως που δεν υιοθετούμε.

Και δεν συμφωνούμε γιατί αδικείται το
θηλαστικό αυτό της Αφρικής, που η οι-
κονομία της φύσης -και όχι ο οποιοσδή-
ποτε ιδιοκτήτης μεγαλοεφοπλιστής ενός
καναλιού- το έταξε σ' αυτό τον απο-
κρουστικό ρόλο, να τρέφεται δηλαδή με
τις σάρκες άλλων νεκρών ζώων...

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

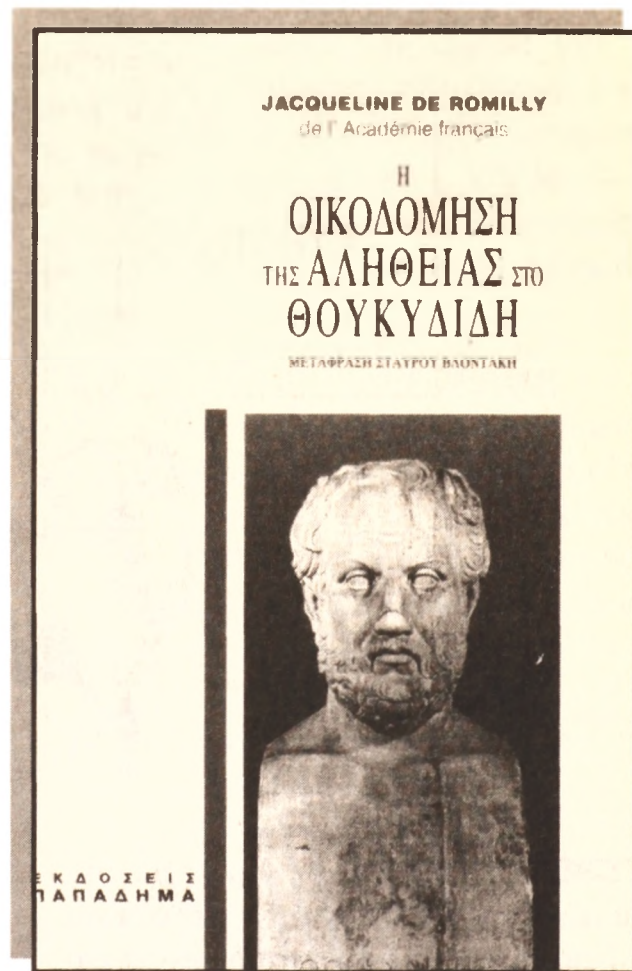
Σειρά: ΙΣΤΟΡΙΑ

(Αρχαία - Μεσαιωνική - Νεότερη)

JACQUELINE DE ROMILLY

Της Γαλλικής Ακαδημίας)

Η ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΣΤΟ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ

Μετάφραση: Σταύρος Βλοντάκης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8, Τηλ.: 36.27.318

Νέα εκδοχή του δικομματισμού;

του Νίκου Φίλη

Η παρένθεση που άνοιξε στις ευρωεκλογές με την αμφισβήτηση των δύο μεγάλων κομμάτων δεν έκλεισε στις δημοτικές. Οι δύο μονομάχοι αναζητούν δορυφόρους για να ανασυστήσουν τον δικομματισμό με τη θεωρία των δύο μπλοκ. Η ιδεολογική αυτονομία της Αριστεράς αναδεικνύεται σε προϋπόθεση για την πολιτική της επιβίωση.

Η ΓΕΝΙΚΗ ευφορία που κυριαρχεί στα κομματικά επιτελεία για τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών αποδεικνύει ότι και αυτή τη φορά το μήνυμα δεν ελήφθη. Κυρίως τα δύο μεγάλα κόμματα περιορίστηκαν να μετρούν τα κέρδη τους — το ΠΑΣΟΚ στην επαρχία και στις λαϊκές γειτονιές, η Ν.Δ. στα μεγάλα αστικά κέντρα — χωρίς να αντιλαμβάνονται το μείζον: τη διεύρυνση της αποχής και την αύξηση των λευκών και άκυρων ψηφοδελτίων. Αντιθέτως, τόσο ο κυβερνητικός εκπρόσωπος όσο

και ο κ. Έβερτ, επικαλούμενοι τους δικούς τους εκλογολόγους, αμφισβητούν τα αριθμητικά δεδομένα και υποστηρίζουν ότι το φαινόμενο δεν είχε μεγάλη έκταση και, όπου κατά παραχώρηση το αποδέχονται, το αποδίδουν σε τεχνικούς και όχι πολιτικούς λόγους.

Είναι κατανοητή αυτή η στρουθοκαμηλική αντίδραση. Στον πρώτο γύρο περίπου 2,5 εκατομμύρια πολίτες, δηλαδή 900.000 περισσότεροι από τις περσινές βουλευτικές εκλογές, με την αποχή, το λευκό ή το

άκυρο αποδυνάμωσαν το πολιτικό σύστημα και βεβαίως τους πρωταγωνιστές του δικομματισμού. Αποτέλεσμα της ευρύτερης αποχής ήταν να εκλεγούν περισσότεροι και νομάρχες μειοψηφίας. Στην Αθήνα ο κ. Αβραμόπουλος ψηφίστηκε τέταρτον από το 33% των εγγεγραμμένων, ο κ. Πάγκαλος συσπείρωσε στο δεύτερο γύρο 52.000 λιγότερους ψήφους του ΠΑΣΟΚ στις περιφερειακές εκλογές και ο κ. Αβραμόπουλος 35.000 λιγότεροι ψήφοι της κ. Δαμανάκη ήσαν

ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ: Στη κοάνη του «μετα-παπανδρεϊσμού»

περισσότεροι από εκείνες του ΣΥΝ
υλευτικές εκλογές. Η ψήφος απο-
σίας προς τους υποψηφίους αυξή-
τον δεύτερο γύρο, όταν περίπου το
ον ψηφοφόρων έριξε λευκό και άκυ-
ν Αθήνα και το 16% συμπεριφέρθη-
λόγως στην κάλπη για τις νομαρχια-
λογές. Η αύξηση στον δεύτερο γύρο
ται στην άρνηση μεγάλου μέρους
ριστερών ψηφοφόρων να υποτα-
πο εκβιαστικό δίλημμα που θέλει ο
κός νόμος και η αλλαζονική κυβερ-
πολιτική.

ΛΙΧΥΡΩΜΟ ΛΕΥΚΟ

υβή ψήφος” οφείλεται σε πολλές αι-
θα ήταν λάθος να εξηγηθεί με κρι-
κομματικής αντιπαράθεσης. Αναμ-
ητα η διεύρυνση της αποχής (δεν
ιν πανελλαδικά επιπλέον 600.000
5, ποσοστό περίπου 7% επί των εγ-
μένων) και η αύξηση των λευκών
κυρων (πανελλαδικά επιπλέον
) , ποσοστό 3,5% των εγγεγραμμέ-
ηφοφόρων) αποτελεί το προανά-
μα της αμερικανοποίησης της πολι-
ιας ζωής. Μετά τις δημοσκοπήσεις,
ηφίζουν πριν από μας για μας, την
ευματοποίηση της αγοράς των ιδε-
μετατροπή του πολιτικού διαλόγου
κετιγγκ, ακολουθεί και η σταδιακή
κρυνση του πολίτη από την πολιτική
τοχή. Η πολιτική μετατρέπεται σε
αμα, οι πολίτες σε τηλεθεατές και το
μα επιλογής τους σταματάει στο ζά-

ομάκρυνση των πολιτών από την πο-
αντανακλά την κρίση της παραδο-
; πολιτικής και τη γενικευμένη αί-
ότι όλοι λίγο-πολύ τα ίδια λένε και
δεν κάνουν. Πρόκειται για μια κρί-
αιπροσώπευσης, χωρίς να ανακατα-
ται οι συσχετισμοί, αφού το φάντα-
ου πολιτικού και ιδεολογικού μετα-
σμού, η έλλειψη εναλλακτικής λύ-
ποδυναμώνει προς το παρόν τις αντι-
ις. Σε τέτοια περιβάλλοντα αναπτύσ-
ι φαινόμενα επιχειρηματικής οργά-
των κομμάτων, όπως συνέβη με τον
λουσκόνι στην Ιταλία.

ευκό, λοιπόν, εκφράζει αντιφατικές
κές κριτικές, μοιάζει με έναν κοινό
νομαστή δυσαρέσκειας, όπου όμως οι
ητές ποικίλλουν. Δεν συνιστά ναρ-
πική συμπεριφορά, όπως έσπευσε
εμφανθεί μεταξύ των δύο γύρων ο
παντίνος Τσουκαλάς, υπονοώντας
τα ότι το λευκό στην Αθήνα
μπλε, επειδή ευνοούσε τον κ.

Αβραμόπουλο.

ΔΥΟ ΜΠΛΟΚ;

Τα αποτελέσματα των νομαρχιακών και
δημοτικών εκλογών επιβεβαίωσαν τις τά-
σεις που είχαν διαφανεί, με περισσότερη
σαφήνεια, στις ευρωεκλογές. Παραμένουν
οι τάσεις αμφισβήτησης του δικομματι-
σμού, όπως εκφράζονται με τη “βουβή ψή-
φο”, την άνοδο της Αριστεράς και την εμ-
φάνιση των “ανταρτών”, που κατόρθωσαν
να κερδίσουν δημαρχίες και νομαρχίες σε
αντιπαράθεση με την επίσημη κομματική
γραμμή. Η Ν.Δ. μοιάζει να απορροφά ση-
μαντικό τμήμα της ΠΟΛ.Α., ενώ το
ΠΑΣΟΚ, παρά τη διαρροή ψήφων του κυ-
ρίως προς τα αριστερά, διατηρεί τον κε-
ντρικό πολιτικό ρόλο του και διαθέτει την
πρωτοβουλία των κινήσεων, έστω σε ποιο
περιορισμένο πλαίσιο.

Και τα δύο μεγάλα κόμματα, με δεδομένο
τον απεγκλωβισμό ψηφοφόρων από την
επιρροή τους, θα επιχειρήσουν ενόψει της
προεδρικής εκλογής να διαμορφώσουν
συμμαχίες, ακόμη και δορυφορικά σχήμα-
τα, δημιουργώντας μια νέα εκδοχή του δι-
κομματισμού, τα περίφημα δύο μπλοκ. Η
ιστορικότητα και η ροπή των ψηφοφόρων
οδηγούν τον κ. Σαμαρά προς τη Ν.Δ., ενώ
στον Συνασπισμό ξανάρχισε η συζήτηση
για κυβερνήσεις συνεργασίας, αυτή τη φο-
ρά με πρωταγωνιστές όχι τους συνήθεις
εκπροσώπους της «νέας κεντροαριστε-
ράς», αλλά τους ίδιους τους εισαγγελείς
κατά του ΠΑΣΟΚ!

Εκδοτικο-πολιτικά κέντρα εξαίρουν τον
ρυθμιστικό ρόλο των “μικρών κομμάτων”.
Πράγματι, η πολιτική ρευστότητα που πα-
ρατηρείται, εάν συνεχισθεί, θα οδηγήσει
σε μια “νέα μεταπολίτευση”. Τι θα κερδί-
σουν όμως οι “μικροί”, εάν καταγραφούν
ως συμπληρωματικές δυνάμεις των αμφι-
σβητούμενων “μεγάλων”; Ο νέος ρόλος εί-
ναι άραγε ο ίδιος για όλους τους “μι-
κρούς”; Δεν εξαρτάται από τους γενικότε-
ρους κοινωνικούς και πολιτικούς συσχετι-
σμούς;

Το πραγματικό ερώτημα ενόψει της “νέας
μεταπολίτευσης” είναι εάν θα υπερισχύσει
η διαφαινόμενη προγραμματική σύγκλιση
μεταξύ των δύο μονομάχων του δικομματι-
σμού, οπότε οι ενδιάμεσοι “μικροί” θα
προσφέρουν εαυτόν για μπαλαντέρ ή θα
τεθούν προγραμματικές διαχωριστικές
γραμμές. Στην πιθανότερη περίπτωση, εάν
επικρατήσει το, ευρωπαϊκό άλλωστε, σκη-
νικό της σύγκλισης, τότε ο κ. Σαμαράς με-
ταμορφωμένος από Μακεδονομάχο εθνι-
κιστή σε “κεντρώο” μπορεί να διαδραματί-

σει κάποιο ρυθμιστικό ρόλο, εφόσον στο
μεταξύ δεν δει να διαμοιράζονται τα ιμά-
τιά του μεταξύ της Ν.Δ. (κυρίως) και του
ΠΑΣΟΚ. Οι δημοτικές εκλογές επιβεβαι-
ώνουν πόσο επισφαλής είναι κόμματα ορι-
ζόντιου τύπου, χωρίς κοινωνικούς δεσμούς
και ιδεολογικές αναφορές, όπως κατεξο-
χήν είναι η διαθέτουσα την τηλεοπτική εύ-
νοια ΠΟΛ.Α.

Οι δύο μονομάχοι θα επιχειρήσουν να κα-
λύψουν προγραμματικά τους “συγγενείς”
χώρους. Ήδη, η Ν.Δ. του κ. Έμπερτ εμφανί-
ζεται πιο αδιάλλακτη στα εθνικά θέματα
και λιγότερο φιλελεύθερη στα οικονομικά.
Ανάλογα θα πολιτευτεί και το ΠΑΣΟΚ, με
επιδίωξη να διευρυνθεί αμφίπλευρα και,
κυρίως, να προσδέσει στο άρμα του τον
Συνασπισμό. Η διαδικασία αυτή θα εξαρ-
τηθεί από τις μεταπαπανδρεϊκές εξελίξεις,
κυρίως όμως από την ικανότητα του ΣΥΝ
να θεμελιώσει την ιδεολογική αυτονομία
του και συνεπώς οι οποιεσδήποτε πολιτι-
κές επιλογές του να μην υπονομεύουν την
ύπαρξή του. Διαφορετικά η ανανεωτική
Αριστερά, δέσμια του άγχους για άνευ
όρων συμμετοχή στο κυβερνητικό παιχνί-
δι, κινδυνεύει να ενταχθεί στο πασοκικό
μπλοκ εξουσίας, το οποίο μάλιστα θα έχει
συγγενές πρόγραμμα προς το κεντροδεξιό
μπλοκ. “Κεντροαριστερά” με κεντροδεξιό
πρόγραμμα!

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

Η αλλαγή του πολιτικού τοπίου σε μεγάλο
βαθμό θα επηρεαστεί και θα εκφράζει τις
αλλαγές που συντελούνται στην κοινωνία.
Πέρυσι ζήσαμε μια πρωτοφανή επιβεβαί-
ωση της άποψης ότι η οικονομία επικαθο-
ρίζει την πολιτική, όταν οι αντιθέσεις των
προμηθευτών και των εργολάβων του Δη-
μοσίου επέσπευσαν την πτώση της κυβέρ-
νησης Μητσοτάκη.

Στην Ευρώπη οργανώνονται αντιστάσεις
στη νεοφιλελεύθερη πολιτική, όπως πρό-
σφατα απέδειξαν οι μεγάλες απεργίες
στην Ιταλία. Και στην Ελλάδα, παρά την
καταθλιπτική κυριαρχία του πολιτικού επί-
του κοινωνικού, κάτι αρχίζει να κινείται.
Δεν φαίνονται ακόμη, όμως, οι μυστικές
διαδρομές που συνδέουν τους κοινωνικούς
αγώνες με την απαίτηση των πολιτών για
μια νέα πολιτική. Οι δημοτικές και νομαρ-
χιακές εκλογές απέδειξαν ότι δεν έκλεισε η
παρένθεση των ευρωεκλογών. Θα κατορ-
θώσει η Αριστερά – και κυρίως το σύγ-
χρονο τμήμα της, ο ΣΥΝ – να αξιοποιήσει
την ενισχυμένη θέση της για να δώσει θετι-
κή διέξοδο στην πολιτική αποστροφή των
πολιτών προς τα δύο κόμματα εξουσίας;

Όλοι ενίκησαν, όμως όλοι είναι συνοφρυωμένοι

του Τάσου Παππά

Όλοι νίκησαν σ' αυτές τις εκλογές! ΠΑΣΟΚ, ΝΔ, ΠΟΛ.Α., ΚΚΕ, ΣΥΝ και οι θιασώτες της "λευκής" και της άκυρης διαμαρτυρίας ισχυρίζονται -άλλοι με πειστικότητα και άλλοι υπονομεύοντας την κοινή λογική- ότι κατήγαγαν μέγα θρίαμβο! Ας δούμε, όμως, τα πράγματα με τη σειρά αρχίζοντας από τους προφανείς νικητές.

ΠΕΡΑ ΑΠΟ κάθε αμφιβολία και παρά τις μεμψιμοιρίες ενίων της Θεμιστοκλέους και τις υστερίες κάποιων δημοσιολογούντων, η συνεργασία ΠΑΣΟΚ-ΣΥΝ σημείωσε πολύ καλά αποτελέσματα. Κατά κανόνα το ποσοστό των συμμαχικών συνδυασμών ξεπέρασε το άθροισμα των ποσοστών των επιμέρους σχηματισμών. Με την τακτική αυτή το ΠΑΣΟΚ κατάφερε να "κρύψει" ένα μέρος της δυσαρέσκειας της βάσης του για την ακολουθητέα οικονομική πολιτική και ο ΣΥΝ πέτυχε να έχει θεαματική παρουσία στο θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Τα ευεργετήματα απ' αυ-

τή την παρουσία είναι μεγάλα (οικονομικά και πολιτικά). Το πόσο ενόχλησε αυτή η συνεργασία προκύπτει με ενάργεια από την υποκριτική ανησυχία που επέδειξαν συντηρητικοί κονδυλοφόροι για την τύχη του ΣΥΝ! Αίφνης τους έπιασε ο πόνος μήπως ο ΣΥΝ διαχυθεί στο πράσινο στρατόπεδο. Τέτοιου τύπου "ανάπηρες" προσεγγίσεις (αναφερόμαστε στις καλών προθέσεων και όχι στις εντεταλμένου χαρακτήρα αναλύσεις) υποτιμούν το γεγονός ότι αυτή τη φορά η συνεργασία έγινε με απόλυτα διαφανή τρόπο, προήλθε από τις τοπικές οργανώσεις των δύο κομμάτων και

χωρίς ηγεμονισμούς από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ. Ο ΣΥΝ -και εδώ αξίζει σημανθεί η προσπάθεια του Ν. Ντόπουλου- διαπραγματεύθηκε με το ΠΑΣΟΚ δίχως να απαλλοτριώσει τον νόμο του και το κυριότερο σι βάση.

Αντιθέτως στις περιπτώσεις που στηκε η αυτόνομη κάθοδος, ο ΣΥΝ στις δυνάμεις του είτε να υποχωρήσει (νομομαρχία Αττικής) είτε να αντισταθεί (νομαρχίες Θεσσαλονίκης, Εύβοιας) είναι άλλης τάξεως θέμα η προσέγγιση των σχέσεων ΠΑΣΟΚ-ΣΥΝ. Ούτε

μπορεί πια να απορροφήσει τον ούτε ο ΣΥΝ θέλει να γίνει τσόντα ΠΑΣΟΚ. Κατά συνέπεια όποια σύ-η πραγματοποιηθεί στο μέλλον και οιο επίπεδο, θα είναι απόρροια της μίας και των δύο κομμάτων.

της είναι και ο Άκης Τσοχατζόπου-το αποτέλεσμα του ΠΑΣΟΚ στο νο-ακό επίπεδο ξεπέρασε και τις πιο δοξες προβλέψεις. Ο στόχος ήταν να θούν 30-35 νομαρχίες και τελικώς βερνητικό κόμμα απέσπασε 39. Πο-πολα οι αντίπαλοι του κ. Τσοχατζό-υ θα τον αμφισβητήσουν. Κι αν το ρήσουν θα αποτύχουν. Ο γραμμα-της Κεντρικής Επιτροπής του ΟΚ αναντίρρητα βγαίνει ενισχυμέ-μι μπορεί τώρα να σχεδιάζει με με-ερη άνεση και περισσότερες πιθα-ες πραγμάτωσης τα επόμενα βήματά να εκ των οποίων είναι και η επι-ή του στην κυβέρνηση και ειδικότε-η θέση του αντιπροέδρου.

Πάγκαλος έχασε μια μεγάλη μάχη, όχι και τον πόλεμο. Η υπόθεση της χής Α. Παπανδρέου δεν καθορίζε-ό συγκυριακά γεγονότα όπως ήταν των εκλογών για την Τοπική Αυτοδι-η. Βεβαίως, χρειάζεται ο Θ. Πάγκα-ι ανασυγκροτήσει τις δυνάμεις του i σκύψει με προσοχή στα λάθη του. ρέπει όμως ν' αποτολμήσει να υπο-κάποιον άλλον όπως του συστήνουν ροι στο κόμμα του. Μέχρι τώρα ο τικός πληθυσμός επιβράβευσε τα ερα χαρακτηριστικά της φυσιογνω-ου και τον "έσπρωχνε" σε υψηλές ς. Αυτές οι ιδιομορφίες του δεν "πέ-ρ" στο εκλογικό σώμα της Α' Αθη-ο μέσος ψηφοφόρος αυτής της περι-ας δεν είναι, ευτυχώς για τον κ. Πά-ο μέσος ψηφοφόρος του ΠΑΣΟΚ. ηηγός της αξιωματικής αντιπολίτευ-Ι. Έβερτ σημείωσε νίκη σε δύο επί-

τον: πήρε τη μάχη των εντυπώσεων ης εκλογής του Δ. Αβραμόπουλου Αθήνα και του Ν. Κοσμόπουλου στη αλονίκη. Ο κ. Έβερτ μπορεί να ρεται ότι το κόμμα του ελέγχει του εγαλύτερους δήμους της χώρας. Δεν υγε όμως τη γελοιοποίηση όταν έδω-κολή να ανακοινώσει η ΝΔ τον αριθ-ν κοινότητων που κέρδισε για να πα-άσει άνοδο σε σχέση με το ΠΑΣΟΚ. η και η "κουτσή Μαρία" γνωρίζει τις περισσότερες κοινότητες οι πολί-ηφίζουν πρωτίστως με γενικής φύσε-

ως κριτήρια (συμφέρον, συγγένεια, υπο-χρέωση) και δευτερευόντως με βάση την πολιτική τους προτίμηση.

Δεύτερον: Η αξιοπρεπής επίδοση της ΝΔ στις νομαρχιακές εκλογές ισχυροποίησε τη θέση του Μ. Έβερτ. Εκείνοι που περι-μεναν την ήττα -και ήταν πολλοί- πρέπει να μεταθέσουν στο μέλλον τα πλάνα τους. Το ζητούμενο είναι αν θα προκαλέσει τώ-ρα ο ίδιος ο αρχηγός του κόμματος τους εχθρούς του προκειμένου να δώσει τη μά-χη σε ευνοϊκό γι' αυτόν έδαφος. Η σύ-γκρουση δεν θα είναι ασφαλώς "αναίμα-κτη" αλλά ο κ. Έβερτ μπορεί να ελπίζει βασίμως ότι θα εξέλθει νικητής και με τις λιγότερες δυνατές απώλειες.

Σε δυσχερή θέση είναι η ΠΟΛ.Α και ο ηγέτης της. Ο Α. Σαμαράς πίστευε ότι το κόμμα του έχει πλέον εδραιωθεί στην πολιτική ζωή της χώρας και σε κάθε εκλογι-κή αναμέτρηση θα επιβεβαίωνε τη δυνα-μική του. Τα γεγονότα όμως τον διέψευ-σαν και πιστοποίησαν μια βασική αλή-θεια της πολιτικής: η επιβίωση ενός κόμ-ματος συνδέεται άρρηκτα με την αίσθηση ότι διαθέτει απαντήσεις στα μείζονα προ-βλήματα του τόπου. Η εμμονή στον ανέ-δοξο πατριωτισμό, ο γενικόλογος καταγ-γελτικός λόγος, η ελάχιστη κρυπτόμενη αυταρέσκεια του αρχηγού (στοιχεία που έδωσαν την αρχική ορμή στο εγχείρημα) αγγίζουν τα όριά τους και αποδεικνύο-νται ανεπαρκή μέσα άσκησης πολιτικής. Ο κ. Σαμαράς οφείλει να ανακαλύψει τον τρόπο ώστε το κόμμα του να μην καταγρα-φεί ως συμπληρωματική της ΝΔ δύναμη. Το έργο είναι δύσκολο αλλά οι μεγάλοι ηγέτες στα δύσκολα φέρονται. Αλλιώς περνούν στην ιστορία ως ήσσονος σημα-σίας προσωπικότητες.

Το ΚΚΕ ακόμη κι όταν καταφανώς χά-νει, ισχυρίζεται ότι νικά! Πρόκειται για μια λογική που παρακολουθεί το κόμμα από την εμφάνισή του. Αλλά και στις περι-πτώσεις που η ήττα είναι πασίδηλη και δεν αποδίδουν οι ιδεολογικοί ακροβατι-σμοί, τα άλλοθι κατασκευάζονται ακαρι-αίως: ευθύνεται ο αντίπαλος ή και τα μέλη που δεν κατανόησαν σε βάθος τη γραμμή και φυσικά ποτέ, ή σχεδόν ποτέ, δεν φταί-ει η ηγεσία. Στις δημοτικές και νομαρχια-κές εκλογές τα αποτελέσματα για το ΚΚΕ δεν ήταν και πολύ καλά. Άλλωστε και η ανακοίνωση του Πολιτικού Γραφείου αποφεύγει τα διθυραμβικά σχόλια και "μιλά" απλώς για «ικανοποιητικά» απο-τελέσματα. Επιπροσθέτως, για να κρατη-θεί ψηλά το φρόνημα των μελών και των

οπαδών η ηγετική ομάδα του κόμματος καταφεύγει στην προσφιλή της μέθοδο. Αντιστρέφει την πραγματικότητα: «Για λί-γες ψήφους δεν έγινε δυνατή η εκλογή στο δεύτερο γύρο σε αρκετούς δήμους, ενώ σε ορισμένους άλλους για λίγους ψήφους δεν έγινε δυνατή η συμμετοχή στο δεύτερο γύ-ρο». Αυτή είναι η μισή αλήθεια. Η άλλη μι-σή έχει δύο σκέλη. Εκεί που στο δεύτερο γύρο ο υποψήφιος του ΚΚΕ πήρε το δήμο, το πέτυχε με την υποστήριξη των οπαδών της Ν.Δ. και με οριακή πλειοψηφία.

Ανεξαρτήτως των αλχημειών του Περισ-σού, το ΚΚΕ απέτυχε να κρατήσει τα "κά-στρα" του (Καισαριανή, Λάρισα, Νίκαια, Κορυδαλλός), ενώ βοήθησε αντικειμενι-κά τους εκπροσώπους της Δεξιάς να πά-ρουν τις δημαρχίες σε εργατουπόλεις (Λαύριο, Ελευσίνα). Ίσως γιατί η διαχεί-ριση των δήμων από νεοδημοκράτες πολι-τικούς θα είναι λιγότερο νεοφιλελεύθερη απ' αυτή που θα έκαναν οι πράσινοι δή-μαρχοι! Η "γραμμή" «πέντε κόμματα-δύο πολιτικές» καλά κρατεί. Μόνο που το ΚΚΕ φαίνεται να έχει εκλεκτικές συγγέ-νιες και υπόγειες σχέσεις με το ένα από τα τέσσερα: τη Νέα Δημοκρατία!

Το ερώτημα πάντως που δεν μπορεί ν' απαντηθεί με ακρίβεια είναι αν ο δικομ-ματισμός ανέκαμψε. Υπάρχουν δύο ανα-γνώσεις του εκλογικού αποτελέσματος. Αν σταθείς στο σύνολο των ψηφισάντων τότε το συμπέρασμα είναι ότι τα δύο με-γαλύτερα κόμματα εξακολουθούν να δί-νουν τον τόνο στην πολιτική ζωή. Αν όμως υπολογίσεις το άκυρο, το λευκό και τη αποχή τότε τα μηνύματα είναι εξαιρετικά δυσοίωνα για το μέλλον του πολιτικού συ-στήματος. Και στις τρεις εκφράσεις της δυσαρέσκειας αποτυπώνεται το μέγεθος της κρίσης εκπροσώπησης. Εδώ, όμως, οφείλουμε να κάνουμε μια επισήμανση που αρνούνται να κάνουν οι εραστές της πολυποικιλής αγανάκτησης Η ένταξη στην ίδια κλίμακα και αυτού/ής που αμφι-σβητεί με πολιτικό τρόπο το υπάρχον σκη-νικό και αυτού/ής που αδιαφορεί για την πολιτική και αποθεώνει με τη στάση του/της την ιδιώτευση και τον ωχαδερφι-σμό συσκοτίζει το θέμα και εξωραϊζει την πάσης φύσεως και σκοπιμοτήτων αντί-δραση.

Πίσω από το άκυρο, το λευκό και την αποχή "κρύβεται" και ο ανήσυχος πολίτης αλλά και ο αδιάφορος (εύκολο θύμα των κάθε λογής σωτηριολογικών εκδοχών - με στολή ή με κουστούμι και κομψευόμενο ύφος).

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ Του Γιώργου Φιδισιάκου

ΗΡΘΑ!

ΘΕΕ ΜΟΥ!

ΠΟΥ ΗΞΟΥΝ ΜΙΑ ΒΔΟΜΑΔΑ ΤΟΡΑ!; ΣΕ ΕΙΧΑΜΕ ΓΙΑ ΠΝΙΓΜΕΝΟ!

ΠΑΝΟΣ ΣΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΣΤΗ ΓΟΝΙΑ ΗΜΟΥΝ. ΔΕΝ ΕΙΔΕΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ;

ΟΛΑ ΤΑ ΚΑΝΑΛΙΑ ΜΟΥ ΕΠΑΙΡΝΑΝ ΣΥΝΕΧΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ!

ΜΑ ΚΑΛΑ, ΔΕΝ ΣΕ ΒΟΗΘΗΣΕ ΚΑΝΕΙΣ ΝΑ ΚΑΤΕΒΕΙΣ;

ΕΧΩ ΓΙΝΕΙ ΔΙΑΣΗΜΟΣ! ΕΥΑΝΑ ΠΡΟΤΟΣΕΛΙΔΑ: "ΤΡΕΜΟ ΔΕΝΤΡΟ ΠΑΓΙΔΑ ΓΙΑ ΔΙΩΗΓΟΡΟ!!"

ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΚΑΤΕΒΩ;

ΕΡΧΟΤΑΝ ΚΙ ΕΝΑΣ ΦΑΝΤΑΡΟΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΑΙΖΕ ΖΑΜΠΟΝΑΚΙΑ... ΟΡΑΙΑ ΗΤΑΝ... ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΕΦΕΥΓΑ.

ΑΡΕ ΔΗΛΑΔΗ ΠΟΥ ΄ΧΑ ΔΙΟΡΙΣΤΕΙ ΚΑΙ ΔΙΩΑΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ...

Έλλειψη οργάνωσης, μετάθεση ευθυνών

του Λεωνίδα Πεγιάδη

ελεύθερη και ανό-
πλη εκδήλωση της λαϊ-
κής θέλησης, ως έκφρα-
ση της λαϊκής κυριαρ-
χίας, τελεί υπό την εγ-
γύηση όλων των λειτουρ-
γιών της πολιτείας, που
έχουν υποχρέωση να τη
επιβεβαιώνουν σε κάθε
περίπτωση...» (άρθρο 25
του Συντάγματος).

Μπορεί τα παραπάνω να
επιτάσσει το Σύνταγμα,
αλλά είναι βέβαιο ότι ο
συντακτικός νομοθέτης
δεν μπορούσε να φαντα-
στεί, το 1975, ότι είκοσι
έτη αργότερα το ελ-
ληνικό κράτος, για πρώ-
τη φορά μετά το τέλος
της εμφυλίου, δεν θα κα-
τόρθωνε να ανταποκρι-
θεί στα στοιχειώδη καθή-
κοντα που επιτάσσουν η
δημοκρατική νομιμότητα
και η ανάγκη έκφρασης
της λαϊκής κυριαρχίας
να από τη διενέργεια
εθνικών εκλογών
τοπικού ή τοπικού χαρα-

ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΣΑΝ να φανταστούν, τόσο
ο συντακτικός νομοθέτης όσο και οι ταλαί-
πωροι πολίτες αυτής της χώρας ότι η πολι-
τεία, έξι μόλις χρόνια πριν από τη συμπλή-
ρωση της δεύτερης χιλιετηρίδας, θα ήταν
ανίκανη να οργανώσει την ακώλυτη ψηφο-
φορία των πολιτών στις δημοτικές εκλογές.
Τα όσα τραγελαφικά συνέβησαν στις
16.10.1994, σε συνδυασμό με τα τραγικά
γεγονότα του επόμενου Σαββάτου, παρα-
μονής του δεύτερου γύρου των δημοτικών
εκλογών, αποτελούν σαφή πλέον δείγματα
της χρεωκοπίας των στυλοβατών του πολι-
τικού συστήματος της χώρας στη διάρκεια
της λεγόμενης μεταπολίτευσης (1974-
1994) που οδηγείται από εκπροσώπους του
προ της δικτατορίας πολιτικού κόσμου της
χώρας. Κύρια χαρακτηριστικά του πολιτι-
κού κατεστημένου της χώρας μας αποδει-
κνύονται πλέον ότι είναι εκτός από την
ανικανότητα και τη διαφθορά, η πολιτική
αναληψία και η ανευθυνότητα και δυστυ-
χώς η πλήρης αδιαφορία για την παραβία-
ση και των πιο βασικών δικαιωμάτων των
πολιτών.

Η ουσία, πάντως, των όσων πρωτοφανών
συνέβησαν την τελευταία προ των δημοτι-
κών εκλογών εβδομάδα του πρώτου γύρου
ήταν ότι 17.000 ψηφοφόροι 38 εκλογικών
τμημάτων στο Δήμο Αθηναίων και 4.500
ψηφοφόροι 9 εκλογικών τμημάτων στο Δή-
μο Νικαίας δεν μπόρεσαν να ασκήσουν το
εκλογικό τους δικαίωμα, παρά τη φοβερή
ταλαιπωρία και την αναστάτωση που υπέ-
στησαν. Η αιτία του παραπάνω φαινομέ-
νου ήταν απλή και ταυτόχρονα πρωτόφα-
νη: στα παραπάνω εκλογικά τμήματα δεν
εμφανίσθηκαν ούτε δικαστικοί αντιπρόσω-
ποι ούτε τουλάχιστον τρία μέλη των εφο-
ρευτικών επιτροπών που αντιστοιχούσαν
σε κάθε εκλογικό τμήμα, με αποτέλεσμα η
ψηφοφορία να αναβληθεί για τις 19.10.94.

Όπως ήταν φυσικό, δημιουργήθηκε ένα
μοναδικό αλαλούμ, ο κρατικός μηχανισμός

γελοιοποιήθηκε και οι διοικητικοί προϊ-
στάμενοι μαζί με τους έχοντες την πολιτική
ευθύνη των φοβερών αυτών συμβάντων
(με πρώτο τον πρωθυπουργό της χώρας)
έσπευσαν να αναζητήσουν τους υπαίτιους
(διάβαζε "θύματα") αυτού του τραγέλα-
φου, φροντίζοντας, βέβαια, άμεσα ή έμμε-
σα, να αποποιηθούν κάθε ευθύνη που εν-
δεχομένως τους βάραινε. Με βάση τη λογι-
κή αυτή ήταν επόμενο πρώτα ο πρωθυ-
πουργός και στη συνέχεια οι αρμόδιοι
υπουργοί Εσωτερικών και Δικαιοσύνης να
σπεύσουν να αποδώσουν – άλλοτε άκομ-
ψα και άλλοτε συγκαλυμμένα – τις βασι-
κές ευθύνες της πρωτοφανούς αυτής ανω-
μαλίας σε τρίτους, που στην περίπτωση αυ-
τή ήταν οι δικαστικοί αντιπρόσωποι.

ΥΠΑΙΤΙΟΙ ΟΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ;

Η παραπάνω αντίδραση της Εκτελεστι-
κής Εξουσίας και ειδικότερα των προϊστα-
μένων (τόσο των πολιτικών όσο και των δι-
οικητικών) του κρατικού μηχανισμού, φα-

νέρωσε για πολλοστή φορά την ανευθυνότητα και την αυθαιρεσία που χαρακτηρίζει σε μόνιμη σχεδόν βάση τους φορείς άσκησης της κρατικής εξουσίας στη χώρα μας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, χωρίς καν να έχει ολοκληρωθεί μια σοβαρή έρευνα και χωρίς να έχει συνταχθεί κάποιο πόρισμα, οι διάφοροι ανευθυνούπεύθυνοι μανδρινίνοι αναγόρευσαν ως υπαιτίους του εκλογικού σκανδάλου τους δικαστικούς αντιπροσώπους, οι οποίοι δήθεν δεν έσπευσαν να παρουσιαστούν στα εκλογικά τμήματα που είχαν διορισθεί. Η παραπάνω εκδοχή των κρατικών "αρμοδίων" εκτός από ύποπτα βιαστική, αποσιωπά και αποκρύπτει από τους πολίτες τα παρακάτω κρίσιμα στοιχεία, που αντιστρέφουν τα συμπεράσματά τους και τους καθιστούν από κατηγορούσους κατηγορούμενους.

1. Οι δικαστικοί αντιπρόσωποι (βασικά δικηγόροι, αλλά και δικαστές, συμβολαιογράφοι, εισαγγελείς, γραμματείς δικαστηρίων κ.λπ.) διορίζονται για τις δημοτικές εκλογές από τον πρόεδρο του Πρωτοδικείου στην περιφέρεια του οποίου διεξάγονται εκλογές δέκα τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία και μόνο σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης πέντε ημέρες πριν από την ψηφοφορία. Απαραίτητη, λοιπόν, προϋπόθεση για να θεωρηθεί ότι έχει διορισθεί ένας δικαστικός αντιπρόσωπος είναι να παραλάβει το έγγραφο του διορισμού του και ένα επικυρωμένο ατελώς αντίγραφο για την έκδοση της διατακτικής (αποζημίωση) από το Ταμείο Δικαστικών Εισπράξεων.

2. Η παραλαβή του εγγράφου διορισμού γίνεται με δύο τρόπους:

- Είτε από τον ίδιο τον δικαστικό αντιπρόσωπο, αφού πρώτα εντοπίσει το ονοματεπώνυμό του στις ειδικές καταστάσεις που αναρτούνται στα Πρωτοδικεία - Εισαγγελίες κατά νομό. Στην περίπτωση αυτή η επίδοση βεβαιώνεται από τους αρμόδιους δικαστικούς γραμματείς που χορηγούν τον κάθε διορισμό στον αντίστοιχο δικαστικό αντιπρόσωπο.

- Είτε με επίδοση του διορισμού από δικαστικό επιμελητή ή αστυνομικό όργανο δέκα ημέρες ή το αργότερο πέντε ημέρες πριν από την ψηφοφορία.

Η δικαιολογία συνεπώς ορισμένων "αρμοδίων" ότι δήθεν οι δικαστικοί αντιπρόσωποι "είθισται" να παραλαμβάνουν το διορισμό εκτός από παράλογη, είναι και νομικά αβάσιμη και αποσκοπεί, ως συνήθως, στην εύκολη αποποίηση ευθυνών.

3. Ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών για

να διευκολύνει το έργο των υπηρεσιών του Πρωτοδικείου απέστειλε - όπως γίνεται σε κάθε εκλογές - κατάλογο με τους δικηγόρους των Αθηνών, οι οποίοι δεν είχαν εξααιρεθεί μέχρι τις 16.9.94 (όπως είχαν δικαίωμα). Υποτίθεται λοιπόν ότι οι δικηγόροι που θα διορίζονταν στη συνέχεια ως δικαστικοί αντιπρόσωποι θα προέρχονταν από τον παραπάνω κατάλογο.

4. Όπως όμως προκύπτει από έγγραφο του ΔΣ του ΔΣΑ της 13.10.94 προς τον πρόεδρο της Τριμελούς Διοίκησης του Πρωτοδικείου κ. **Καραβοκύρη** αρκετοί δικηγόροι παρόλο που είχαν υποβάλει εμπρόθεσμα αίτηση εξαίρεσης, φέρονταν να έχουν διορισθεί ως δικαστικοί αντιπρόσωποι.

5. Παρ' όλο που οι πρόσφατες δημοτικές - νομαρχιακές εκλογές διέφεραν από τις προηγούμενες, κυρίως λόγω της σημαντικής αύξησης των εκλογικών τμημάτων, ο κρατικός μηχανισμός ζιζήτηξε με τη γνωστή ραθυμία που τον διακρίνει. Αποτέλεσμα της έλλειψης συντονισμού, της αργοπορίας και των λαθών των αρμοδίων υπηρεσιών ήταν οι διορισμοί 35.000 μελών εφορευτικών επιτροπών και 10.900 δικαστικών αντιπροσώπων στην Αθήνα, Πειραιά και στην επαρχία είτε να γίνουν την τελευταία στιγμή είτε τελικά στις περιπτώσεις της Αττικής να μην πραγματοποιηθούν σε αρκετά εκλογικά τμήματα.

6. Απόδειξη του αλαλούμ που διέκρινε τη λειτουργία των αρμοδίων υπηρεσιών είναι και το γεγονός ότι όσες επιδόσεις πραγματοποιήθηκαν, στη συντριπτική τους πλειοψηφία έγιναν **εκπρόθεσμα**. Αυτό προκύπτει από την αναφορά του ίδιου του κ. **Καραβοκύρη** προς τον υπουργό Δικαιοσύνης, σύμφωνα με την οποία ο διορισμός των δικαστικών αντιπροσώπων φέρεται να έχει ολοκληρωθεί στις 9.10.1994 (παρόλο που ο νόμος περί δημοτικών εκλογών προβλέπει ότι οι διορισμοί των δικαστικών αντιπροσώπων πρέπει να ολοκληρώνονται 10 ημέρες πριν από την ψηφοφορία, και μόνο σε έκτακτες περιπτώσεις 5 ημέρες πριν από την ημέρα των εκλογών). Εντύπωση βέβαια και σοβαρά ερωτηματικά για τον τρόπο διεκπεραίωσης των επιδόσεων των διορισμών στους δικαστικούς αντιπροσώπους αποτελεί η παραδοχή από τον προϊστάμενο του Πρωτοδικείου του πρωτοφανούς γεγονότος της επιστροφής ως **ανεπίδοτων** περίπου 7.500 διορισμών στις 12, 13 και 14 Οκτωβρίου, **παραμονές** δηλαδή της διεξαγωγής των εκλογών!

7. Η ζιζητοποίηση ολόκληρου του κρατικού μηχανισμού την Παρασκευή 14.10, δύο μόλις ημέρες πριν από τη διεξαγωγή των

Αιτίες της προσέλευσης ήταν τα λάθη, παραλείψεις και η αργοπορία των κρατικών υπηρεσιών

εκλογών, όταν πλέον θα έπρεπε οι να αρχίσουν να λαμβάνουν τις ειδήσεις από τους δικαστικούς αντιπροσώπους για ανάληψη των καθηκόντων τους, λεία αδιάφραστη μαρτυρία ότι οι "αυτοί" κατελήφθησαν εξ απίνης και ηγερσίας με τρομακτική καθυστέρηση αντιλήφθηκε έντρομη ότι οι αρμόδιοι είτε είχαν ολιγοψήφισει είτε διαπράξει σοβαρά σφάλματα στην ημερομηνία των καθηκόντων τους. Οι δραματικές εκκλήσεις της τελευταίας στιγμής ανταπόκριση σ' αυτές αρκετών περιπτώσεων, απέτρεψαν τη μεγαλύτερη γέληση της κρατικής μηχανής, δεν αχθήκε όμως η τρομακτική ταλαιπωρία των πολιτών, οι οποίοι υποχρεώθηκαν να αναμείνουν επί ώρες την καθυστέρηση άφιξης του δικαστικού αντιπροσώπου προκειμένου να αρχίσει η ψηφοφορία. Το αποτέλεσμα ήταν η ψηφοφορία να καθυστερήσει και μετά τη δύση του ηλίου σ' όλες εκλογικά τμήματα της Αττικής αργά τη νύχτα. Το γεγονός αυτό δεν επηρέασε τους αρμόδιους των ιδιωτικών υπηρεσιών, οι οποίοι εκμεταλλευόμενοι αδράνεια της πολιτικής ηγεσίας εντεταλμένων λειτουργών της πομπής έσπευσαν να δημοσιοποιήσουν περὶ την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας τελέσματα των εκλογών με βάση τη μεθόδου της δημοσκοπήσεως με συνέβη λοιπόν και αυτό το παράδοξο φαινόμενο να προσέρχονται να ψηφίζουν εκ των προτέρων ποσοστά που θα διαμορφωνόταν το εκλογικό αποτέλεσμα! (Αυτό θα μπορούσε να συμβεί **δημοκρατία των ΜΜΕ!**).

ΔΕΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΑΝ, ΕΣΤΙΝ ΕΦΟΡΕΥΤΙΚΕΣ!

8. Μια ακόμα απόδειξη της προσηγορίας και ανοργανωσιάς των αρμοδίων

του κράτους αποτέλεσε και η αδυναμία συγκρότησης εφορευτικών επιτροπών πλειοψηφία των εκλογικών τμημάτων της Αττικής. Αν οι αρμόδιοι είχαν ίσως έγκαιρα να επιδώσουν τους διορισμούς στα μέλη των εφορευτικών επιτροπών (δυστυχώς, πάντως, και ο εκλογικός νόμος δεν βοηθά στην περίπτωση αυτών), ίσως ότι η επίδοση του διορισμού γίνεται μόλις δύο ημέρες πριν από την εκλογή και αν οι πολίτες είχαν συνειδητοποιήσει τη σοβαρότητα των καθηκόντων και προσέρχονταν στα εκλογικά τμήματα όπου είχαν διοριστεί ως μέλη επιτροπής, πιθανόν να είχε αποφευχθεί η αναβολή της διεξαγωγής της εκλογής σε δεκάδες εκλογικά τμήματα αυτό γιατί σύμφωνα με τον εκλογικό νόμο η ψηφοφορία σε περίπτωση απουσίας δικαστικού αντιπροσώπου, γίνεται ενώπιον τριών τουλάχιστον μελών εφορευτικής επιτροπής. Δυστυχώς, ούτε αυτό κατέστη δυνατόν...

Είδη εκ των υστέρων διατυπώθηκαν όλα ευκολία συμπεράσματα και κυριολογίσθηκαν ευθύνες για το πρόβλημα αλλαγή στους δικαστικούς αντιπροσώπους (συνεπώς στους διζηγούρους, συγκροτούν τη συντριπτική πλειοψηφία) θα πρέπει να τονισθεί ένα γεγονός που αποδεικνύει πόσο αβασάνιστα και να σπεύδουν ορισμένοι να αποδοθούν ευθύνες. Αν πράγματι υφίστανται ευθύνες βάρος ορισμένων δικαστικών αντιπροσώπων για τη μη προσέλευσή τους στα εκλογικά τμήματα που είχαν διοριστεί μπορούν να στοιχειοθετηθούν στην περίπτωση που αποδεικνύεται ότι αν και παρέλαβαν το διορισμό είτε προσερχόμενοι οι ίδιοι να τους έβρισκαν είτε παραλαμβάνοντάς τους δικαστικό επιμελητή ή αστυνομικό) και στη συνέχεια να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους. Στην περίπτωση αυτή είναι βέβαιο ότι οι ευθύνες τους είναι βαρύτερες και πρέπει να τιμωρηθούν τόσο πειθαρχικά όσο και ποινικά. Όπως όμως τονίζει από τον πρόεδρο του ΔΣΑ., παρ' όλο που στάλθηκαν δύο έγγραφα προς τον αρμόδιο των υπηρεσιών του Πρωτοδικείου, τα οποία του ζητήθηκε η γνωστοποίηση των ονόματων των διζηγούρων που αν και είχαν διορισμούς τους δεν εμφανίστηκαν στα εκλογικά τμήματά τους, ουδέν απάντηση είχε σταλεί μέχρι τουλάχιστον τις 20 Οκτωβρίου. Το γεγονός αυτό συνδυασμό με την έρευνα που έχει μελετήσει η Επιτροπή ενεργήσει ο ΔΣΑ., οδηγεί στο συμπέρασμα ότι (εκτός ίσως ορισμένων

μεμονωμένων περιπτώσεων) όσοι διορίστηκαν ως δικαστικοί αντιπρόσωποι και αποδεδειγμένα έλαβαν γνώση γι' αυτό παραλαμβάνοντας νόμιμα το διορισμό τους προσήλθαν στα εκλογικά τμήματα και άσκησαν κανονικά τα καθήκοντά τους. Συνεπώς οι αιτίες για την μη προσέλευση, αρχικά εκατοντάδων και τελικά δεκάδων δικαστικών αντιπροσώπων στα εκλογικά τμήματα που είχαν διορισθεί, δεν μπορεί παρά να είναι τα λάθη, οι παραλείψεις και η αργοπορία των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών στην προετοιμασία των εκλογών. Ο επιμέρους καταμερισμός ευθυνών και η εξαγωγή οριστικών συμπερασμάτων θα έπρεπε να αποτελέσει έργο μιας ανεξάρτητης από τις εμπλεκόμενες, επιτροπής, η οποία θα έπρεπε να δημοσιοποιήσει το πόρισμά της μαζί με προτάσεις για την αποφυγή παρόμοιων γεγονότων στο μέλλον.

ΣΟΒΑΡΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ

Ανεξάρτητα, πάντως, από τις ευθύνες που αναμφισβήτητα πρέπει να χρεωθούν σε συγκεκριμένα πρόσωπα, τα οποία θα πρέπει και να τιμωρηθούν, είναι αδύνατο να δεχτούμε ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν υφίστανται σοβαρές πολιτικές ευθύνες. Επίσης, θα έπρεπε να αναγνωριστεί ότι η εκλογική νομοθεσία χρειάζεται τροποποιήσεις, ειδικότερα στις ρυθμίσεις που αφορούν τον τρόπο διορισμού των δικαστικών αντιπροσώπων και των μελών της εφορευτικής επιτροπής, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η πιο έγκαιρη, ολοκληρωμένη και υπεύθυνη συγκρότηση των μελών των εφορευτικών επιτροπών.

Δυστυχώς, τα πιο ανησυχητικά συμπεράσματα από το πρόσφατο εκλογικό αλλαγή είναι ότι η απόσχιση ευθυνών αποτελεί πρωταρχικό μέλημα των πολιτικών μας, ενώ η έλλειψη οργάνωσης, η μετάθεση ευθυνών και η απουσία δημοκρατικής ευαισθησίας αποτελεί πλέον το κυρίαρχο χαρακτηριστικό όσον αφορά τον κρατικό μηχανισμό και τον πολιτικών προϊσταμένων τους. Τα παραπάνω αποτελούν συμπτώματα σοβαρής κρίσης του πολιτικού μας συστήματος και σε συνδυασμό με την παθητικότητα και την έλλειψη συνειδητοποίησης των πολιτών συνιστούν έναν κίνδυνο για την κοινοβουλευτική μας δημοκρατία, τον οποίο θα πρέπει όλοι οι πολίτες με συλλογική δράση να αποτρέψουμε. Σε αντίθετη περίπτωση κατ' εξακολούθηση τραυματισμός των δημοκρατικών θεσμών μπορεί να αποβεί μοιραίος για τον τόπο μας.

ΕΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ

ΚΑΒΑΦΗ

Επιλογή κριτικών κειμένων

Επιμέλεια: Μ. Πιερής

Το βιβλίο αυτό –άνθολογία κριτικών κειμένων– αποτελεί μιά συστηματική παρουσίαση των απόψεων της κριτικής για την ποίηση του Καβάφη. Επιλέγοντας τα κείμενα με κριτήρια ιστορικά και αξιολογικά, ο επιμελητής του τόμου φιλοδοξεί να δώσει τόσο στον μελετητή όσο και στον απλό αναγνώστη της Καβαφικής ποίησης την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με τα σημαντικότερα κείμενα της Καβαφικής βιβλιογραφίας, όρισμένα από τα όποια είναι και από τα σημαντικότερα κείμενα της νεοελληνικής κριτικής.

Η κατάταξη του υλικού σε χρονικές ενότητες παρέχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει κανείς την εξελικτική πορεία των καβαφικών μελετών. Η ανθολόγηση καλύπτει το χρονικό διάστημα 90 χρόνων (1903-1993) και συμπληρώνεται από μιά επιλογή βιβλιογραφίας.

Όταν χτίζει όπου βρει, τα πάντα ΠΕΙ...

του Κώστα Θεολόγου

Η απελπισία στα πρόσωπα των κατοίκων που επλήγησαν από τις θεο-μηνίες αποκτά μια διάσταση τραγικής ειρωνείας, με την έννοια του αρχαιοελληνικού δράματος.

Θεομηνία σημαίνει *οργή* (μήνις) θεού, που εκ-δηλώνεται όταν η *ανθρώπινη ύβρις* (αλαζονεία) υλοποιείται με την ασύδοτη επέμβαση του εφήμερου ανθρώπινου μέτρου στην αιώνια θεϊκή *ισορροπία* της αρμονίας της Φύσης.

Ακούστηκε πολλάκις το ρηθέν: *Η Φύσις εκδικείται!*

Μέγα σφάλμα, θαρρώ, η τέτοια αντιμετώπιση του ζητήματος. Η *συμπεριφορά* της φύσης δεν διέπεται από συναισθήματα, ώστε να αποζητεί εκδίκηση από τον βιαστή

ή τον κακοποιό της.

Πάντων χρημάτων (και επί γης κριμάτων) μέτρον *«Άνθρωπος, αυτός ο άγνωστος»*, όπως για άλλους λόγους τον ονόμαζε έτσι ο νομπελίστας (1912) γάλλος βιολόγος **Alexis Carrel**.

Είμαστε πάντες σύμφωνοι να φύγουμε από τη μικρή επαρχιακή πόλη μας, να αφήσουμε το χωριουδάκι των παππούδων μας, να εγκαταλείψουμε τις καλλιέργειες στην *αγονία* του καιρού.

Φθάνουμε στο άστυ, οποιοδήποτε άστυ, όχι απαραίτητως στο κλεινόν, και πρέπει να λύσουμε το στεγαστικό αίτημα της οικογένειας και της επαγγελματικής στέγης μας. Σεμνά και σιωπηρά, σαν μύστες της θρησκείας του εφήμερου και της καταπο-

σύνης, ψιλοχοντρομπαζώνουμε ένα κι, ένα παλιορέμα, που στερεμένο καταμεσής στο οικιστικό οράμα μ'έτερη *μισγάγκεια* της ζουραρικής διασής (1984), θαρρείς, περί νεοελαυτογνωσίας. Η πρώτη φάση, το πρώτος της κοινωνικής ντρομπλας μας χθη.

Μέρος δεύτερον, η *οικοπεδοποίηση* μπαζωμένου, καταπατημένου, δανου ή όποιου άλλου χώρου ελευθέρως των ασυδότητων Ελλήνων. Τούτ'λείται τη συνεργεία δημοτικού φορέτη συνεγκρίσει γραφείου τινος της διας υπουργικής αρχής.

Μέρος τρίτον, το *αυθαίρετον και μταρον*, η *νομιμοποίηση του αυ*

ατος, η ένταξή του σε σχέδιο πόλεως, του σταυρωθέντος – υφ' ημών στο δέλτιο, άρα και – υπέρ ημών δημοτικοποιήσεως.

ως πέμπτον, η **ευημερία**, αφού δεν βιώνουμε πλέον ενοίκιο για τη στέγη επαγγελματική στέγη μας είναι ιδιόκτητης, τα οικονομικά μας βελτιώνονται αγγιγδώς και είμεθα ευτυχείς που τα κέρραμε τόσο γρήγορα και τόσο πλουτισόχα στο κλεινόν – και μη – άστυ, *land of opportunity*, τη γη των ευκαιριών και των ευ-καιριακών περιστάσεων, της Χαναάν και της Επαγγελίας...

διαφεύγει ότι ακριβώς τα ίδια έπραξαν όλοι οι γείτονές μας στην περιοχή, όταν φθάσαμε εμείς επαρχιώτες και κερρασαμε τα χαντάκια και τα ρέματα, έρχε ψυχή. Τώρα πυκνοκατοικείται η περιοχή... αλλά κάτι ακόμη μάς διαφεύγει, ίσως, ότι της περιόδου των ευ-καιριών ακολουθούσαν συχνά, κατά μία νομοτελειακή και αναπόφευκτη διαδοχή, μια περίοδος δυσ-καιριών.

να το πούμε μετεωρο-λογικά: όταν η ευημερία μας οφείλεται στην εκμετάλλευση των περιστάσεων και των κατάλληλων συνθηκών, έτσι ώστε η ποικιλότητα της ζωής μας να συνιστά ένα αποτέλεσμα ευεργετημένων παραβιάσεων της καλοσύνης, είναι επόμενο, αφού είμαστε τυχεροί – και κατά την τειρεσιακή ρήση – να κερραίνουμε τα νεφελώματα των συνεπειών μιας ενδεχόμενης **κακο-καιρίας**.

ως έκτον, η **απόγνωση**, η **απελλισία**, η απογοήτευση κατά των υπευθύνων και η αναζήτηση λύσεων σε τούτο το τραγελαφικό δράμα της απογοήτευσης, που όλοι μαζί οι κάτοικοι οποιονδήποτε πληγεισών περιοχών οπουδήποτε άστεως συνέβαλαν, ώστε να κερρατήσουν έτσι.

ήτοιχοι είμαστε όλοι και θα έπρεπε να κερραίνουμε κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο την ευημερία που μπαζώνουμε οικοπεδοποιητικώς κερραρετούσαμε οικοδομικά, και απαιτούμε τη νομιμοποίηση της ασυδοσίας από τους εκάστοτε κρατούντες.

τους υπευθύνους αναζητούμε για τα κέρραματα των πόλεων, εναντίον τίνων οργιζόμαστε και απαιτούμε αποζημιώσεις από αυτούς, όταν εμείς κερρανήσαμε το περιβάλλον μας έτσι, εν αγαστή συνεργασία με οποιονδήποτε κρατική ή παρα-κρατική, κερρατά μου, **δομή**.

τα υπο-δομή απαιτούμε, όταν εμείς τη κερρανούμε και την υποσκάπτουμε τη στιγμή ακριβώς που μπαζώνουμε και αυξάνουμε.

Οι **χωματουργικές εργασίες** στο χώρο της Φύσης συνιστούν την ανθρώπινη παραβίαση της συμπαντικής αρμονίας, επειδή το ανθρώπινο μέτρο είναι τελικά ενδείκτης του μέτριου και του ά-μετρου, ενώ η θεϊκή ισορροπία είναι κλίμαξ έμμετρης αγιότητας στον καθ' ημέραν βίο.

Φιλοσοφικό δίδαγμα υπάρχει, αλλά ας το διατυπώσει ο καθείς μυστικά για πάρτη του, όπως κάνουμε όλα τα πράγματα για πάρτη μας. Να το κάνει όμως ο καθείς με αληθινή σεμνότητα και οπωσδήποτε ενσυνείδητη, χωρίς κραυγαλέες αναζητήσεις ενόχων, υπευθύνων, αρμοδίων και τα ρέστα, με σκοπό ώστε εν κατακλείδι να φτάνει στο ζουμί, διότι αυτό είναι το ζουμί: η **αποζημίωση**. Και το κράτος, τεράστιο λαδωτήρι των σκουριασμένων δομών του, θα λαδώσει κάπως με εκροή κεφαλαίου τους πληγέντες.

Η κακοδαιμονία της εφήμερης αναζήτησης της ευδαιμονίας θα διαιωνίζεται μέσω λαδωμάτων και λαδιάρηδων πολιτών και κρατικών ή δημοτικών λειτουργών.

Η **ορθολογική ανάπτυξη** των πόλεων είναι φιλοσοφικό ζήτημα και όχι πεδίο τεχνοκρατικών παιγνίων επί χάρτου εξουσίας.

Ο τρόπος που βιώνουμε την ουσία της καθημερινότητάς μας ενσαρκώνεται στο συμπέρασμα των πληγέντων: **Καταστραφήκαμε! Οι περιουσίες μας παρασύρθηκαν από τους χειμάρρους...**

Επανερχόμαστε στην αρχική έννοια της **θεομηνίας**: ουδείς θεός οργίστηκε, ουδεμία Φύση εκδικήθηκε.

Οι άνθρωποι δαίμονες ύβρισαν και η Φύση απλώς συνέχισε να υπάρχει ρέοντας υπό τη μορφή της βροχής στους δρόμους, που άνοιξε ο Καιρός και που έφραξε ο άνθρωπος.

Είναι **ζωτικά απαραίτητο** για τη διατήρηση της βιολογικής και πολιτικής ζωής μας στις Περιφέρειες του Πλανήτη να αποκτήσουμε **αυστηρό ύφος** και **θεσμικό πλαίσιο** στα ζητήματα ισορροπίας των δομών της Φύσης, όπου αυτή, έστω και ενδεχομένως, μπορεί να διαταραχτεί από τα αγγίγματα ή τους χτύπους της ανθρώπινης επαφής υπό τη μορφή της αυθαιρεσίας και με την επίφραση της πολιτικής απόφασης.

Οι κρατικές δομές, άλλωστε, απλώς υλοποιούν την **άρχουσα νοοτροπία** (για ιδεολογία θα μιλάμε τώρα;) των πολιτών που καλούνται να εξυπηρετήσουν.

Ας μη ζητάμε και τα ρέστα από τον κρατικό υπηρέτη του δικού μας ιδιωτικού δημόσιου συμφέροντος.

ΛΟΛΙΤΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΟ ΑΣΤΥ

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΧΩΡΟ

199 σελ., 17x24 cm, εικ. 205

ΜΥΘΟΙ
ΛΥΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΕΞΕΛΙΞΗ ΘΕΑΤΡΟΥ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΟΛΙΤΕΣ
ΙΕΡΑ

Η διαχρονική πορεία της Αθήνας όπως την αφηγείται συναρπαστικά μια έμπειρη ξεναγός, σε μια προσιτή πολυτελή έκδοση με πλούσια εικονογράφηση.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΡΟΧΑΛΙΑ, ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
ΓΡΙΒΑΙΩΝ 5 (ΠΑΡΟΔΟΣ ΣΚΟΥΦΑ 64), 106 80 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ: 9646426 - FAX: 9621932

Όσα επισημαίναμε στα δύο προηγούμενα τεύχη μας, σχετικά με τη μέθοδο των χαμηλών εκπτώσεων χάρις στην οποία τα μεγάλα έργα που δρομολογούνται μετά την έναρξη της εισροής των χρημάτων από το Β' Πακέτο Ντελόρ, υφίστανται στο ακέραιο. Εκείνο που δεν γνωρίζαμε ήταν ότι την ίδια μέθοδο, σε μικρότερη βέβαια κλίμακα, εφαρμόζουν, καιρό τώρα, ορισμένες νομαρχίες, δήμοι και κοινότητες, για να αναθέτουν σε ημετέρους τα δικά τους δημόσια έργα. Στο σημερινό τεύχος, ένα δημοσίευσμάς ανάγκασε να ερευνήσουμε δυο σχετικές περιπτώσεις. Η πρώτη, στη νομαρχία Αγρινίου, εξουδετερώθηκε χάρη στην παρέμβαση ορισμένων ενεργών πολιτών της τοπικής κοινωνίας και χάρη στους δραστήριους ανθρώπους μας τοπικής εφημερίδας. Η δεύτερη, στον Πειραιά, είναι δείγμα μόνο προθέσεων και πρώτο πρακτικό παράδειγμα που επισημαίνουμε. Χρήσιμο είναι να παρακολουθήσουμε τις δύο παραδειγματικές υποθέσεις.

Ο κύριος νομάρχης οι 29 κατασκευαστές και το μαύρο χρήμα...

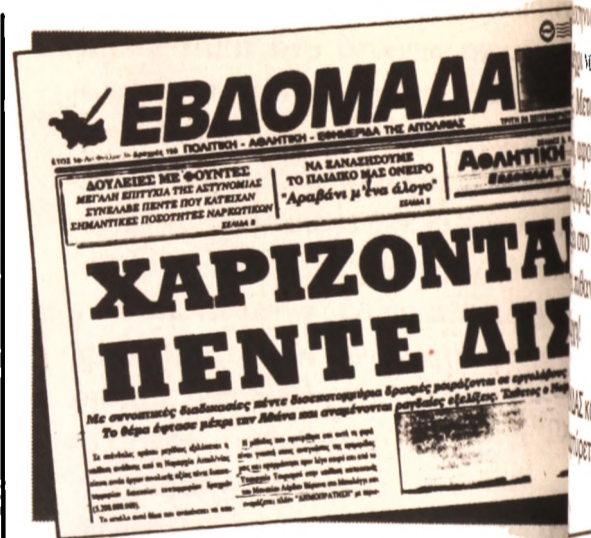
του Φίλιππου Βασιλείου

Το μαύρο χρήμα που «παράγεται» από τα δημόσια έργα του ΥΠΕΧΩΔΕ πολλαπλασιάζεται όταν τα έργα τα διαχειρίζονται οι νομαρχίες, οι δήμοι και οι κοινότητες. Το θέμα είναι σοβαρό, και θα επανέλθουμε. Προς το παρόν, περιοριζόμαστε να καταγγείλουμε δύο συγκεκριμένες περιπτώσεις:

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΡΩΤΗ

Ο νομάρχης Αιτωλοακαρνανίας κ. Κώστας Σταφυλάς «διδάχτηκε» από την ηγεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ τη μέθοδο ανάθεσης των δημοσίων έργων με μικρές εκπτώσεις. Ο κύριος νομάρχης, λοιπόν, ως φαίνεται, αξιολόγησε τα «πλεονεκτήματα» αυτής της μεθόδου, την εφάρμοσε όμως με χονδροειδή τρόπο χωρίς να φροντίσει πρώτα να εξαγοράσει τα τοπικά ΜΜΕ και χωρίς να καλύψει τα συμφέροντα των εργολάβων που είχαν τη δυνατότητα να αντιδράσουν. Είναι πιθανόν ότι βασίστηκε στον ισχυρό πολιτικό προστάτη του, ο οποίος, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, είναι ο εκλεκτός του πρωθυπουργικού περιβάλλοντος, ο υπουργός Τουρισμού κ. Διονύσης Λιβανός (και μεγαλοπαράγων του κυβερνώντος κόμματος στην Αιτωλοακαρνανία).

Ο κ. Φίλιππος Βασιλείου συμμετείχε στη μελέτη του Master Plan του Μετρό της Αθήνας.

Το πρωτοσέλιδο της αγρινιώτικης Εβδομάδας που άνοιξε τους ασκούς του Αιόλου για τον σκανδαλώδη νομάρχη...

Τι ακριβώς συνέβη;

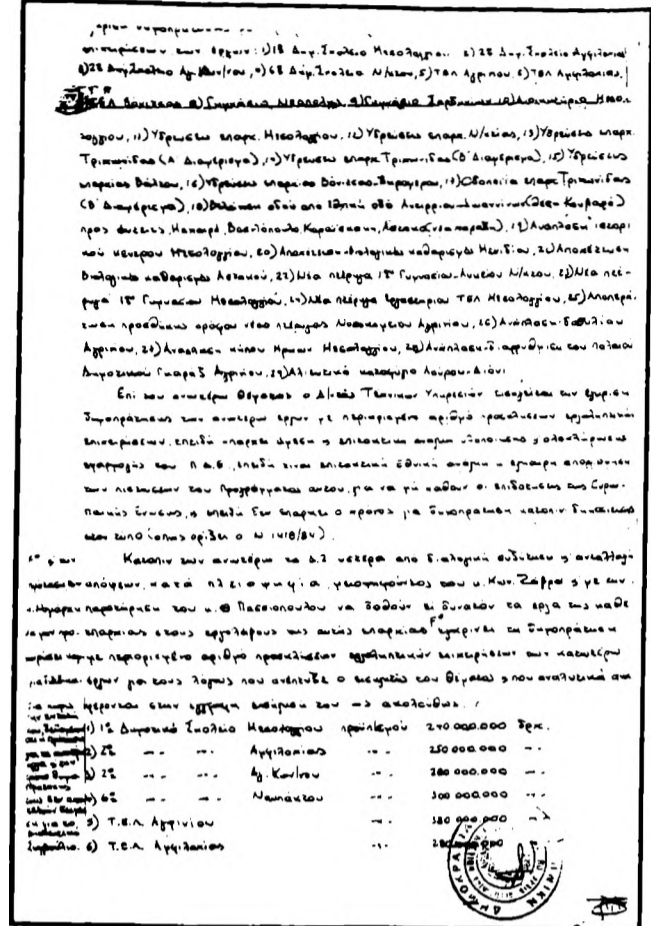
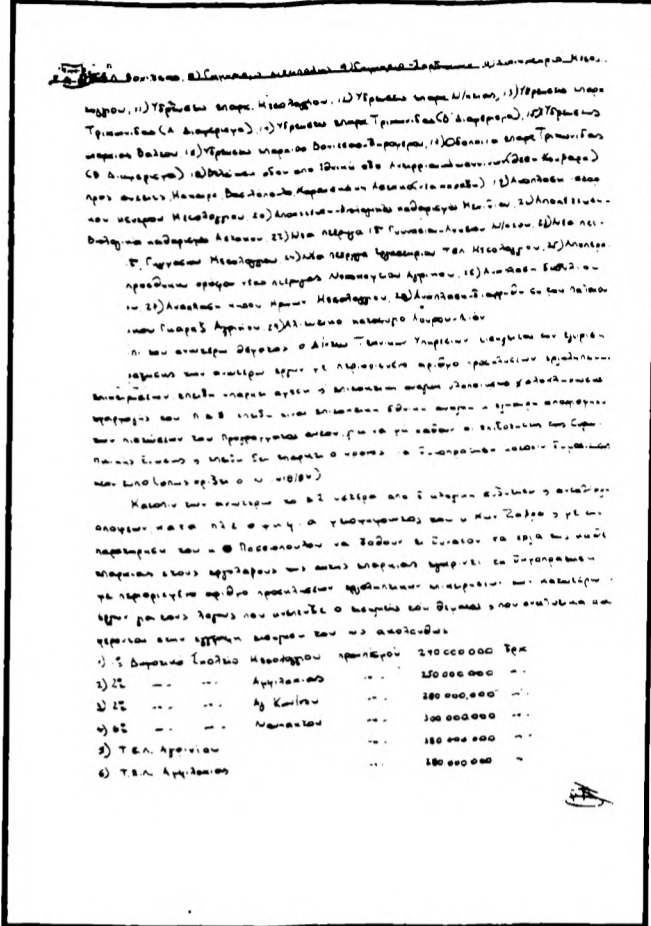
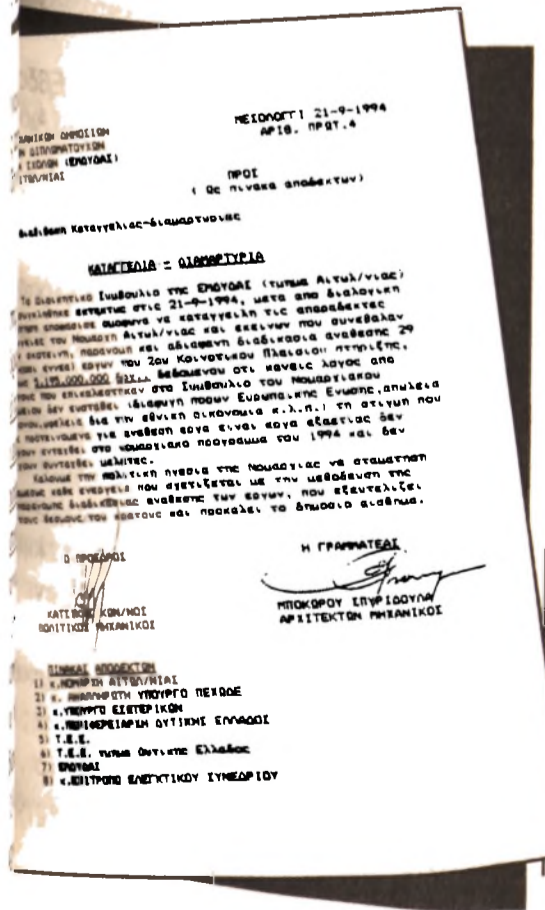
Μέσα σε μια μέρα, στις 16 του περσινού Σεπτεμβρίου, ο κύριος νομάρχης ντισε να συνταγθεί από τις τεχνικές υπηρεσίες της νομαρχίας του εισήγηση για αντιστάσεις δημοσίων έργων προϋπολογισμού που 5,5 δις. δοχ., με συνοπτικές διαδικασίες. Την ίδια μέρα, συγκάλεσε το Νομαρχιακό Συμβούλιο, το οποίο ενέκρινε φρεσκοσυνταγμένη εισήγηση.

Η 16η Σεπτεμβρίου ήταν Παρασκευή. Μεσολάβησε το Σαββατοκύριακο της 17ης και 18ης Σεπτεμβρίου και τη Δευτέρα, 19 Σεπτεμβρίου, φανίστηκαν στη νομαρχία πολλοί εργολάβοι.

ε εγγυητικές επιστολές για συμμετοχή αγωνισμό και για εκτέλεση έργου. Τι μπορεί να σημαίνει αυτή η μεθόδευτος από το ότι είχε προσυμφωνηθεί άρρασμα των έργων;

Μέρα μετά, την Τρίτη 20.9.1994, έγιναν απεισόδια έξω από το γραφείο του νομάρχη, κατά την προσέλευση των συνενέων εργολάβων, και σταμάτησαν «οικασίες του διαγωνισμού». Επενέβη τοπικοί παράγοντες αλλά δραστηκή ξε και η παρέμβαση της τοπικής εφημερίδας **Εβδομάδα**, που δημοσίευσε τον λόγο με τον οποίο στήθηκαν οι μηχανοκίνητοι με μαχητική δημοσιογραφία ανοιχθείς πολεμική κατά των έργων και μερών του νομάρχη. Ο κύριος νομάρχης αναλύθηκε σε απειλές και αγωγές και ιδιοκτήτη και διευθυντή της εφημερίδας **κ. Δημήτρη Μπακή**, ωστόσο επενέβη τόσο οι βουλευτές και η Ν.Ε. του Π.Κ. όσο και η κυβέρνηση που, στην **λεξία, φυγάδευσαν τον νομάρχη**. Στα **Οκτωβρίου**, ο **κ. Σταφυλάς** βρέθηκε **στη Μεσσηνία**, για το περιορισμένο διάστημα μέχρι να αναλάβει ο νέος νομάρχης. Μετάθεση ανάγκης ή αναβάθμιση, αφού η Μεσσηνία είχε μεγαλύτερη περιφέρεια; Ποιος ξέρει; **Δεν αλλάζει στο βασιλείο της Δακρύας, υπάρχει πιθανότητα να τον δούλεπε περιφερειάρχη!**

1994: Η ΕΜΔΥΔΑΣ καταγγέλλει το νομάρχη και διαμαρτύρεται...

Οι δύο εκδοχές των χαλκευμένων πρακτικών του επίμαχου νομαρχιακού συμβουλίου. Αριστερά, η αρχική διατύπωση των πρακτικών. Δεξιά, αργότερα, προστέθηκε στο περιθώριο, με τα ίδια γράμματα της γραμματέως, πρόταση που θα μπορούσε να βγάλει λάδι τον κύριο νομάρχη και να μεταθέσει τις ευθύνες στο όργανο...

Βεβαίως, ο κύριος νομάρχης, πριν σημαίνει γι' αυτόν τη ώρα της ...ισπανικής υποχώρησης, έκανε πολλές προσπάθειες να αποτινάξει από πάνω του όλες τις κατηγορίες που τον βάραιναν. Αφού δεν τα κατάφερε κινούμενος παρασκηνιακά, κι αφού βρέθηκε εκτεθειμένος τόσο έναντι της τοπικής κοινωνίας που εκπροσωπούσε όσο και απέναντι στον τεχνικό κόσμο της Αιτωλοακαρνανίας (η Ένωση Μηχανικών, στις 21.9, με έγγραφο-καταγγελία, ειδοποίησε για την πολιτεία του νομάρχη το ΤΕΕ, το υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ, τον περιφερειάρχη καθώς και τον επίτροπο του ελεγκτικού συνεδρίου, επισημαίνοντας ευστοχότατα ότι η πρακτική της «παράνομης διαδικασίας ανάθεσης των έργων εξευτελίζει τους θεσμούς του κράτους και προκαλεί το δημόσιο αίσθημα»), υπέβαλε αγωγή στην εφημερίδα. Δυστυχώς γι' αυτόν, όμως, όταν και αν εκδικασθεί η αγωγή του, θα πρέπει να εξηγήσει και τη σπουδή του να προχωρήσει στην απευθείας ανάθεση των 29 έργων της νομαρχίας του, και τη μεθόδευση που τελικά δεν τελεσφόρησε και τον εξέθεσε και γιατί προκάλεσε την μήνιν της Ν.Ε. του ΠΑΣΟΚ που με επιστολή τους προς τον «αγαπητό σύντροφο υπουργό» (!) των Εσωτερικών ζητεί την απομάκρυνσή του απ' το νομό και, κυρίως, πώς βρέθηκαν

παραποιημένα τα πρακτικά του νομαρχιακού συμβουλίου της 16ης Σεπτεμβρίου. Η **Εβδομάδα**, πάντως, απευθύνει στον εισαγγελέα την παρακάτω πρόσκληση: «Κύριε Εισαγγελεύ, ακούσαμε ότι υπάλληλος της Νομαρχιακής κατέθεσε σε τράπεζα του Μεσολογγίου 150.000.000 σε επιταγές και μετρητά. Εμείς αδυνατούμε να προβούμε στη σχετική έρευνα, διατάξτε προανάκριση και επιληφθείτε του θέματος. Οι ψίθυροι που ακούγονται αναφέρουν εκατοντάδες εκατομμύρια δραχμές που για δυο-τρεις μέρες στο Μεσολόγγι άλλαξαν χέρια. Ψάξτε, κύριε εισαγγελεύ, ποιοι εργολάβοι την περασμένη εβδομάδα, χωρίς να έχει προκηρυχθεί κανένας διαγωνισμός, έκοψαν και πήραν εγγυητικές επιστολές για συγκεκριμένα έργα...» Η ουσία είναι ότι εκ των υστέρων στο περιθώριο των πρακτικών της συνεδρίασης προστέθηκε η φράση «με την πρόταση του κ. Νομάρχη να μην προχωρήσει καμία διαδικασία χωρίς την εντολή του, δεδομένου ότι η πρόταση για τα ανωτέρω έργα και τον τρόπο δημοπρατήσεώς τους δεν αποτελούν δέσμευση για το Διοικητικό Συμβούλιο». Στις κατηγορίες που του προσήφθησαν για πλαστογραφία δημοσίου εγγράφου, αυτός απαντά ότι απλώς προστέθηκε μια φράση που είχε ξεχαστεί στην καθαρογραφή!

Ήταν αλήθεια τόσο διαβολικό το λάθος της γραμματέως, που την οδήγησε να ξεχάσει ακριβώς τη φράση εκείνη που ρίχνει το μπαλάκι της ευθύνης για τη σκανδαλώδη ανάθεση των έργων στο νομαρχιακό συμβούλιο; Η μήπως κλήθηκε η γραμματέως, δύο μέρες μετά το συγκεκριμένο νομαρχιακό συμβούλιο και αφού είχε ήδη ορισθεί επιθεωρητής για να διερευνήσει την υπόθεση, να κάνει τη «χειρουργική παρέμβαση»-συμπλήρωση; Να άλλο ένα καλό ερώτημα για τον εισαγγελέα, που πρέπει να παρέμβει στην υπόθεση -αν δεν το έχει κάνει ακόμα.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Η Νομαρχία Πειραιά προκήρυξε διαγωνισμό με το σύστημα Μελέτη - Κατασκευή, για το έργο «Κατασκευή οδού σύνδεσης Λ. Επιδαύρου Δρυόπης - Γαλατά». Πριν από τις νομαρχιακές εκλογές, ο νομάρχης Πειραιά ανέδειξε ανάδοχο του έργου την εταιρεία «Αναστηλωτική», που προσέφερε 708 εκατ. δρχ. και κάκιστο έργο σε σχέση

ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΑΤΕ - ΓΕΚΑΤ ΑΤΕ
 Βολαγρίου 17
 105 77 Αθήνα
 Τηλ. 34.80.871, Fax. 34.18.170
 Α.Π.: Φ.100/534
 Αθήνα 20 Σεπτεμβρίου 1994

Προς την Επιτροπή Εισηγήσεως για ανάθεση Δ.Τ.Υ.Ν. Πειραιά Δ/νση Τραβέρλα 88 ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΘΕΜΑ: ΕΝΣΤΑΣΗ κατά των αποτελεσμάτων βαθμολογίας των μελετών διαγωνιζομένων τομέων: Κατασκευή οδού σύνδεσης Π.Επιδαύρου Δρυόπης - Γαλατά (παραλιακή γέφυρα). Μελέτη κατασκευή γέφυρας στη θέση Φαράγγι-ΕΡΩΣ-διάνοξη από 299 9+700 έως Π.Επιδαύρο ΧΘ 6+400, προϋπολογισμού: υπηρεσίας 1.400.000.000 δραχ.

	αριθ	εκατ	ΣΤ%	οικ. πράξη
ΑΝΑΣΤΗΛΩΤΙΚΗ	18.14	17.86	18.03	708 €
ΦΡΕΣΗ	16.86	18.00	17.32	713 €
ΣΤΑΘΜΟΤΗΡΟΣ	16.57	18.14	17.20	715 €
ΕΤΚΑ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	15.57	18.00	16.54	607 €

Φωτοτυπία της προσφοράς της κοινοπραξίας Ευκλείδης-ΓΕΚΑΤ, προς τη Νομαρχία Πειραιώς...

με τις υπόλοιπες προσφορές, εύκολα διαπιστούμενο από μια έμπειρη επιτροπή

εμπειρογνομόνων. Και να σκεφτείς πως οι υπόλοιπες προσφορές και οικονομικότερες, π.χ. η προ της κοινοπραξίας Ευκλείδης-ΓΕΚΑΤ που έκανε... οικονομική προσφορά 607 εκατ. δρχ.

Η Νομαρχία Πειραιώς αγόρασε κά φύκια σε τιμές μεταξωτής κορ Επειδή, όμως, πρόκειται για το έργο της Νέας Τοπικής Αυτοδιοίκησης που αντιμετωπίζεται με αυτό το μα διαγωνισμό, νομίζουμε πως να πάρει δημόσια θέση το Τεχνικό μελητήριο της Ελλάδος.

Να εξετάσει την περίπτωση και φράσει τη θέση του. Επειδή ενός μύρια έπονται, τώρα που δεν ήρθε η ώρα των μυρίων πιστεύουμε υπάρχει ακόμη καιρός για ουσιαστική ενεργοποίηση του ΤΕΕ.

Το περιμένουμε για να το κρίνουν και τελεσίδικα.

Ο «ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΑΡΧΗΣ»!...

Ο κ. Διονύσης Λιβανός, στέλεχος εκ μεταγραφής του ΠΑΣΟΚ, υπουργός Τουρισμού και εκ των ευνοουμένων του περιβάλλοντος του πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου, είναι γνωστό ότι έχει αρκετή δύναμη στην εκλογική περιφέρεια της Αιτωλοακαρνανίας. Στο χώρο του ΠΑΣΟΚ, θεωρείται περίπου παντοδύναμος «αιτωλοακαρνανάρχης». Το ρεπορτάζ της καθημερινής εφημερίδας του Αγρινίου *Εβδομάδα*, τον φέρει εκτός των άλλων και αφανή υψηλό προστάτη του σκανδαλώδους κυρίου Σταφυλά, αποπεμφθέντος Νομάρχη Αιτωλοακαρνανίας και αναβαθμισθέντος επ' ολίγον στην Νομαρχία Μεσσηνίας!

Σύμφωνα με την εφημερίδα, ο κύριος νομάρχης είχε ξαναδοκιμάσει τη μέθοδο της απευθείας ανάθεσης δημοσίου έργου με χαμηλές εκπτώσεις και χωρίς προκήρυξη του εκ του νόμου διαγωνισμού, λίγο καιρό πριν, στην υπόθεση κατασκευής του Μουσείου Λόρδου Βύρωνα. Το εν λόγω μουσείο, αρμοδιότητας του υπουργείου Τουρισμού, μέσω του πρώην νομάρχη Αιτωλοακαρνανίας και νυν γενικού γραμματέως του ΕΟΤ κ. Γιαννακούλια, ανατέθηκε από τον κ. Σταφυλά στον εργολάβο Γερολιμνίτη, ο οποίος χωρίς σχετική πείρα ανάλογων έργων και καλούμενος εν κρυπτώ και παραβύστω, αποδέχτηκε τη σύμβαση του έργου κόστους 250 εκατομμυρίων δραχμών, με έκπτωση μόλις 7%! Ο εργολάβος εκλήθη με τη μέθοδο της απευθείας ανάθεσης με περιορισμένο αριθμό προσκλήσεων. Ήταν τόσο περιορισμένες οι προσκλήσεις με αποτέλεσμα να είναι ο μόνος που

προσήλθε στο διαγωνισμό! Φυσικά, ήδη το κόστος του έργου προσεγγίζει το 1 δισ.!

Αλλά υπάρχει κι άλλο «ντεσού». Το έργο της ανέγερσης Μουσείου που ανατέθηκε ως εξαιρετικά επείγον, θα πρέπει να χτισθεί στο... κενό, μια και υπόσχεση μόνο υπάρχει από το κράτος για την παραχώρηση οικοπέδου. Όσο τώρα, ούτε έχει παραχωρηθεί ούτε έχει αγοραστεί σχετικός οικοδομήσιμος χώρος!

Τότε, βέβαια, δεν έγινε ο αντίστοιχος νόμος και η ανάθεση προχώρησε και ολοκληρώθηκε. Ο κ. Λιβανός, μάλιστα, θύνασε να τρομοκρατήσει τους υπεύθυνους της εφημερίδας *Εβδομάδα*, που επιχειρήσαν να μιλήσουν για τη σκανδαλώδη ανάθεση, τους έκανε αγωγή ζητώντας από 20 εκατομμύρια αποζημίωση για ηθική βλάβη από εκδότη και ιδιοκτήτη, αντίστοιχα.

Η αλήθεια είναι ότι δύσκολα αποδεικνύονται οι υψηλές συνδέσεις και οι υψηλές προστασίες. Με τον κ. Λιβανό, άρα, στε, δεν τολμούν να τα βάλουν ούτε οι βουλευτές και τα τοπικά στελέχη του κυβερνώντος κόμματος. Ίσως γι' αυτό αναλάμβαναν μόνο σε έγγραφα προς τους προϊσταμένους του κ. Νομάρχη, κι ίσως πάλι μόνο γι' αυτό η μόνη επερώτηση για το θέμα ήταν αυτή του κ. Σμυρλή που, ως υπόθεση ρουτίνας, διεκτιμήθηκε περισσότερο διά τα τυπικά, σε μια συνεδρίαση του της Βουλής.

Πάντως, η εφημερίδα σημειώνει ότι ο «ισχυρός προστάτης νομάρχης Σταφυλά έχει «ημερομηνία λήξης».

Φέτος το καλοκαίρι... φορέθηκε πολύ

ΤΟ «ΣΚΙΣΜΕΝΟ ΨΑΡΟΚΑΪΚΟ»

(το τελευταίο βιβλίο της Αλκυόνης Παπαδάκη)

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Η ΤΡΙΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

Μια ζωή θυμάμαι τον εαυτό μου να φτιάχνει στέκια και καταφύγια για την ψυχή μου. Κι εκεί που είναι όλα έτοιμα κι έχω αρχίσει να βολεύομαι, εκεί που είναι τα πάντα τακτοποιημένα και κάθομαι λίγο να ξεκουραστώ και να κάμω τσιγαράκι, μπαίνει ο διάολος μέσα μου και μου την ανάβει.

– Τι 'ναι τούτα δω τα σκιάχτρα; μου λέει. Δεν είναι για σένα η λούφα, κορίτσι μου. Πάλι πλαστογραφίες κάνεις;

Και βροντάω τότε ένα ασιχτίρ και τα κάνω όλα κεραμιδαριό.

Ύστερα κάθομαι σταυροπόδι και γλείφω τις πληγές μου σαν το σκυλί. Δεν πειράζει, λέω. Πάμε γι' άλλα. Όπως και να 'χει το πράμα, η Ρόζυ γεννήθηκε με το βλέμμα καρφωμένο στο ξημέρωμα. Όρτζα τα πανιά λοιπόν.

Ένα μικρό ψαροκάικο είναι η ζωή μου. Ένα μικρό φθαρμένο ψαροκάικο που έχει σμαραγδιά φεγγάρια στο κατάρτι του κι έναν ξεσκούφωτο ήλιο αληταρά για τιμονιέρη. Ένα ψαροκάικο, δίχως ρότα.

– Πού πάμε, καπετάνιο; με ρωτάει ο τιμονιέρης και μου κλείνει το μάτι.

– Όπου πάν' τα κύματα! λέω επίσημα εγώ.

Και τα σμαραγδιά φεγγάρια που είναι στο κατάρτι, σκάνε σαν ρόδια στην κουβέρτα.

Κι ο ξεσκούφωτος ήλιος ο αληταράς παρατάει το τιμόνι του και χορεύει. Και η νύχτα γεμίζει χιλιάδες ήλιους, αληταράδες. Και η ψυχή μου γεμίζει νύχτες πολύχρωμες. Γεμίζει σμαραγδιά φεγγάρια και θαλασσινά πουλιά. Πού να χωρέσουν μέσα μου όλ' αυτά; Πού να στριμωχτούν, π' ανάθεμά τα;

Και θυμηθείτε...

“ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ”

μετά τη Φθινοπωρινή “ΜΠΟΡΑ”

φαίνεται καλύτερα από “ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΠΙΤΙ”.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Αφού αρνήθηκε την αναπτυξιακή προτεραιότητα στη χάραξη της οικονομικής του πολιτικής για την τετραετία 1981-85, πιστεύοντας πως έφτασε, και για μας, η στιγμή «να καταρνηθεί η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο», αφού αρνήθηκε για δεύτερη τετραετία την προτεραιότητα της ανάπτυξης, επιμένοντας πως πρέπει να προηγηθεί η «σταθεροποίηση», το ΠΑΣΟΚ κατέληξε τώρα –και όχι, έστω, από την αρχή της νέας κυβερνητικής του περιόδου– να αναγνωρίσει την ανάπτυξη ως τη θεμελιώδη προϋπόθεση για έξοδο της εθνικής οικονομίας από τη «μαύρη τρύπα» της ψηφοθηρικής ανευθυνότητας όπου την κατακρήμνισε ο σημερινός, «ωσειί», πρωθυπουργός. Το ερώτημα, όμως, που αναπόφευκτα, πλέον, αναπνύει είναι αν υπάρχουν ακόμα οι προϋποθέσεις, αν προσφέρονται τα απαραίτητα συγκριτικά πλεονεκτήματα σε έναν, έστω πλουτοπαραγωγικό τομέα, ώστε η πρόθεση για ανάπτυξη να μετουσιωθεί σε παραγωγικές πρωτοβουλίες, και να μην καταγραφεί σαν μια ακόμα σοσιαλπροοδευτική πομφόλυγα, απ' αυτές που συνοδεύουν τις εκάστοτε προεκλογικές περιόδους.

Επαφιέμεθα εις το

του Κώστα Τσαλόγλου

Η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα είναι κατηγορηματικά αρνητική. Όχι μόνο γιατί είναι κάπως δύσκολο να εισπνεύσεις καθαρό αέρα όταν ήδη έχεις βυθιστεί στα βαθιά νερά: όχι μόνο γιατί οι άνθρωποι που πίστεψαν πως και η οικονομία της αγοράς είναι ένα από τα πολλά φθαρά κοινωνικά προϊόντα στερήθηκαν της ικανότητας να αξιοποιήσουν τους σύγχρονους κανόνες λειτουργίας της: αλλά γιατί κανενός τομέα της οικονομίας τα διαθέσιμα πλεονεκτήματα δεν μπορούν να αναδειχθούν σε κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης.

Κάποτε υπολογίσαμε στην οικοδομή και στο φθινό ηλεκτρικό ρεύμα ως προς τις επενδυτικές δραστηριότητες που θα ενθάρρυναν πολλές άλλες παραγωγικές πρωτοβουλίες. Αργότερα, οι προσδοκίες εναποτέθηκαν στη βιομηχανοποίηση της ποσοτικά αυξημένης γεωργικής παραγωγής. Ακολούθησε ο τουρισμός ως η «ευφύστερη», εθνικά, μέθοδος για την ενθύλακωση μέρους του πλούτου που άρχισε να σωρεύει ο βιομηχανικά αναπτυγμένος κόσμος. Η βιομηχανία κέρδισε κάποια στιγμή το προβάδισμα. Σκόνηταψε, όμως, στην παραδοσιακή εμποροκρατία και στην εχθρότητα των εργαζομένων προς το βιομηχανικό κεφάλαιο.

Όμολογουμένως, άλλη λιγότερο άλλη περισσότερο, όλες αυτές οι πλουτοπαραγωγικές επιλογές απέδωσαν. Όσοι φτάσαμε στην πέμπτη «επιλογή»: Στην αποκατάσταση κοινωνικής δικαιοσύνης με το μοίρασμα εισοδημάτων από... δανεικό χρήμα! Αυτή απέδωσε μόνο στο... ΠΑΣΟΚ! Τώρα, η ανάπτυξη, στερημένη από εσωτερικά στηρίγματα εναπέθεσε το άπαντο των ελπίδων της στο δεύτερο πακέτο Ντελόρ. Στο «εισαγόμενο», δηλαδή, δωρεάν χρήμα για την εκτέλεση ποικίλου μεγέθους έργων υποδομής. Δωρεάν χρήμα, αλλά υπό όρους η χορήγησή του. Δυσοίωνος συνδυασμός!

ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ, ΜΙΚΡΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΗ

Η καθήλωση της οικονομίας σε επίπεδα υπανάπτυξης, εξαιτίας της επιχείρησης

«αλλαγής» του ΠΑΣΟΚ, δεν της επινα εξοπλιστεί με το ανθρώπινο και λογικό δυναμικό που είναι απαραίτητη την εκτέλεση μεγάλων έργων, ώστε μικρότερο δυνατό κόστος να παράγει καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Και στο κρίσιμο διάστημα της τελευταίας κατετραετίας, όταν, δηλαδή, η ένταξη στην ΕΟΚ προδιέγραφε με καθαρούς μηχανισμούς στους οποίους όφειλε στηριχθεί η ισότιμη παρουσία μας στην Ευρώπη.

Αν στο αρνητικό αυτό δεδομένο προηθεί η αντενέργεια του δημοσιονομικού στην καλλιέργεια πρόσφορων χώρων για την πολλαπλασιαστική χρησιμοποίηση των κεφαλαίων που θα διαθέθουν υπέρ των μεγάλων έργων, τότε κατανοητό γιατί και τα χρήματα «πακέτου Ντελόρ» είναι αμφίβολοι λειτουργήσουν ως μοχλός ανάπτυξης.

Το κενό στην ανθρώπινη και τεχνολογική προετοιμασία για την αποδοτική εκτέλεση σημαντικών έργων αποκαλύφθηκε, του την έκταση, με τις περιφνημένες στις δημοπρασίες, με την παρέμβαση των Βρυξελλών για τις απαραίτητες μαλίες αυτών των δημοπρασιών, απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ να περαιο το ποσοστό των εκπτώσεων στο 20% του προϋπολογισμένου ποσού.

Τι αποκαλύπτουν οι πρωτοφανείς μειώσεις;

Πρώτον, ότι, εσκεμμένα ή μη, οι πλουτισμοί των έργων γίνονται χωρίς κοστολογική προετοιμασία. Αν οι υποτιμώμενες από τις αρμόδιες υπηρεσίες των διαφόρων συντελεστών και επιτρέπουν στον εργολήπτη να προη την ανάληψη του έργου με έκπτωση φτάνει τα 85%, αυτό αποδεικνύει τη ληστεία ή την αντικειμενικά αναπόδραστη χαιότητα η οποία χαρακτηρίζει την πολιτική εκτέλεσης πολυδάπανων έργων.

Δεύτερον, ότι η αδυναμία του Δημοσίου να κοστολογήσει με τη μέγιστη προσέγγιση ένα έργο «νομιμοποιημένη» εγκατάλειψή του στον... πατριωτισμό των εργολάβων και στους δικούς τους υπ

ατριωτισμόν των εργολάβων!

δαπάνης και κέρδους. Υπολογι-
ς προεδομένης αδιαφάνειας, αφού
αθεωρήσεις των δαπανών αποτελούν
όσπαστο συστατικό των εκτελούμε-
ργων.

τον, η εξάρτηση της κατασκευής από
προσφερόμενη τιμή, η οποία δεν έχει
σχέση με τον επίσημο προϋπολογι-
αφαιρεί από το Δημό-
τη δυνατότητα ελέγχου
ροόδου της κατασκευ-
σο για το πραγματικό
ό κόστος της όσο και
η ποιότητά της.

αζον, στα Κοινοτικά
ία, χορηγούς των κε-
ών για έργα υποδο-
η απόσταση μεταξύ
θέντος κόστους των
ν και τιμής ανάθεσης
πέλεσής τους γεννά
ες απορίες για το πού
θύνεται το μεγαλύτε-
σό της χορηγίας. Το
μπορεί το Δημόσιο
τρέπτα για κατα-
ή έργων που δεν
ίνει η Κοινότητα; Το
ροφούν οι αλλεπάλ-
αναθεωρήσεις των
ών κατασκευής; Το
ίζονται κάποιοι "αρ-
ι" με τους "ευεργε-
ενους" εργολάβους;
στο.

ελληνικό κράτος απέδειξε την ανε-
ειά του για έγκαιρη και αποδοτική
εση έργων οικονομικής υποδομής.
πορεί να επιλέξει τι ακριβώς θέλει να
σκευαστεί. Δεν μπορεί να σχεδιάσει,
τρόπο πειστικό και δεσμευτικό, αυτό
θέλει να του παραδοθεί. Δεν μπορεί
ργανώσει την ταχύτερη και ποιοτικά
τερη εκτέλεση. Δεν μπορεί να ελέγξει
κατασκευή. Δεν μπορεί, εξαιτίας όλων
τροφηγούμενων, να επιβάλει κυρώσεις.
πνέπειες είναι αυτές ακριβώς που
λούν, από πλευράς τεχνοδομής, την
αγωγή των μεγάλων έργων σε ρυμουλκό

της ανάπτυξης.

ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ... ΑΣΥΝΕΧΕΙΕΣ

Με το άρθρο 12 του Κανονισμού λειτουρ-
γίας του Ταμείου Συνοχής ορίζεται ότι τα
κράτη-μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα
για:

των καταλλήλων εθνικών εκθέσεων σχετι-
κά με τον έλεγχο των εν λόγω έργων, όταν
υποβάλλονται αιτήσεις πληρωμής εκ μέ-
ρους των κρατών-μελών». Επίσης,
«Οι υπάλληλοι της Επιτροπής μπορούν να
ασκούν επιτόπιους ελέγχους, περιλαμβα-
νομένων και δειγματοληψιών, όσον αφορά
τα έργα που χρηματοδοτούνται από το Τα-

μείο και να εξετάζουν τα
συστήματα και τα μέτρα
ελέγχου που έχουν θεσπι-
στεί από τις εθνικές αρ-
χές».

Η κυβέρνηση ήταν υπο-
χρεωμένη να συμμορφω-
θεί με όσα προβλέπει ο
Κανονισμός του Ταμείου
Συνοχής. Το ΥΠΕΧΩΔΕ
προετοίμασε τη σχετική
νομοθετική ρύθμιση. Από
ό,τι ως τώρα έγινε γνωστό,
οι σημαντικότερες αλλα-
γές στο ισχύον καθεστώς
δημοπρασιών περιορίζο-
νται στη μείωση του ποσο-
στού των εκπνώσεων και
στη δημιουργία "τάξης"
εργοληπτών υψηλότερου
επιπέδου. Αλλά γιατί ο πε-
ριορισμός του ποσοστού
μειοδοσίας καθορίζεται
σε 30-35%, και όχι σε πε-
ρισσότερο ή λιγότερο, δεν
γίνεται εύκολα αντιληπτό.
Όπως δεν γίνεται αντιλη-

«Την τακτική εξακριβωση αν οι ενέργειες
που χρηματοδοτούνται από την Κοινότητα
έχουν υλοποιηθεί σωστά.

» Την πρόληψη και τη δίωξη των αντικανο-
νικών ενεργειών.

» Την ανάκτηση των ποσών τα οποία χάνο-
νται λόγω αντικανονικής ενέργειας ή πα-
ράλειψης. Αν το κράτος-μέλος... παρέχει
την απόδειξη ότι δεν ήταν υπεύθυνο για την
αντικανονική ενέργεια ή την παράλειψη...
τότε μόνο ΔΕΝ ευθύνεται για την επιστρο-
φή των αχρεωστήτως καταβληθέντων πο-
σών.

» Τη θέση στη διάθεση της Επιτροπής όλων

πτό, από μόνη τη σχετική ανακοίνωση, τι
θα προσδιορίζει το "αναβαθμισμένο" μέ-
γεθος των εργοληπτικών εταιρειών. Το μό-
νο που κατανοείται είναι η θεσμοθετημένη
από το Μάαστριχτ απόσταση μεταξύ των
όρων, οι οποίοι προσγειώνουν τις χρημα-
τοληπτικές μας προσδοκίες και των δυνα-
τοτήτων κράτους και ιδιωτικού τομέα της
οικονομίας να ικανοποιούνται οι εν λόγω
όροι.

Η ισχυρότερη, ωστόσο, απειλή στην προ-
οπτική να γίνουν πράγματι τα μεγάλα έργα
ατμομηχανή της ανάπτυξης προέρχεται
από την επιδεινούμενη κατάσταση των δη-

μόσιων οικονομικών. Το εφιαλτικό δημόσιο χρέος αδρανοποιεί αναπτυξιακά τόσο τις παραγωγικές πρωτοβουλίες όσο και την κοινωνική διάθεση για αποδοτική εργασία.

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ!

Ο κρατικός προϋπολογισμός του προσεχούς έτους αποδειχεται αδύναμος να συμφιλώσει, στο χαμηλότερο έστω επίπεδο τις περί αναπτύξεως υποσχέσεις με τις αντι-αναπτυξιακές υποχρεώσεις του. Δεν χρειάζεται να περιμένουμε την κατάθεσή του στη Βουλή για να το διαπιστώσουμε. Το γεγονός πως πρέπει να είναι πλήρως ευθυγραμμισμένος με όσα προβλέπονται στο Πρόγραμμα Σύγκλισης που υπέβαλε η κυβέρνηση στις Βρυξέλλες και δεσμεύτηκε να εφαρμόσει, δεν αφήνει περιθώρια ευχάριστων εκπλήξεων.

Τα έσοδα και οι δαπάνες αυτού του προϋπολογισμού έχουν υπολογιστεί με μοναδικό κριτήριο να περιοριστεί κατά 3,1% μό-

νο η αύξηση του κρατικού χρέους -από 112,1% του 1994 σε 115,2% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος του 1995-, ώστε από το 1997 και ύστερα να μπορεί να εκπληρωθεί η προϋπόθεση που τίθεται από τη συνθήκη του Μάαστριχτ και ενσωματώθηκε στον Κανονισμό λειτουργίας του Ταμείου Συνοχής ότι το ύψος των ετήσιων ελλειμμάτων και το συνολικό ύψος του κρατικού χρέους θα μειώνεται προοδευτικά. Αν δεν εκπληρωθεί αυτή η προϋπόθεση, τότε διακόπτεται η χρηματοδότηση νέων έργων από το Ταμείο.

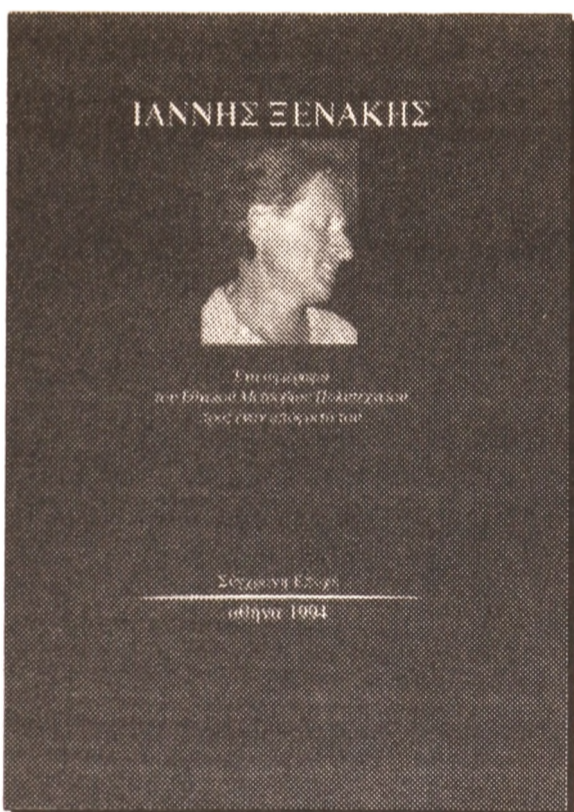
Το σχετικό άρθρο 6 του Κανονισμού προβλέπει επί λέξει:

«Εάν το Συμβούλιο αποφασίσει, σύμφωνα με το άρθρο 104Γ παράγραφος 6 (της συνθήκης του Μάαστριχτ) ότι ένα κράτος έχει υπερβολικό δημόσιο έλλειμμα και η απόφαση αυτή δεν καταργηθεί... εντός ενός έτους ή της περιόδου που ορίζεται για τη διόρθωση του ελλείμματος... κανένα νέο έργο ή, σε περίπτωση μεγάλων έργων με πολλά στάδια, κανένα νέο στάδιο του έρ-

γου δεν χρηματοδοτείται από το Ταμείο που αφορά το εν λόγω κράτος-μέλος».

Για να μεταβληθούν οι προϋποθέσεις ισορροπίας των κρατικών ελλειμμάτων, ώστε να σταματήσει ο υπέρογκος επήδανεισμός με τα ομόλογα και τα έντυγραμμάτια, ο οποίος απαιτεί υψηλά επιτοκία, πρέπει να αυξηθούν τα υγιή φορολογικά έσοδα και να συρρικνωθούν οι μη παραγωγικές δαπάνες του κράτους. Για αυξηθούν τα έσοδα πρέπει να υπάρξει ξημένη εθνικο-παραγωγική δραστηριότητα. Με απαγορευτικού ύψους επιτόκια νεισμού, όμως, με επίμονο πληθωρισμό και με προοδευτική μείωση της αξίας πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων, ανάπτυξη δεν γίνεται. Πώς θα εγιασθούν, λοιπόν, τα δημόσια οικονομικά ώστε να μην λειτουργήσουν ως αιτία λκοπής της κοινοτικής χρηματοδότησης μεγάλων -αλλά και των μικρότερων-; Η ασκούμενη οικονομική πολιτική δεν επιτρέπει αισιόδοξες απαντήσεις.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

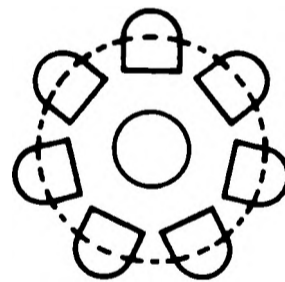
Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, τηλ.: 3820835, fax: 3813354

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ Σ.Ε.: Μαυροκορδάτου 3, Αθήνα, τηλ.: 3629835, 3629814

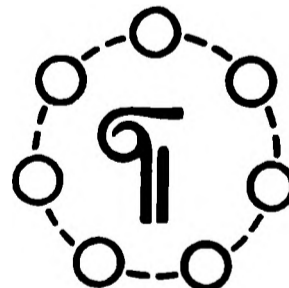
28ης Οκτωβρίου 19, Γίδνενα, τηλ.: 38090

Μενελάου 3 & Εγνατία, Θεσσαλονίκη, Τηλ.: 283810

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

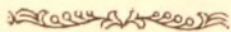
4η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

"Ο ΔΥΣΚΟΛΟΣ ΑΣΘΕΝΗΣ ΚΑΙ Η ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ"

Αθήνα, 8 - 9 Απριλίου 1995

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ ● ΤΗΛ.: 6435.990 FAX: 6448.140
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 151, 114 72 ΑΘΗΝΑ ● ΤΗΛ.: 6447.533

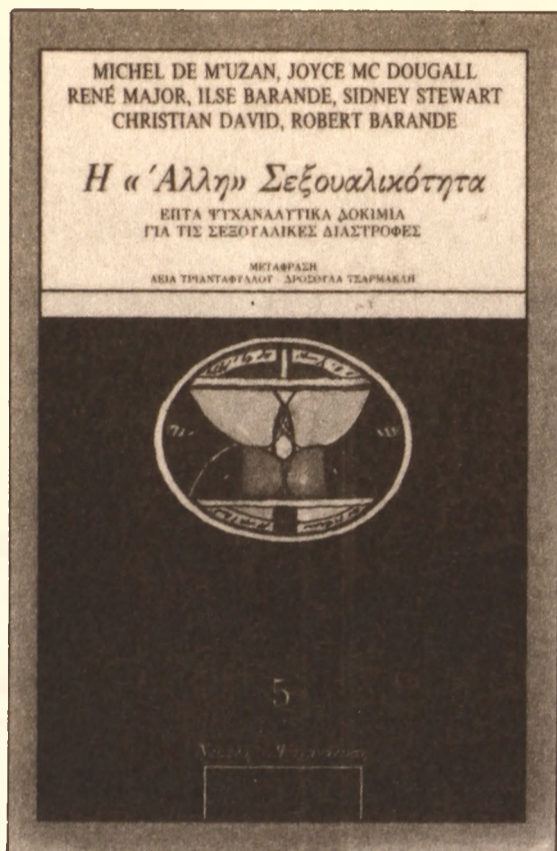
ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ

M. DE M'UZAN - J. Mc DOUGALL - RENÉ MAJOR
ILSE BARANDE - SIDNEY STEWART - CHRISTIAN DAVID
- ROBERT BARANDE

Η άλλη «Σεξουαλικότητα»

ΕΠΤΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΡΟΦΕΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΕΙΡΑΣ

Κώστας Μπαζαρίδης

Οι συγγραφείς του βιβλίου αυτού, όλοι γνωστοί Γάλλοι ψυχαναλυτές, θεωρώντας ότι οι απαντήσεις που έδινε η ψυχαναλυτική θεωρία είναι ανεπαρκείς, προσπαθούν να προσεγγίσουν με τρόπο προσιτό και πρωτοποριακό θέματα όπως ο σωματικός μαζοχισμός, η ομοφυλοφιλία, ο φετιχισμός, η συναισθηματική διαστροφή, η γλώσσα της διαστροφής, η σχέση πολιτικής και θρησκευτικής στράτευσης με την διαστροφή αλλά, και να απαντήσουν το ερώτημα αν η διαστροφή είναι σύμφυτη με την ανθρωποποίηση.

ΣΤΗ ΙΔΙΑ ΣΕΙΡΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ZAN ΛΑΠΛΑΝΣ: Ζωή και θάνατος στη ψυχανάλυση
Μετάφρ. Ναταλία Παπαγιαννοπούλου

ANNA ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ: Τα παιδιά της τρέλας -
Η βία στις ταυτίσεις
Μετάφρ. Νίκος Ζηλίκης

ZANIN ΣΜΙΡΓΚΕΛ: Γυναικεία σεξουαλικότητα
Μετάφρ. Δροσούλα Τσαρμακλή

ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ. 3607744

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ ΠΙΣΩ

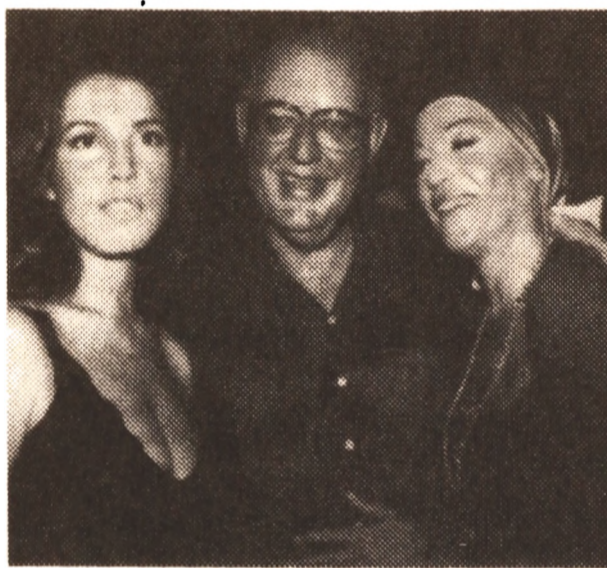
Η Αθήνα δεν έγινε Πεκίνο
Παρά τις περί του αντιθέτου διαβεβαιώσεις του κ. Θεόδωρου Πάγκαλου (βλέπε και Ποτάμι του προηγούμενου τεύχους), η Αθήνα τελικά δεν έγινε Πεκίνο. Κανείς δεν είναι σίγουρος, πάντως, αν το Πασόκ απώλεσε οριστικά την ευκαιρία να αποκτήσει τον δικό του Τενγκ Χσιάο Πινγκ...

Θεομηνίες και κανάλια

Η φύση εκδικείται, ολόλυξαν στα κανάλια οι αναλυτές και, κυρίως, όσοι διεκπεραίωναν τη μετάδοση των καταστροφών μετά τις τελευταίες πλημμύρες, εν είδει σούου. Η πόλη εκδικείται θα λέγαμε εμείς, για τις ορδές που τις κατέκλυσαν και σιγά σιγά την κατέστησαν έναν εφιάλτη. Οι αυθαιρεσίες και τα αυθαίρετα, οι κακοτεχνίες και οι αρπαχτές, η αδιαφορία για ό,τι καταστρέφεται από τους άλλους και η βιασύνη να καταστρέψουμε εμείς ό,τι μας αναλογεί τώρα ζητούν το τίμημα.

Η πόλη εκδικείται. Κι αν είναι ενδεικτική η εκδίκησή της την ώρα που τα νερά, μαινόμενος χείμαρρος, σαρώνουν στο διάβα τους ό,τι βρίσκουν μπροστά τους, σε κεντρικές αρτηρίες, εξίσου καθοριστική είναι και στις περιπτώσεις που ένα λάθος ή μια παράλειψη στοιχίζει ανθρώπινες ζωές. Η πόλη εκδικήθηκε με τον χειρότερο τρόπο και στην περίπτωση του δυστυχήματος του λεωφορείου, στην οδό Ακαδημίας, με απολογισμό πέντε νεκρούς και πολλούς τραυματίες. Την ώρα που ο Κακαουνάκης πάλευε με τους χωροφυλάκους να δείξει εγκεφαλικό υγρό από θύματα «επ' αυτοφώρω», την ίδια στιγμή τα ασθενοφόρα δεν είχαν πρόσβαση απ' το μπουτιλιάρισμα στον τόπο του δυστυχήματος!

Η πόλη εκδικείται. Και το χειρότερο, τα

«Η εξουσία της ομορφιάς και η εξουσία της δύναμης είναι ένας μικρός οργανισμός»: δήλωση της Βάνας Μπάρμπα...

κανάλια είναι εκεί, να μεταβάλλουν σε θέαμα το δράμα των ανίσχυρων κατοίκων της. Ανίσχυρων αλλά όχι αθώνων.

Στο οδόστρωμα ή στο καντάκι; Αν ο Κακαουνάκης κυνηγάει «εγκεφαλική ουσία» για να τη δείξει στους τηλεθεατές –και φοβερίζει μάλιστα το χωροφύλακα που προσπαθεί να εμποδίσει την τρομερή εξουσία του–, στο γνωστό ανέκδοτο ο χωροφύλακας δεν λογοδοτεί σε καμία εξουσία των ΜΜΕ. Είναι μόνος του εξουσία, όταν οδηγεί τη μηχανή του στην εθνική οδό... Ώσπου, ξαφνικά, βλέπει μπροστά του ένα φοβερό δυστύχημα.

Σταματάει και κατεβαίνει, προκειμένου να επιτελέσει το καθήκον του. Το τρακάρισμα είναι τρομερό και, όταν ο αστυνομικός παραμερίζει τα συντρίμια, διαπιστώνει ότι έχει να κάνει με διαμελισμένα πτώματα. Κρατάει την ψυχραιμία του και αρχίζει την καταμέτρηση.

– Αριστερό πόδι κάτω από το μπροστινό

κάθισμα, σημειώνει στο καρνέ του...

– Δεξί πόδι κάτω από το πίσω κάθισμα, συνεχίζει το θλιβερό του καθήκον...

Ξάφνου, συνεχίζοντας το μακάβριο ψάξιμο, στέκεται ενεύς:

– Κεφάλι στο οδόστρωμα... Στο οδόστρωμα... Στο οδόστρωμα...

Κοντοστεύεται, ξύνει το κεφάλι του, αναρωτιέται...

– Οδόστρωμα... Πώς γράφεται άραγε το οδόστρωμα;

Κοιτάζει γύρω του, δεξιά-αριστερά, δεν βλέπει να έρχεται κανείς... Με μια συνωμοτική κίνηση σπρώχνει με το πόδι του από το δρόμο το κεφάλι... Και συμπληρώνει στο καρνέ:

– Κεφάλι στο χαντάκι!

Βούλγαροι και γαύροι

Το πρωτάθλημα άρχισε και γενική διαπίστωση είναι ότι, εκτός από τον Ολυμπιακό του Κόκκαλη που παραπαίει, η φιλαθλη κοινή γνώμη θα απασχολήσει φέτος η αγωνιστική απόδοση του ΠΑΟΚ και οι ...φιλάθλες επιδόσεις των φανατικών ακροατών του στων αποκαλούμενων και «Βουλγάρων» υπό της συμμαχίας γαύρων, βαζελών και χανουμισσών.

Τα όργανα άρχισαν να χτυπούν από τον πρώτο θριαμβευτικό αγώνα του ΠΑΟΚ στην Τούμπα, εναντίον της Ξάνθης. Θεωρώντας προφανώς εμφύλιο το ματς, οι «λυσσασμένοι του Βορρά» ανέπεμψαν νέον ύμνο κατά των προαιώνιων εχθρών τους, των Ολυμπιακών. Τραγουδήθηκε στο σκοπό του Ζαμπέτα: «Ο πιο καλός ο μαθητής».

«Ο πιο καλός ο Παιοκτηής
έχει σκοτώσει γαύρο
κι έχει καπνίσει στη ζωή
ένα καράβι μαύρο!»

ο Αγύριστος

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

Η Γερμανία του Κολ

Με έντονο και εύλογο ενδιαφέρον αναμένονταν τα αποτελέσματα των εκλογών στη Γερμανία. Το θέμα δεν ήταν αν το κόμμα του καγκελάριου Κολ θα γιναι πρώτο ή όχι, αλλά το αν το κόμμα των φιλελεύθερων του γνωστού μας Κίνκελ θα κατάφερε να περάσει το κατώφλι του 5% για να αντιπροσωπευθεί στην ομοσπονδιακή Βουλή με επαρκή αριθμό βουλευτών, ώστε να συμπράξει για μια ακόμη φορά στην κυβέρνηση συνασπισμού. Όπως και εγένετο. Το κυβερνητικό σχήμα παραμένει αμετάβλητο με επισφαλή όμως πλειοψηφία, ενώ ο Κολ μπορεί πλέον να επαίρεται ότι θα είναι ο μακροβιότερος καγκελάριος της χώρας του, μιας χώρας που ανανεώθηκε κάτω από τη δική του ηγεσία. Από την άλλη μεριά, οι σοσιαλδημοκράτες δεν καμπερσαν ούτε αυτή τη φορά να εκθρονίσουν τους χριστιανοδημοκράτες από την εξουσία σχηματίζοντας το δικό τους κυβερνητικό συνασπισμό. Ευελπίσει, βέβαια, το κόμμα του Σάρπινγκ ότι η δυναμική και σκληρή αντιπολίτευσή του, καθώς και η δύναμή του στην Κάτω και Άνω Βουλή, θα κάνει τη ζωή δύσκολη για τον Κολ, σε βαθμό που η εξάντληση της πολιτικής του να μην αποτελεί φυσικό φαινόμενο. Όλα αυτά απομένουν να διαπιστωθούν στην πράξη. Ταυτόχρονα, επίσης, υπήρξε το γεγονός της εκλογι-

κής ανόδου των Πρασίνων, αλλά και του καταποντισμού των νεοφασιστών, χωρίς αυτό να προδικάζει τίποτα.

Ωστόσο, αυτό που ενδιαφέρει άμεσα, τουλάχιστον την Ευρώπη, είναι η γερμανική ισχύς. Νωπές είναι ακόμα οι απόπειρες της γερμανικής προεδρίας να εισαγάγει στην Ευρωπαϊκή Ένωση την έννοια μιας Ευρώπης δύο ή και περισσότερων ταχυτήτων, ενώ η εμμονή της στη σταδιακή διεύρυνση της Ένωσης χωρίς την εδραίωση και την εκβάθυνση των θεσμών που δημιούργησε το Μάαστριχτ ενισχύει τις βάσιμες υποψίες για το εάν πρόκειται να έχουμε μια γερμανική Ευρώπη ή μια ευρωπαϊκή Γερμανία.

Η γερμανική ισχύς είναι ένα γεγονός αναμφισβήτητο. Εδράζεται, βέβαια, στην οικονομική της δύναμη, αλλά και εκδηλώνεται όσο και μεγαλύτερη επιβεβαιωτική επίγνωση. Μπορεί η αφομοίωση του ανατολικού τμήματος της χώρας να μην έχει συντελεστεί – πράγμα που αντικειμενικά αναμένεται να χρειαστεί αρκετό χρονικό διάστημα – αλλά η νέα στάση της Γερμανίας που υπερασπίζεται σθεναρά και τη γλώσσα και τα εθνικά της συμφέροντα, ορισμένες δε φορές με τρόπο που θυμίζει την αλαζονεία του παρελθόντος, εμβάλλει σε σοβαρές σκέψεις και ανησυχίες φίλους και συμμάχους της.

Από αυτή την άποψη, οι διεθνείς διαστάσεις της επανεκλογής του Κολ δεν είναι καθόλου αμελητέες.

Αυτό που
ενδιαφέρει
άμεσα
τουλάχιστον
την Ευρώπη
είναι η
γερμανική
ισχύς

Μόνο νικητές στις εκλογές;

του **Gustav Auernheimer**

Αν άκουγε κανείς τους εκπροσώπους των γερμανικών κομμάτων το βράδυ της ημέρας των εκλογών της 16ης Οκτωβρίου, θα του δημιουργείτο η εντύπωση ότι υπάρχουν μόνο νικητές και ούτε ένας χαμένος. Τουλάχιστον αυτό έδειχναν οι πρώτες εκτιμήσεις των πολιτικών.

Σας θυμίζει τίποτα;

Ολοι νικητές, λοιπόν; Οι χριστιανοδημοκράτες (CDU/CSU) παρά τις απώλειες της τάξης του 2,3% κατόρθωσαν με ένα 41,5% να παραμείνουν το πιο ισχυρό κόμμα, αλλά και να συνεχίσουν να κυβερνούν. Οι σοσιαλδημοκράτες είναι ευχαριστημένοι που πέτυχαν να βελτιώσουν το αποτέλεσμα των εκλογών του 1990 (33,5%) συγκεντρώνοντας 36,4%. Τα τρία μικρά κόμματα είναι ευτυχή που κατόρθωσαν να μπουν στο Κοινοβούλιο. Για τους φιλελεύθερους (FDP) δεν ήταν σίγουρο αν θα ξεπερνούσαν το εκλογικό όριο του 5%, κάτι που δεν κατάφεραν σε μια σειρά τοπικών κοινοβουλίων. Με ποσοστό 6,9% (1990: 11%) εξασφάλισαν την είσοδο στο ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο, προφανώς χάρη σε αρκετούς "δανεισμένους ψήφους" οπαδών του CDU, που ήθελαν να διασφαλίσουν τη συνέχιση του κυβερνητικού συνασπισμού. Οι Πράσινοι (7,3%, 1990: 3,8%) αποτελούν πλέον την τρίτη κατά σειρά δύναμη στο Κοινοβούλιο. Το Κόμμα του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού (PDS), που διαδέχθηκε το κομμουνιστικό κόμμα SED, επωφελήθηκε από μια ιδιαιτερότητα του εκλογικού νόμου και μπήκε στη Βουλή με 4,4% (1990: 2,4%). Σύμφωνα με αυτή τη ρύθμιση, όταν ένα κόμμα συγκεντρώνει την πλειοψηφία των ψήφων σε τρεις τουλάχιστον εκλογικές περιφέρειες, τότε κατά την κατανομή των εδρών υπολογίζεται ο συνολικός αριθμός των ψήφων του ακόμη κι αν δεν έχει συμπληρώσει το 5%. Αυτή η ρύθμιση, που θεσπίστηκε στη δεκαετία του '50 και έγινε κυρίως για τους δεξιούς συμμάχους του CDU, λειτούργησε τώρα ευ-

νοικά για τους πρώην κομμουνιστές. Αν κανείς υπολογίσει ξεχωριστά τις ψήφους των κομμάτων της κυβέρνησης και των κομμάτων της αντιπολίτευσης, τότε προκύπτει αυτό που στη σκακιστική ορολογία ονομάζουμε "πατ": 48,4% προς 48,1%. Κατά την κατανομή των εδρών ο κυβερνητικός συνασπισμός έλαβε 341 έδρες και η αντιπολίτευση 331.

Ύστερα από την ανακοίνωση των πρώτων αποτελεσμάτων το απόγευμα της Κυριακής των εκλογών, φαινόταν να πλειοψηφεί ο συνασπισμός CDU/CSU/FDP μόνον κατά μία, το πολύ δύο, έδρες. Όμως, λίγο αργότερα ο καγκελάριος Χέλμουτ Κολ δήλωσε με σιγουριά: «Η πλειοψηφία που συγκεντρώσαμε αρκεί, και θα συνεχίσουμε όπως μέχρι σήμερα». Φαίνεται μάλιστα ότι θα το πετύχει. Απόλυτη πλειοψηφία (:337 ψήφοι, δηλαδή 4 ψήφοι λιγότεροι απ' όσους διαθέτει ο συνασπισμός) απαιτείται ουσιαστικά μόνον για την εκλογή του καγκελάριου για την καθημερινή κοινοβουλευτική ζωή αρκεί η σχετική πλειοψηφία. Την "ψήφο δυσπιστίας", δηλαδή το να προκληθεί πτώση του καγκελάριου με την εκλογή ενός διαδόχου του, επιχείρησε να εφαρμόσει η αντιπολίτευση μόνον μια φορά στην ιστορία της ομοσπονδιακής Γερμανίας – το 1972 η CDU κατά του Βίλλυ Μπραντ. Βέβαια, προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι από διάφορες πλευρές διατυπώνονται από τώρα εικασίες που αμφισβητούν την ικανότητα της συντηρητικοφιλελεύθερης κυβέρνησης να ολοκληρώσει την τετραετή κοινοβουλευτική περίοδο. Ο πρόεδρος και υποψήφιος καγκελάριος του SPD, Ρούντολφ Σάρπινγκ, εκφράστηκε προς αυτήν την κατεύθυνση,

ενώ ο Γιόσκα Φίσερ, εκπρόσωπος Πράσινων, υποστήριξε ότι η ισχυρή νικητική πλειοψηφία μπορεί να ανατραπεί και πριν από το 1998. Ακόμη και στην ημερησίου εφημερίδα *Frankfurter Allgemeine Zeitung* το κεντρικό της σχόλιο την έκβαση των εκλογών φέρει τον τίτλο «Ακόμα μια φορά για τέσσερα χρόνια». Υπάρχει η υποψία ότι το FDP ίσως έσπει να τονίσει ιδιαίτερα το "φιλελεύθερο προφίλ" της στην εσωτερική πολιτική πράγμα που θα προκαλούσε αντιδράσεις από τη δεξιά πτέρυγα των κομμάτων χριστιανοδημοκρατικής ένωσης και κυρίως από το βαναρικό CSU. Χωρίς το χον αποτέλεσμα του βαναρικού αδελφικού κόμματος του CDU (51,2%) ο συνασπισμός δεν θα είχε κερδίσει πουθενά πλειοψηφία και επομένως το βάρος του CSU θα αυξηθεί έναντι του FDP. Ένα άλλο παράγοντα αβεβαιότητας εντοπίζει ο σχολιαστής της *Frankfurter Allgemeine Zeitung* στην «ερωτευμένη με την πρόοδο», ο λέει, πτέρυγα του CDU. Η πτέρυγα που υποστηρίζει, βλέπει με καλό μάτι έναν γάλο Συνασπισμό (μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων), πράγμα που το SPD τη μεριά του, όπως και κατά την περίοδο 1966-1969, θα μπορούσε να το εκλάβει ένα ενδιάμεσο βήμα για την άνοδο στην κυβέρνηση. Ανάλογα μηνύματα ηγετικού στελεχών του SPD προς το CDU εκδόθηκαν ήδη το απόγευμα της 16ης Οκτωβρίου, όταν στην αρχή φάνηκε να σχηματίζεται μόνον μια πολύ ισχυρή πλειοψηφία CDU-FDP.

ΜΗΔΕΝΑ ΠΡΟ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ...

Ο Χέλμουτ Κολ κατόρθωσε να κερδίσει

για τέταρτη συνεχή φορά τις εκλογές, πράγμα που πριν απ' αυτόν είχε πετύχει μόνον ο Αντενάουερ. Η προεκλογική εκστρατεία του CDU ήταν επικεντρωμένη αποκλειστικά στο πρόσωπό του. Με τα δώδεκα χρόνια θητείας του ως καγκελάριος ο Κολ έχει καλές προοπτικές να ξεπεράσει τα δέκα τέσσερα χρόνια θητείας του Αντενάουερ. Τους πρώτους μήνες του 1994 φαίνονταν ελάχιστες οι πιθανότητες επικράτησης του CDU· όμως το αποτέλεσμα των πρωεκλογών του Ιουνίου έδειξε ότι μερικοί είχαν ξεγράψει πολύ πρόωρα τον Κολ για τη νέα του επιτυχία, τρεις φαίνονται να είναι οι αποφασιστικοί λόγοι. Πρώτον, ακτινοβολούσε αισιοδοξία και απέπνεε αυγούριά για την εξουσία του. Και ακριβώς στην Ανατολική Γερμανία όπου οι απώλειες του CDU ήταν σχετικά λίγες και παρά την άσχημη οικονομική κατάσταση, ο Κολ άνηκε να δημιουργεί σε πολλούς ανθρώπους το συναίσθημα ότι είναι ο κατάλληλος άνθρωπος που θα τους βγάλει από τη δύσκολη κατάσταση. Δεύτερον, ο Κολ δημιουργεί εκείνη την εικόνα του μέσου πολιτικού που για πολλούς λειτουργεί κατευθυντικά. Μιλάει την απλή γλώσσα του περίημου «απλού ανθρώπου που συναντά κάποιον στον δρόμο». Εκεί που άλλοι αναλύσουν περίπλοκες θεωρίες για την ενεργία ή την προστασία του περιβάλλοντος, ο Κολ μιλάει για «δουλειά και ψωμί» για «τη διατήρηση της Πλάσης». Τρίτον, ο Κολ μπόρεσε να χρησιμοποιήσει τα ηλεκτρονικά μέσα ως όχημα για την αυτοπαρουσίασή του, και μάλιστα όχι μόνον τα κλασικά τηλεοπτικά κανάλια, αλλά όλο και περισσότερο τα δημόσια. Το πόσο σπουδαίο ο καγκελάριος να στηρίζεται στη δημοτικότητα της δημόσιας τηλεόρασης φάνηκε για παράδειγμα στις εκλογές του Ιουνίου στο κρατίδιο Sachsen - Anhalt. Τόσο στο πρώτο όσο και στο δεύτερο δημοσιογραφικό πρόγραμμα οι παρουσιαστές είχαν την τάση να παρουσιάζουν τις απώλειες του CDU ως νίκη, και τα κέρδη του SPD ως ήττα.

Το SPD έχασε μεν τις εκλογές, όμως θα συνεχίσει να κατέχει μια κεντρική θέση στη γερμανική πολιτική σκηνή. Οι σοσιαλισμοκράτες βρίσκονται στην κυβέρνηση όλων των περισσότερων κρατιδίων και μπορούν

με την πλειοψηφία που διαθέτουν στην Ανω Βουλή (το δεύτερο κοινοβουλευτικό όργανο όπου εκπροσωπούνται τα κρατίδια) να μπλοκάρουν τους περισσότερους νόμους που ψηφίζονται στο ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο. Γι' αυτό και η κυβέρνηση, όπως συνέβη ήδη στο παρεθόν, θα αναγκασθεί σε ορισμένα ζητήματα να αναζητήσει τη συνεργασία με την αντιπολίτευση. Τα αποτελέσματα των εκλογών σε τρία τοπικά Κοινοβούλια, που διεξήχθησαν παράλληλα με τις εθνικές εκλογές, ενισχύουν αυτή την τάση. Στο κρατίδιο του Saar, το SPD μπόρεσε να διατηρήσει την απόλυτη πλειοψηφία. Στη Θουριγγία διαφαίνεται ο σχηματισμός ενός μεγάλου συνασπισμού (CDU και SPD). Η ίδια λύση διαγράφεται και για το κρατίδιο Mecklenburg - Vorpommern, αν και εδώ συζητείται και μια άλλη εξαιρετικά διαφιλονικούμενη μεταξύ των σοσιαλδημοκρατών δυνατότητα, δηλαδή ο σχηματισμός μιας κυβέρνησης μειοψηφίας του SPD με την ανοχή του PDS (πρώην κομμουνιστές). Μακροπρόθεσμα η μείωση της δύναμης του FDP αναλογεί σε έναν πιο σημαντικό ρόλο του SPD, διότι ως το μόνο μεγάλο κόμμα μπορεί να στραφεί για το σχηματισμό κυβερνητικού συνασπισμού τόσο προς τη δεξιά πλευρά (CDU) όσο και προς την αριστερή (Πράσινοι).

ΔΥΣΚΟΛΟΙ ΚΑΙΡΟΙ

Μεταξύ των κομμάτων, ιδιαίτερα δύσκολοι καιροί περιμένουν το FDP. Στις εκλογές της 16ης Οκτωβρίου για τα τρία τοπικά κοινοβούλια, δεν κατόρθωσε να φθάσει το όριο του 5%, όπως άλλωστε συνέβη και με τις προηγούμενες ανάλογες εκλογές. Αυτή τη χρονιά θα πραγματοποιηθεί ένα ειδικό συνέδριο που θα συζητήσει την κατάσταση του κόμματος, όπου προφανώς θα ζητηθούν και προσωπικές ευθύνες. Ακόμη και αν ο Κλάους Κίνκελ παραμείνει υπουργός των Εξωτερικών, είναι αμφίβολο αν έχει μέλλον ως πρόεδρος του κόμματος των φιλελευθέρων. Η πορεία των άλλων δύο μικρών κομμάτων δείχνει το πόσο μακριά βρίσκεται το ανατολικό από το δυτικό τμήμα της Γερμανίας παρά την πάροδο τεσσάρων χρόνων μετά την επανένωση. Οι Πράσινοι σημείωσαν ένα ιδιαίτερα καλό απο-

Ο Κολ κέρδισε γιατί μιλάει «τη γλώσσα του απλού λαού».

τέλεσμα στην παλιά ομοσπονδιακή Γερμανία, ενώ στα λεγόμενα «πέντε νέα κρατίδια», δηλαδή στην πρώην DDR, είχαν ιδιαίτερα πενιχρά αποτελέσματα. Στα δύο τοπικά ανατολικογερμανικά κοινοβούλια, που αναδείχθηκαν ταυτόχρονα με το ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο, δεν έχουν εκπροσώπηση. Το ρόλο του «καθιερωμένου κόμματος διαμαρτυρίας» που στη Δυτική Γερμανία ανήκει στους Πράσινους, στην Ανατολική Γερμανία έχει προφανώς αναλάβει το PDS. Εδώ το ποσοστό του ανέρχεται σε 20%, ενώ στο δυτικό μέρος μετά βίας ανέρχεται στο 1%. Στο Ανατολικό Βερολίνο το PDS κέρδισε τις τέσσερις από τις πέντε εκλογικές περιφέρειες. Εδώ το PDS υποστηρίζεται από τους πολυάριθμους αξιωματούχους του πρώην κομμουνιστικού καθεστώτος (SED) και μάλιστα δεν δίστασε κατά την προεκλογική εκστρατεία να ανατρέξει σε τραμπουκικές μεθόδους. Παρ' όλα αυτά θα ήταν λάθος να θεωρείται το PDS μόνον ως κόμμα των παλιών απαρτάσις. Πολλοί Ανατολικογερμανοί ψηφίζουν PDS διότι τους συνδέει με το κόμμα αυτό ένα κομμάτι του δικού τους παρελθόντος και της ταυτότητάς τους, ενώ τα άλλα κόμματα θεωρούνται ως κάτι ξένο, ως «δυτικά κόμματα». Τέλος, θέλουμε να αναφερθούμε σε μια ευχάριστη πλευρά των εκλογών: τη σαφή απόρριψη της ακροδεξιάς. Το ποσοστό 1,9% των «Ρεπουμπλικάνων», σε μια εποχή όπου στην Αυστρία το Φιλελεύθερο Κόμμα του Χάιντερ πετυχαίνει 22% και στην Ιταλία οι νεοφασίστες συμμετέχουν στην κυβέρνηση, αποτελεί σίγουρα ένα αξιοσημείωτο γεγονός. Και μια επιβεβαίωση για το ότι δεν διαφαίνεται ένα «Τέταρτο Ράιχ».

Η λογική μιας «παράλογης» πολιτικής

του Δημήτρη Σκάλκου

Η απορρέουσα από αλβανικής πλευράς όξυνση των ελληνοαλβανικών σχέσεων το τελευταίο διάστημα προκαλεί ερωτηματικά. Γιατί η γειτονική μας χώρα επιλέγει την ένταση, τη στιγμή που εξαρτάται από εμάς οικονομικά (εμβάσματα μεταναστών) και πολιτικά (ένταξη στους διεθνείς θεσμούς); Όσο και αν φαίνεται παράδοξο, το αδιέξοδο στο οποίο έχει περιπέσει η εκεί πολιτική ζωή είναι η αιτία της αλβανικής στάσης.

Παρά την πιεστική αναγκαιότητα της ένταξης της Αλβανίας στις οικονομικο-κοινωνικές δομές του διεθνούς συστήματος, το αλβανικό κράτος μοιάζει αιχμάλωτο του παρελθόντος του. Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις δεν πραγματοποιούνται, καθώς το οικονομικό σύστημα συνεχίζει να κυριαρχείται από τις πελατειακές σχέσεις και την πανίσχυρη μαφία. Η δημόσια διοίκηση δεν εκσυγχρονίζεται και η διαφθορά βρίσκεται παντού. Στην πραγματικότητα, η εξωτερική βοήθεια στηρίζει την αλβανική οικονομία. Επίσης, το «έλλειμμα» δημοκρατίας δεν φαίνεται να περιορίζεται. Το καθεστώς διώκει όχι μόνο την ελληνική μειονότητα, αλλά και κάθε αντίθετη «φωνή». Η Ένωση Ευρωπαίων Δημοσιογράφων καταγγέλλει διώξεις δημοσιογράφων, ενώ η αντιπολίτευση κάνει λόγο για «ολοκληρωτικό κράτος». Το νέο σύνταγμα δεν έχει ακόμη ψηφισθεί. Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν προκαλέσει την κινητοποίηση της Διεθνούς Αμνηστίας. Ο αυταρχισμός αποτελεί μια από τις βασικές συνιστώσες του πολιτικού συστήματος. Ουσιαστικά, η νομενκλατούρα του προηγούμενου καθεστώτος βρίσκεται ακόμη στην εξουσία εμποδίζοντας κάθε μεταρρύθμιση του κρατικού μηχανισμού.

Η αδυναμία της κυβέρνησης να βάλει τη χώρα στο δρόμο της ανάπτυξης και του εκδημοκρατισμού προκαλεί την έντονη απογοήτευση του λαού, που τον Μάρτιο του 1992 επένδυσε τις ελπίδες του στην κυβέρνηση του Σ. Μπερίσα. Ο τελευταίος χρησιμοποιεί το, προσφιλέστατο στα αυταρχικά κα-

θεστώτα, χαρτί του εθνικισμού. Οι ισχυρές αλβανικές μειονότητες στο Κόσοβο και στο Τέτοβο, καθώς και η ελληνική μειονότητα στη Β. Ήπειρο, γίνονται αντικείμενο του εθνικιστικού λόγου που τρέφεται με το όραμα της «Μεγάλης Αλβανίας» και βρίσκει απήχηση σε μια «κλειστή» κοινωνία σαν την αλβανική. Ο εθνικιστικός - λαϊκιστικός λόγος γίνεται εύκολα αποδεκτός από την κοινή γνώμη, που κατατρύχεται από το «σύνδρομο της περικυκλωμένης χώρας» που έντεχνα καλλιέργησε το καθεστώς Χότζα και τροφοδοτήθηκε από την απομόνωση των προηγούμενων δεκαετιών. Κατ' αυτό τον τρόπο, ο Μπερίσα επιχειρεί να εξισορροπήσει την ισχυρή ακροδεξιά πτέρυγα μέσα στο Δημοκρατικό Κόμμα (PD), να αποπροσανατολίσει την κοινή γνώμη από τα πραγματικά προβλήματα και να κερδίσει τη συναίνεσή τους ενόψει του δημοψηφίσματος της 6ης Νοεμβρίου για το νέο σύνταγμα, που ήδη δέχεται ισχυρή κριτική ως αντιδημοκρατικό.

Υπό αυτή την οπτική, οι πρόσφατες κινήσεις της αλβανικής κυβέρνησης – δίωξη προξένου, θέμα Τσάμηδων, δίκη των «5» της Ομόνοιας, θέμα Αναστάσιου, εκμετάλλευση του επεισοδίου της Επισκοπής κ.ά. – εντάσσονται σε μια στρατηγική δημιουργίας τεχνητής ένταξης στις ελληνοαλβανικές σχέσεις. Με μια υπολογισμένη τακτική, ο Σ. Μπερίσα επιχειρεί να εμφανίσει την Ελλάδα ως επιθυμούσα την ανατροπή του status quo στην περιοχή με εφιαλτήριο τη μειονότητα στη Β. Ήπειρο, προσελκύοντας έτσι τη στήριξη του διεθνούς παράγοντα, αλλά και δυναμώνοντας τη θέση του στο εσωτερικό. Η τραγική

απομόνωση της χώρας μας βοηθά τις σεις του, όπως επίσης οι συσχετισμοί Βαλκάνια και τα «ανοιχτά μέτωπα» Τουρκία και FYROM. Τέλος, η πολιτική Μπερίσα βρίσκει στήριγμα στις ανεργικές ενέργειες ορισμένων, καθώς κατάσταση μέρους του πολιτικού κόσμου των ΜΜΕ που κάνουν λόγο για αυτοκτονία της Β. Ηπείρου ή και προσφυγή στη βοήθεια της Ελλάδας. Ωστόσο, το κυριότερο πρόβλημα για την ελληνική πλευρά βρίσκεται στην εξωτερική πολιτική της, που απέναντι στην Αλβανία χαρακτηρίστηκε αρχικά από πελατειακή και αργότερα από λανθασμένη επιλογές. Αφήνοντας την πρωτοβουλία των κινήσεων στην αλβανική πλευρά, μια άποψη, εισπράττουμε το κόστος ανεπιτυχούς παρέμβασης στα όσα συμβαίνουν στη γειτονιά μας. Είναι, λοιπόν, η ανάγκη διαμόρφωσης στρατηγικής που θα συνδέει τις ελληνοαλβανικές σχέσεις με τις ευρύτερες βαλκανικές τάσεις, θα προβάλλει τη χώρα μας ως παράγοντα σταθερότητας στην περιοχή, επιδιώκει να δείξει τη σημασία του δημοκρατισμού της Αλβανίας για την ειρήνη στα Βαλκάνια. Απαιτείται σχεδιασμένη υπευθυνότητα στις κινήσεις μας, προσαρμοσμένη ειλικρινούς διαλόγου, σωστή εκμετάλλευση της συμμετοχής μας σε ΕΕ, ΝΑΤΟ και ΔΑΣΕ, επαφές με τη μετριοπαθή πολιτεία (PSS) και όχι πολιτική (π.χ. απελάσεις) που μας εξισώνουν με το καθεστώς Μπερίσα και εκμηδενίζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα. Μόνο με την αποκλιμακωθεί η ένταση και θα ελπίσει η προστασία της ελληνικής μειονότητας.

Οι εκλογές αφετηρία εξελίξεων;

του Δημήτρη Σκάλκου

Ο πρώτος γύρος των διπλών προεδρικών και βουλευτικών εκλογών στη γειτονική FYROM έλαβε χώρα στις 16 Οκτωβρίου μέσα σε κλίμα έντασης. Καταγγελίες της αντιπολίτευσης για εκτεταμένη νοθεία, προβλήματα στη διεξαγωγή τους που προβλημάτισαν τους παρατηρητές της ΔΑΣΕ, συμμετοχή του αλβανικού στοιχείου μόνο ύστερα από παρότρυνση του αλβανού προέδρου Σ. Μπερίσα, φόβοι επεισοδίων, απειλές της αντιπολίτευσης για μπουκοτάζ του δεύτερου γύρου κ.λπ.

Από μια άποψη, τέτοιες καταστάσεις θα έπρεπε να αναμένονται, τη στιγμή που η πολιτική ζωή της χώρας είναι βαθιά πολωμένη και ο ανωνικός ιστός χαλαρώνει επικίνδυνα. Η αναχρηματοδότηση κυριαρχεί στις σχέσεις μετα-εθνικών ομάδων, υπονομεύοντας κοινωνική συνοχή. Η ύπαρξη ενός κενού πολιτικού χώρου που θα αμβλύνει υπάρχουσες αντιθέσεις κρίνεται αναγκαία για τη συνοχή του νεοσύστατου κράτους. Η Σοσιαλδημοκρατική Συμμαχία για Μακεδονία του νυν προέδρου Κ. Γκλιγκόρφ δύναται να παίξει το ρόλο αυτό στην Ελλάδα, επίσης, ο πραγματιστής Γκλιγκόρφ μπορεί να αποβεί θετικός συλλήπτης εάν διαθέτει τον έλεγχο της πλειοψηφίας και δεν εξαρτάται π.χ. από το εθνικό VMRO του Α. Γκεοργκέφσκι, που θέτει ακραίες τάσεις αλτρωτισμού εναντίον της χώρας μας. Η πρόθεση του VMRO να συνεργαστεί με το Δημοκρατικό Κόμμα του Π. Γκότσεφ δεν μπορεί παρά να προκαλεί ανησυχίες, ενώ μία ελεγχόμενη από το VMRO κυβέρνηση θα έχει την έντονη αντίδραση του αλβανικού στοιχείου, που εκπροσωπείται από το μετριοπαθές Κόμμα Δημοκρατικής μεριάς (PDP) και το μικρότερο Εθνικό Δημοκρατικό Κόμμα του Α. Χαλίλι.

Μεταξύ των δύο κομμάτων, διασφαλίζοντας τον έλεγχο των 2/3 της πλειοψηφίας δεν θα μπορεί να προβάλλει ως λύση την αδυναμία αναθεώρησης του συντάγματος, ενώ ο διεθνής παράγων

θα εντείνει τις πιέσεις του, αφού ο σημερινός ηγέτης της FYROM δεν θα μπορεί να επικαλείται το πολιτικό κόστος και την αντιπολίτευση ως αιτιολογία της αδιαλλαξίας του. Ήδη, η γαλλογερμανική αλλά και η ρωσική διπλωματία πιέζει προς την κατεύθυνση του ειλικρινούς διαλόγου Ελλάδας - FYROM, που πρόκειται να επαναληφθεί τον Νοέμβριο, όπως αποφασίσθηκε στις συναντήσεις του Κ. Παπούλια με τον Σ. Βανς, παρουσία του ΥΠΕΞ της

FYROM Τσερβενκόφσκι, στις 11-13.6.94 στη Ν. Υόρκη. Μάλιστα, ο Κ. Γκλιγκόρφ δήλωσε, την ημέρα των εκλογών, πως περιμένει «μεγάλα γεγονότα» στις σχέσεις με την Ελλάδα.

ΜΕ ΛΥΜΕΝΑ ΤΑ ΧΕΡΙΑ..

Έχοντας, λοιπόν, “λυμένα τα χέρια του” θα είναι σε θέση να αποδεχθεί έναν συμβιβασμό με τη χώρα μας, που θα ανοίξει το δρόμο της ένταξης στους διεθνείς θεσμούς για τη FYROM, δίνοντας λύση στο “πρόβλημα ασφάλειας” που αντιμετωπίζει. Για τη χώρα μας θα αποτελέσει ευκαιρία να κλείσει ένα από τα “μέτωπά” της και να αναπροσανατολίσει την εξωτερική πολιτική της προς όφελος των πραγματικών της συμφερόντων στα Βαλκάνια.

Όλα αυτά, βέβαια, υπό την προϋπόθεση πως στον δεύτερο γύρο των εκλογών, που διεξάγονται στις 30 Οκτωβρίου, ο συνασπισμός των κομμάτων που στηρίζει τον Κύριο Γκλιγκόρφ θα καταφέρει να συγκεντρώσει την απαιτούμενη πλειοψηφία. Δεδομένης, όμως της έντασης που επικρατεί αναφορικά με τη νομιμότητα της εκλογικής διαδικασίας, της αποχής – που στον πρώτο γύρο πλησίασε το 50% – και των οξυμένων αντιπαραθέσεων, θα πρέπει κανείς να περιμένει τα τελικά αποτελέσματα για να βγάλει συμπεράσματα. Το βέβαιο είναι πως οι εκλογές αυτής της Κυριακής στη FYROM αναμένονται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και στη χώρα μας, αφού θα σηματοδοτήσουν πιθανότατα νέες εξελίξεις στις σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών.

Φωτιά... στη σκακιέρα της Μέσης Ανατολής

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Χοντραίνει το παζάρεμα στη Μέση Ανατολή όσο προχωρά ο αραβο-ισραηλινός διάλογος. Καθεμιά από τις αραβικές χώρες κάνει ό,τι μπορεί, πολύ συχνά και σε βάρος των άλλων αραβικών χωρών, για να φτάσει στην ειρήνευση με το Ισραήλ με όσο το δυνατόν καλύτερους όρους. Το Ισραήλ, από τη μεριά του, πιέζει ώστε να αναγκαστεί να κάνει τις λιγότερες παραχωρήσεις. Κάθε περίπτωση υπαγορεύει τους όρους της ειρήνευσης στη Μέση Ανατολή, εκμεταλλευόμενα ακόμα και τα διαπραγματευτικά τερτίπια των αντιπάλων του.

Η ισλαμική οργάνωση Χαμάς ανέλαβε και πάλι δράση. Τα γεγονότα είναι λίγο-πολύ γνωστά. Πριν από λίγες ημέρες απήγαγε έναν ισραηλινό στρατιώτη ζητώντας την απελευθέρωση 200 παλαιστινίων κρατουμένων. Στην επιχείρηση ισραηλινών κομάντος να απελευθερώσουν τον δικό τους, δύο στρατιώτες και τρεις μαχητές της Χαμάς έχασαν τη ζωή τους. Δεν έλειψαν και οι βομβιστικές επιθέσεις. Στην τελευταία επιχείρηση-αυτοκτονία ενός μαχητή της Χαμάς εναντίον ισραηλινού λεωφορείου, 22 άνθρωποι σκοτώθηκαν και 48 τραυματίστηκαν.

Η συνέχεια ήταν αναμενόμενη. Το Ισραήλ αποφασίζει να σκληρύνει τη στάση του και κλείνει επ' αόριστον τα σύνορά του με τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Τα παλαιστινιακά εδάφη τελούν τώρα υπό οικονομικό αποκλεισμό. Οι διαπραγματεύσεις με τους Παλαιστινίους δεν έχουν τελειώσει ακόμα και το Ισραήλ βρήκε τώρα ένα πολύ καλό πάτημα για να πιέσει την κατάσταση.

Η αλήθεια είναι πως οι συνθήκες είναι ευνοϊκές για τους ισχυρούς της περιοχής, δη-

λαδή για το Ισραήλ. Η αμερικανική παρουσία στην περιοχή, ιδιαίτερα έντονη τον τελευταίο καιρό, είναι το πρώτο και μεγάλο αβαντάζ για το εβραϊκό κράτος, όχι όμως το μόνο. Ο αραβο-ισραηλινός διάλογος έχει φτάσει σε σημείο κρίσιμο. Οι Παλαιστίνιοι και οι Ιορδανοί έχουν μπει στο χορό και τώρα είναι η μεγάλη ευκαιρία για το Ισραήλ να βάλει στο χορό και τη Συρία. Η ένταση που έχει δημιουργηθεί στην περιοχή τις τελευταίες μέρες εξυπηρετεί με τον καλύτερο τρόπο τον παραπάνω στόχο.

ΑΝΤΙΚΡΟΥΟΜΕΝΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ

Κατ' αρχάς, η συνθήκη Ισραήλ-Ιορδανίας που μονογράφηκε στο Αμμάν από τους πρωθυπουργούς των δύο χωρών, την εβδομάδα που μας πέρασε, έφερε για μια ακόμη φορά στο προσκήνιο τα αντικρουόμενα συμφέροντα των αραβικών χωρών και ανέδειξε με τον καλύτερο τρόπο τις τακτικές που εφαρμόζονται από την κάθε πλευρά. Αμέσως μετά την ανακοίνωση της «ιστορικής», όπως χαρακτηρίστηκε, συμφωνίας της Ιορδανίας με το Ισραήλ, οι δύο άλλες ενδιαφερόμενες πλευρές που βρίσκονται ακόμα στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με τους Ισραηλινούς έσπευσαν να

καταδικάσουν την Ιορδανία.

Οι Παλαιστίνιοι καταδίκασαν τη σνία γιατί προβλέπει την παραχώρηση αραβικής Ιερουσαλήμ στους Ιορδαν. Συρία, από τη μεριά της, καταδίκασε ρος της συμφωνίας που προβλέπει ν νοικιάζουν οι Ιορδανοί τα εδάφη παίρνουν πίσω σε ισραηλινούς αγρο βασιλιάς Χουσεΐν βέβαια πέτυχε, φαίνεται, μια γενναία παραγραφή εξωτερικού του χρέους και όλα δε ότι το πάρε-δώσε σε αυτή την περίπτωση καλά.

Για το Ισραήλ λοιπόν που υπαγορεύ τους κανόνες του παιχνιδιού τα προ έχουν ως εξής: Η Ιορδανία έχει βρή τη μέση και, συγχρόνως, μετά τις α σεις των Συρίων και των Παλαιστίνιων έχει καταστεί και διαπραγματευτικό για τους Ισραηλινούς. Σ' αυτό βέβαια νέβαλαν και άλλα γεγονότα είτε τυχαία είτε προσχεδιασμένα. Η τελευταία βοήθεια κή επίθεση της Χαμάς ενίσχυσε πραγματευτική δύναμη του Ισραηλ. παρουσιάζεται αυτή τη στιγμή ως η πιο ισχυρή δύναμη στην περιοχή, αντί των «κακούς» Άραβες της Χαμάς και «σκοτώνουν αθώους» και «τορ

Η μαχητικότητα των παιδιών της Παλαιστίνης, που έκαναν την Ιντιφάντα, δεν αρκεί μετά τις τελευταίες εξελίξεις. Τώρα, το λόγο έχουν αποκλειστικά οι πολιτικοί και οι διαπραγματευτές. Και οι απειλές των εξτρεμιστών να δυναμιτίσουν την ειρήνη

ειρήνευση στη Μέση Ανατολή», όπως
σε χαρακτηριστικά και ο αμερικανός
δρος. Η Χαμάς, λοιπόν, το μόνο μέσο
της των Παλαιστινίων αυτή τη στιγμή,
και αυτόματα ατού στα χέρια των
τηλινών. Αμέσως μετά την επίθεση, το
ήλ αποφασίζει να αναλάβει στρατιω-
δράση εναντίον της Χαμάς και να
πει τα σύνορά του με τη Λωρίδα της
ς και τη Δυτική Όχθη. Με τον ένα ή
ον άλλο τρόπο, είτε με στρατιωτική
η είτε με οικονομικό αποκλεισμό, οι
αιστίνιοι θα κάνουν πίσω. Επειδή,
υπάρχει ανοιχτό ακόμα και το μέτω-
της Συρίας, οι Ισραηλινοί δεν έχασαν
ευκαιρία. Το βράδυ της επίθεσης της
άς, ισραηλινοί στρατιώτες πραγματο-
σαν, με υποστήριξη του πυροβολικού,
εση στο Νότιο Λίβανο με πέντε νε-
ς και έξι τραυματίες. Με τη στρατιω-
πίεση, το Ισραήλ προσπαθεί να εξου-
κώσει και τη διαπραγματευτική ισχύ
υρίας που ασκείται μέσω της Χεζμπο-

υρία αντέδρασε, βεβαίως, αυτομάτως
δικάζοντας την πρόσφατη συμφωνία
ήλ-Ιορδανίας. Ο συσχετισμός όμως
δυνάμεων είναι σαφώς υπέρ του
ικού κράτους. Η Συρία φαίνεται πως
ή γρήγορα θα φτάσει σε ένα είδος

συμφωνίας με τους Ισραηλινούς, χωρίς να
παραβλέπουμε βέβαια ότι ο διάλογος θα
είναι, εκ των πραγμάτων, επίπονος. Τα
υψίπεδα του Γκολάν είναι η αιχμή του δό-
ρατος και το Ισραήλ θα ακολουθεί τη γνω-
στή παρελκυστική του πολιτική μέχρι να
πετύχει τη μικρότερη δυνατή παραχώρη-
ση. Στο πακέτο της διαπραγμάτευσης θα
περιληφθεί ασφαλώς και ο Λίβανος. Ο
Χαβέλ Αλ Άσαντ δεν θα αποποιηθεί εύκο-
λα την επικυριαρχία του στο Λίβανο για να
αποδεχθεί την απομάκρυνση των στρατευ-
μάτων του από την περιοχή. Επιπλέον,
όπως έγραφε κι ο Δ. Παύλου στο ΑΝΤΙ (τ.
555, 8.7.1994), οι ΗΠΑ δεν θα κατορθώ-
σουν να απαγκιστρώσουν εύκολα τη Συρία
από το άρμα του Ιράν ακολουθώντας το
παράδειγμα της Αιγύπτου.

ΚΑΙ Η ΕΙΡΗΝΕΥΣΗ;

Είναι λοιπόν σαφές ότι τα αραβικά κράτη
της περιοχής έχουν διαφορετικά και αντι-
κρουόμενα συμφέροντα, όπως επίσης και
ότι το καθένα διαπραγματεύεται με το
Ισραήλ για λογαριασμό του. Η συμφωνία
των Παλαιστινίων με το Ισραήλ καταδικά-
στηκε από τη Συρία και την Ιορδανία, τώ-
ρα οι Παλαιστίνιοι και οι Σύριοι καταγ-
γέλλουν την Ιορδανία για προδοσία. Όσο
αυτές οι φραστικές επιθέσεις χρησιμοποι-
ούνται ως μέσο πίεσης προς το Ισραήλ

έχουν την λογική τους. Δεν μπορούμε
ωστόσο να αποκλείσουμε το ενδεχόμενο
τα αντικρουόμενα αυτά συμφέροντα των
Αράβων να τορπιλίσουν την ειρήνευση
στην περιοχή.

Η Χαμάς παραμένει μέχρι αυτή τη στιγμή
ένα ισχυρό διαπραγματευτικό χαρτί στα
• χέρια των Παλαιστινίων. Δεν αποκλείεται
όμως να καταστεί η Χαμάς ο κύριος εκ-
φραστής του παλαιστινιακού λαού και των
παλαιστινιακών αιτημάτων. Η παλαιστι-
νιακή διοίκηση θα χρειαστεί μεγάλη προ-
σπάθεια και μεγάλη οικονομική βοήθεια
για να κατορθώσει να συγκρατήσει τη δυ-
σαρέσκεια του παλαιστινιακού λαού. Σε
αντίθετη περίπτωση, η απειλή για την ειρή-
νη στην περιοχή είναι ορατή.

Η στιγμή είναι κρίσιμη και ίσως δεν μπο-
ρούμε να διαβλέψουμε με ακρίβεια την πο-
ρεία της ειρήνευσης. Ο κίνδυνος της
εκτροπής για τους λόγους που αναφέρθη-
καν παραπάνω είναι υπαρκτός. Ωστόσο με
βάση το πρόσφατο παράδειγμα της Ιορδα-
νίας φαίνεται ότι ο αραβο-ισραηλινός διά-
λογος θα συνεχιστεί, εννοείται με όλα τα
διπλωματικά τετρίπια εκατέρωθεν. Άλλω-
στε, το Ισραήλ και οι κυρίαρχοι της Νέας
Τάξης, οι Αμερικανοί, είναι αποφασισμέ-
νοι να αποτελειώσουν αυτό που ξεκίνη-
σαν...

ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΟΡΘΟΝ;

Ο δρόμος της «Πολιτικής Ορθότητας» (Political Correctness) είναι στρωμένος ίσως με καλές προθέσεις, αλλά μπορεί να οδηγήσει κατ' ευθείαν στην κόλαση της αυταρχικής Δεξιάς.

Μια και το κίνημα προέρχεται από την Αριστερά, με ιδιαίτερη απήχηση στα αμερικανικά πανεπιστήμια, και φαίνεται να προσελκύει οπαδούς και στην Ευρώπη, καλό θα ήταν να τεθεί υπό το φως της κριτικής. Κι αυτό κάνει ένα πολύ καλό βιβλίο που μόλις εκδόθηκε στην Αγγλία (*The War of the Worlds – The Political Correctness Debate*) σε επιμέλεια της **Sarah Dunant** – εκδ. Virago). Βρίσκουμε σ' αυτό όλη την επιχειρηματολογία που φωτίζει το πρόβλημα από πολλές σκοπιές. Χρήσιμες για όσους έχουν ακόμα ανοιχτό μυαλό και δεν υποκύπτουν εύκολα σε διάφορες μόδες.

ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Νέο κύμα κατηγοριών περί διαφθοράς πλήττει το κυβερνών Συντηρητικό Κόμμα της Βρετανίας. Ο πρωθυπουργός κ. **Μέητσορ** δεν ξέρει πώς να συμμαζέψει τα πράγματα όταν βουλευτές του κατηγορούνται ότι τα “πιάνουν” για να υποβάλουν ερωτήσεις στη Βουλή, όταν πρώην υπουργοί διορίζονται στα διοικητικά συμβούλια πρώην δη-

μοσίων επιχειρήσεων που οι ίδιοι ιδιωτικοποίησαν, κι όταν ο γιος της κ. **Θάτσερ** κατηγορείται ότι στην «αγορά του αιώνα», στις πωλήσεις όπλων που η μητέρα του διαπραγματεύτηκε αυτοπροσώπως με τους Σαουδάραβες, “έπιασε” κι αυτός κάπου 12 εκατ. δολ.

Έτσι, ο κ. Μέητσορ που αμφισβητείται εσωκομματικά, παρά την καλή πορεία της οικονομίας και τις προσπάθειές του για ειρήνευση στη Βόρειο Ιρλανδία, αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα αξιοπιστίας, πέρα από τη φυσιολογική κούραση του εκλογικού σώματος, και έχοντας μάλιστα ως αντίπαλο έναν

νέο και δυναμικό ηγέτη της αξιωματικής αντιπολίτευσης, των Εργατικών, τον **Τόνυ Μπλαιρ**.

ΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΟΥΜΕ;

Οι ιστορικοί έχουν την τάση να κάνουν μεγάλες “προβλέψεις” για το μέλλον, βασιζόμενοι στην ανάλυση των ιστορικών τάσεων του παρελθόντος, όπως αυτές εκδηλώνονται στο ιστορικό παρόν.

Ένα θαυμάσιο βιβλίο του **Eric Hobsbawm** (*Age of Extremes: The Short Twentieth Century 1914-1991*) αποσπάσματα του οποίου δημοσιεύτηκαν στο ένθετο της εφημερίδας *Independent on Sunday* δίνει το στίγμα

του συγγραφέα στη βάση της λογικής υπόθεσης ότι η προέλαση του καπιταλισμού δεν μπορεί να συνεχιστεί ad infinitum, αλλά κι ότι δεν γνωρίζουμε προς ποια κατεύθυνση θα κινηθούν τα πράγματα. Αυτό που μπορεί κανείς να διαπιστώσει είναι ότι η ανθρωπότητα, για να έχει μέλλον, δεν μπορεί να στηριχτεί στο παρελθόν και το παρόν, στη σημερινή της κρίση σ' όλα τα επίπεδα.

Μεστές σκέψεις ενός ιστορικού που με τα βιβλία του έχει δώσει θαυμάσια δείγματα μιας μη δογματικής μαρξιστικής προσέγγισης που ξέρει να κατανοεί τις ιστορικές δυνάμεις και τάσεις.

Ενώ η βασίλισσα Ελισάβετ βρισκόταν σε επίσημη επίσκεψη στη Ρωσία, πίσω από την σκηνή συντρίμμια αεροπλάνου θρύψαλα αποκαλύπτουν αυτοβιογραφία και μη – η διασπορά πριγκιπιών ζεύγους του διαδόχου Κάρολ της Νταίημον αρχίζει να τριζοκοιτάει τη Βρετανία

ΤΑ ΚΑΤΑ ΑΙΓΑΙΟΝ ΠΑΘΗ

ΚΩΣΤΑΣ ΑΡΚΟΥΔΕΑΣ

«Θα τον βρω τον αρχάγγελο που με περιμένει. Τώρα, πιο πολύ από ποτέ, τον έχω ανάγκη.» Αυτά λέει ο Γιώργος Ρώμας ένα φθινόπωρο στα ελληνικά νησιά, με το Αιγαίο να τον πλημμυρίζει. Έχει ξεκινήσει Δεκαπενταύγουστο από το Λιβυκό Πέλαγος και τη Γαύδο. Συνέχισε στην Οία – στη Σαντορίνη – όπου το Σεπτέμβρη είχε συντροφιά του τη νέα γενιά των σαμάνων. Τώρα βρίσκεται μόνος, ν' αποτιμά την πορεία του σ'ένα έρημο ψαροχώρι, κάπου στο νησί της Πάτμου. Μια ιστορία για τη θάλασσα και την αλμύρα πάνω στους χαμένους εραστές.

Ο ΚΗΠΟΥΡΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΡΟΣΓΟΒΑΣ

Ένας συναισθηματικός, δίχως όρια, ήρωας, ένας αποδιοπομπαίος τράγος, που ξεκινάει ως ναύτης του εμπορικού ναυτικού, αφήνεται στον ανατολίτικο ρυθμό του Μαρόκου, καταφεύγει στο Άγιο Όρος και αφοσιωμένος στο Θεό, ερωτεύεται ένα από τα πλάσματά Του. Μα διαισθάνεται πως ο θεϊός έρωτας τον είχε εξαντλήσει και πως ο γυναικείος θα τον πέθαινε.

ΚΕΔΡΟΣ
ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΒΙΒΛΙΟ

Η Βαβέλ των λέξεων στην ελληνική απόδοση

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ αυτό αφορά την απόδοση των τεχνικών και επιστημονικών ξένων λέξεων στην ελληνική γλώσσα. Ορμώμενος από ένα κείμενο της Μαίρης Παπαγιαννίδου στο *Βήμα της Κυριακής* (23.10.1994), θέλω να καταστήσω σαφές ότι δεν προσπαθώ να δώσω ο ίδιος κάποια λύση στο χάος που καθημερινά (στην κυριολεξία) μεγαλώνει. Όμως, ως άνθρωπος που θέλει να επικοινωνεί με το χώρο της επιστήμης και της τεχνολογίας, και κυρίως να επικοινωνεί με τους γύρω του επί θεμάτων του χώρου αυτού, οφείλω να θίξω το ζήτημα της απόδοσης των ξένων όρων, καθώς είμαι σίγουρος ότι έχει απασχολήσει αρκετούς, έστω και σιωπηρά. Αποτελεί επίσης, όπως διαισθάνομαι, και το ζήτημα που ίσως αποθαρρύνει πολλούς από την πλησιέστερη παρακολούθηση των όσων συμβαίνουν στο χώρο των ιδεών (των επιστημονικών, εννοώ), αλλά και των μηχανών.

Σήμερα, όσον αφορά την ελληνική δημοσιογραφία, αρθρογραφία και επιστημονική κειμενογραφία, συναντούμε μια πραγματική Βαβέλ από ελληνικούς όρους στην απόδοση των συνεχώς αυξανόμενων αγγλικών νεολογισμών. Και τούτο είναι εύλογο, αφού συχνά η απόδοση είναι τόσο δύσκολη που αγγίζει το μάταιο. Κάθε συγγραφέας, αρθρογράφος, ή μεταφραστής, έχει τη δική του άποψη για κάποιον αγγλικό (κυρίως) όρο της πληροφορικής. Πιο συγκεκριμένα, τον όρο **Virtual Reality** τον συναντάμε ως *Εικονική Πραγματικότητα*, *Πλασματική Πραγματικότητα*, *Ιδεατή Πραγματικότητα*, *Αληθοφανή Πραγματικότητα*. Πώς θα γνωρίζει ο αναγνώστης σε τι ακριβώς αναφέρομαι όταν χρησιμοποιώ κάποιον από τους όρους αυτούς; Και φυσικά οι συγγραφείς, κατανοώντας το σοβαρότατο αυτό πρόβλημα που προκύπτει, περιλαμβάνουν εντέλει, και τον αγγλικό όρο, για να “καταλαβαινόμεστε”. Η ελληνική απόδοση συνεπώς είναι δώρον-άδωρον.

Την εποχή που η εισβολή της τεχνολογίας (ως επακόλουθο της επιστημονικής ανάπτυξης) ήταν ακόμη σε χαμηλά επίπεδα, οι

τεχνικοί και επιστημονικοί όροι αποδίδονταν με ορθές, επί το πλείστον, λέξεις. Σήμερα έχουμε τη μεγαλύτερη εισβολή όρων από το χώρο της τεχνολογίας, και κυρίως της πληροφορικής, χωρίς βέβαια να πηγαίνει πίσω και η επιστήμη της φυσικής, της βιολογίας, της χημείας, κ.ά.

Υπάρχουν δύο κυρίως τάσεις ως προς την απόδοση των όρων: (α) εκείνη που επιθυμεί ο όρος να αποδίδεται με την ίδια αγγλική (κυρίως) λέξη, γραμμένη είτε με λατινικούς είτε με ελληνικούς χαρακτήρες, και (β) εκείνη που θέλει τους (περισσότερους δυνατόν) όρους να μεταγλωττίζονται στα ελληνικά. Η δεύτερη τάση είναι και επισήμως η επικρατέστερη σήμερα, χωρίς αυτό να κατοχυρώνει πάντα το δόκιμον της μεταγλώττισης.

Παλαιότερα, η απόδοση είχε γίνει με κάποια επιτυχία, βοηθούσης βέβαια και κάποιας “ελληνοπρέπειας” πολλών διεθνών όρων της ιατρικής, της χημείας, της βιολογίας. Έτσι, είχαμε λέξεις όπως *εντροπία*, *ένζυμο*, *ενεργότητα*, *αμινοξύ*, κ.λπ. Η κατάσταση περιπλέχθηκε κάπως με τα *νουκλεϊνικά οξέα*, το *DNA* ή το *AIDS*, που αποδίδονται ακριβώς με τον ίδιο τρόπο και στη γλώσσα μας. Σήμερα όμως, η κατάσταση έχει επιδεινωθεί κατά πολύ, κυρίως λόγω του αριθμού των νεολογισμών. Και πράγματι, ήμασταν τυχεροί με όρους όπως *πληροφορική* που αποδίδει το **informatics**, ή *ηλεκτρονικός υπολογιστής* που αποδίδει το **computer** (αν και πολλοί ακόμη χρησιμοποιούν τη λέξη *κομπιούτερ*) ή *οπτική ίνα* (**fiber optic**)· όπως παλαιότερα ήμασταν τυχεροί και με το *ηλεκτρόνιο*, το *πρωτόνιο*, το *τηλέφωνο*, ή την *τηλεόραση*, ή το *κύτταρο* (**cell**) ή το *φωτοκύτταρο* (**photocell**). Τι γίνεται όμως με το *calculator* (άλλοι το αποδίδουν *αριθμομηχανή*, άλλοι *κομπιουτεράκι* ή *μηχανάκι* και πάει λέγοντας), ή το στοιχειώδες σωματίδιο **quark**; Ή, ακόμη χειρότερα, με (μη τεχνικές) λέξεις που χρησιμοποιούνται εξειδικευμένα σε επιστημονικά και τεχνικά κείμενα, όπως **pattern** (*μοτίβο*; *σχήμα*;), και **species** (εί-

δος; *οντότητα*;).

Συχνά συμβαίνει επίσης το εξής ασταγγλές με ελληνικότατη ρίζα χρησιμοποιούνται ευρύτατα στο εξωτερικό, και όταν δοκιμάζονται οι εύλογες ελληνικές αποδόσεις τους να μην ηχούν ευχυστα. Για παράδειγμα, το **cybernetics** αδίδεται θαυμάσια με το *κυβερνητική*. Παρατηρήστε, όμως, πόσο άχαρα ηχούν ελληνικά λέξεις όπως **cyberpunk** (*κυβνοπάνκ*), ή το **cyberspace** (*κυβεροδιάμα*) κ.ο.κ.

Τι γίνεται, τέλος, με τις λέξεις που καλούνται να αποδώσουν όρους της αγγλικής που «δεν υπάρχουν» ως λέξεις; Που άλλα λόγια, αποτελούν νεολογισμούς δεν αναγράφονται σε ξένο λεξικό, ειάν επιβιώσουν ύστερα από δέκα ή είκοσι χρόνια, όπως το **cognitive** στη Γλωσσική Γενετική (συχνά αποδίδεται σαν *γνωστικός*) ή το **sorption** (προερχόμενη από τους όρους **absorption**, *απορρόφηση*, και **adsorption**, *προσρόφηση*, στη φυσικοχημεία).

Μια λύση θα ήταν, εφόσον υπάρχει σκολία για τον “κατάλληλο” ελληνικό να ανατρέξουμε επίσης σε ελληνόγλα νεολογισμούς. Εντύπωση μου έκαναν ο **δυνασμός** για τον (επίσης νεολογισμικό) **dedoublement**, που χρησιμοποιήθηκε κάποιον μεταφραστή βιβλίου, ή *αειφορική ανάπτυξη* για το **sustainable development** σε κάποιο άρθρο εφημερίδας.

Μαθαίνουμε ότι στα γαλλικά έγινε σπάθια και επικράτησε (;) η μεταγλώττιση όλων των λέξεων της πληροφορικής τουλάχιστον. Η ελληνική πραγματικότητα είναι όμως διαφορετική από δημιουργική πλευράς. Για τις δύσκολες περιπτώσεις όπου υπάρχει τετελεσμένο, η γνώμη αν και μη ειδικού, είναι να μην αποθεώνονται οι ελληνικοί νεολογισμοί, όταν αυτοί αποδεικνύονται δόκιμοι και (γιατί εύχοι. Αυτό πιστεύω, θα καταστήσει η γλώσσα μας πιο ευέλικτη στην ένταξη σε ένα συνεχώς ευρύτερο επιστημονικό και τεχνικό χώρο.

1979 - 1994 Δεκαπέντε χρόνια Νεφέλη

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

Η σειρά «Γλωσσολογία» των εκδόσεων ΝΕΦΕΛΗ αποτελεί μια πρωτοποριακή προσπάθεια για να γνωρίσει το ελληνικό αναγνωστικό κοινό τα νεότερα ρεύματα γλωσσολογικής σκέψης. Η σειρά αυτή, η οποία έχει προβάλει μέχρι σήμερα πολλούς αξιόλογους σύγχρονους γλωσσολόγους, Έλληνες και ξένους, καλύπτει την ανάγκη ενημέρωσης σε ένα επιστημονικό κλάδο που γνώρισε κι εξακολουθεί να γνωρίζει αλματώδη ανάπτυξη. Τα βιβλία της σειράς αποτελούν εισαγωγές σε διάφορα επιμέρους αντικείμενα, από τη σημειολογία μέχρι την ιστορία της γλωσσολογίας και από τη γενετική-μετασχηματιστική γλωσσολογία και τη λεξικολογία μέχρι τη λειτουργική σύνταξη και το δομισμό. Όλα τα βιβλία κυκλοφορούν με κατατοπιστικές εισαγωγές, ορισμένες από τις οποίες εκτενείς, καθώς και ευρετήρια όρων, ενώ έχουν γίνει έγκυρες μεταφράσεις των ξένων συγγραφέων. Η ποιοτική αυτή σειρά της ΝΕΦΕΛΗΣ ξεκίνησε το 1985 κι έχουν εκδοθεί μέχρι τώρα εννιά έργα, ενώ προγραμματίζονται κι άλλα, κυρίως Ελλήνων συγγραφέων.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

DENISE FRANÇOIS-GEIGER: Θέματα κοινωνικής και θεωρητικής γλωσσολογίας

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΛΑΙΡΗΣ: Θέματα γενικής γλωσσολογίας

ANDRE MARTINE: Θέματα λειτουργικής σύνταξης

ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΜΟΤΣΙΟΥ: Εισαγωγή στη Λεξικολογία της Νεοελληνικής

LOUIS PRIETO: Μηνύματα και σήματα

J. R. ROBINS: Σύντομη ιστορία της γλωσσολογίας

NOAM CHOMSKY: Συντακτικές δομές

ΕΙΡΗΝΗ ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON: Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗΣ: Νεοελληνικός λόγος

Υπεύθυνος σειράς: Φώτης Α. Καβουκόπουλος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το καλό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ. 3607744

Δ Ι Α Λ Ο Υ Ο Σ

ΚΑΡΛ ΠΟΠΠΕΡ

• Αφορμή για κριτική σε ορισμένες θέσεις του Καρλ Πόππερ δίνει επιστολή που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 561.

Αγαπητό Αντί,

στην επιστολή του κ. Γ. Γαλάνη, που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 561 του περιοδικού, ο επιστολογράφος σας με αφορμή το άρθρο του κ. Κ. Χλουβεράκη για το νέο βιβλίο του Χένρυ Κίσσιγγκερ γράφει μερικά ενδιαφέροντα πράγματα για την Ιστορία και την πολιτική Δύναμη, επηρεασμένος όπως φαίνεται από τον Καρλ Πόππερ και το βιβλίο του *Η ανοιχτή κοινωνία και οι εχθροί της* (το βιβλίο κυκλοφορεί και στην Ελλάδα από τη Δωδώνη, σε μετάφραση της Ειρήνης Παπαδάκη).

Ο Πόππερ (τον οποίο ο επιστολογράφος σας χαρακτηρίζει με μια δόση ενθουσιασμού «μεγάλο άγγλο φιλόσοφο» – μια υπερβολή που θα έφερνε ασφαλώς και τον ίδιο σε δύσκολη θέση) είναι ο απολογητής της δυτικής καπιταλιστικής ιδεολογίας και διδάσκει ότι η ατομική ελευθερία είναι το κυριότερο στήριγμα της Δύσης, ένα στήριγμα –υποστηρίζει– που συστηματικά υπονομεύεται από τις «κλειστές ιδέες», στις οποίες εντάσσει και τις σοσιαλιστικές.

Αντλώντας, λοιπόν, ο επιστολογράφος σας από το *Η ανοιχτή κοινωνία* παραθέματα από τον Καντ, τον λόρδο Ακτον και τον Πλάτωνα (τον τελευταίο, όπως και τον Χέγκελ, θεωρεί ο Πόππερ ορκισμένους εχθρούς της «ανοιχτής κοινωνίας») συμπεραίνει ότι «...το ότι οι ηγέτες προσπαθούν να μεγιστοποιήσουν τη δύναμή τους είναι συνέπεια της πολιτικής φιλοσοφίας που εισηγήθηκε ο Πλάτωνας. Όμως δεν αποτελεί κατά κανένα τρόπο νόμο». Μα αν δεν είναι νόμος, γιατί... συμβαίνει; Επειδή το εισηγήθηκε ο Πλάτων; Η δίψα για δύναμη και εξουσία τόσων κοσμοκατα-

κτητών, κοσμοκρατόρων, αυτοκρατόρων, δικτατόρων, βασιλέων, πρωθυπουργών, διευθυντών, υποδιευθυντών, εισηγητών, γραμματέων και υπογραμματέων στη φιλοσοφία του Πλάτωνος οφείλεται; Τόσος πλατωνισμός πια; (Αφήστε που ο Πλάτων κάθε άλλο παρά τη Δύναμη καθαγιάζει, όταν συσταίνει την ανάθεση της εξουσίας στους φιλοσόφους).

Και κάτι ακόμα. Ο επιστολογράφος σας παραθέτει την άποψη του Πόππερ ότι: α) δεν υπάρχει Ιστορία της ανθρωπότητας αλλά μόνον ένας άπειρος αριθμός ιστοριών των διαφόρων δραστηριοτήτων του ανθρώπου και β) ότι αυτό που διδάσκεται σαν Ιστορία δεν είναι παρά η ιστορία της πολιτικής δύναμης, δηλαδή μια ιστορία εγκλημάτων και μαζικών φόνων. Είναι σαφές ότι ο Πόππερ χρησιμοποιεί τον όρο «Ιστορία» όχι με την έννοια του ανθρώπινου παρελθόντος (δηλαδή ενός συνόλου γεγονότων διαταγμένων στο χρόνο), αλλά με την έννοια του καταγραμμένου παρελθόντος, ενός «οιονεί παρελθόντος» θα λέγαμε, που είναι κι αυτό μια ανθρώπινη πράξη εκτεθειμένη από τη φύση της στην αυθαιρεσία και το σφάλμα. Μ' αυτή την έννοια ο Πόππερ έχει δίκιο στην κριτική του κατά της ιστοριογραφικής πράξης όταν γράφει ότι «μια ιστορία της ανθρωπότητας –αν υπήρχε κάτι τέτοιο– θα έπρεπε να είναι η ιστορία όλων των ανθρώπινων ελπίδων, αγώνων και βασάνων...» και όχι ένα έργο που γράφτηκε «από τους καθηγητές της ιστορίας κάτω από την επιταγή των στρατηγών και των δικτατόρων». Ωστόσο, το αυθαίρετο και αναξιόπιστο –όπου υπάρχει– της γραμμένης Ιστορίας δεν ακυρώνει την αληθινή Ιστορία του ανθρώπου, που είναι πράγματι μια ιστορία ελπίδων, βασάνων, αγώνων, θυσιών, ιδεών, επιτευγμάτων, δημιουργίας, αλλά ταυτόχρονα και πολέμων, καταστροφών, εγκλημάτων και μαζικών φόνων. Ούτε αποκλείει θεωρητικά τη δυνατότητα η γραμμένη Ιστορία όχι να συμπίπτει

βέβαια με την αληθινή –αφού τέτοια σύμπτωση απαιτεί την κατοχή όλων των ανθρωπίνων πράξεων υπάρξεων, από κτίσεως κόσμου– να εμπνέεται από την αληθινή και περιέχει μια έντιμη και ατάραχη Ιστορία του παρελθόντος. Ίσως όμως τέτοια Ιστορία να μην είναι τελικά αρμοδιότητα των ιστορικών, μάλλον των φιλοσόφων.

Ηλίας Φραγκο...

ΓΙΑ ΤΗΝ «ΟΡΘΟΚΩΣΤΑ»

Αντιρρήσεις για την κριτική προσέ- από τη συνεργάτιδά μας Δανάη Καρρη του βιβλίου *Ορθοκωστά*, που σφραγισμένα ολοκλήρωσε ο Θανάσης Βαλτινός και εξέδωσε η Άγρα, έχει η αντιστριά μας. Θα προτιμούσαμε, βεβαίως, οι κρίσεις της να είναι πιο ευθείες και δίκαιες, αλλά τι να κάνουμε; Ενδεχομένως, περιπτώσει, η επιστολή έχει ως εξής:

Αγαπητό Αντί,
Έλεος!

α) Τα τσιτάτα ενισχύουν ενδεχομένως τις αξιωματικές αποφάνσεις, που δεν αποτελούν πάντως επιχειρήματα. Αναφέρομαι στην «κριτική» κυρίας Καγγελάρη για την *Ορθοκωστά* του Θανάση Βαλτινός στο τεύχος 559. Τα εισαγωγικά εδώ θέλουν να επισημάνουν και το χαρακτηριστικό των συνοπτικών διαδικασιών ακολουθεί η εν λόγω «κριτική».

β) «Τα έργα τέχνης, φίλε Παντελή, δεν δημιουργούνται σε συνέχεια, εγκαλεί η συγγραφέας του σημειώματος τον Παντελή Μπουκάλα για προτροπή του η *Ορθοκωστά* να διασπείρει αντικριστά με την Κάθοδο εννιά – ως κατακλείδα στην επιστολή του για τον κίνδυνο της ιδεολογικής καθοδηγημένης παρανάγνωσης του βιβλίου. Γλίστρημα, εν παρενθέσει, που δεν αποφεύγει η κυρία Καγγ...

Δ Ι Α Λ Ο Γ Ο Σ

ρη. Φίλη Δηώ (θα μπορούσα να δανειστώ τα ρητορικά της σχήματα) σε ποια αθώα και μακάρια εποχή επιμένετε να ζείτε; Σήμερα πια μονάχα αντικριστά, μονάχα χιαστί, μονάχα σταυροειδώς μπορεί να διαβαστεί ένα έργο τέχνης. Η ιστορία της τέχνης και ειδικά αυτή των γραμμάτων είναι σαφής – και απόλυτη πάνω σ' αυτό.

γ) «Ο άξονας γύρω από τον οποίο οργανώνεται η αφήγηση χωρίζεται σε δύο αντιθετικά μέλη: “ασφάλεια-κίνδυνος”, που δηλώνεται συμβολικά από το πρώτο κεφάλαιο με την αναφορά στον κόκορα και στο αγρίμι». Ή το ζουλάπι, όπως θα έλεγε ο κύριος Άγγελος Ελεφάντης.

Σημεία τόσο αυθαίρετων και φαιδρών ερμηνειών, εσκεμμένων αποσιωπήσεων: «στην Ορθοκωστά ο εμφύλιος είναι σπαραγμός μόνο για τη μία πλευρά» ή και εξόφθαλμα εμπαιχτών αποτιμήσεων: «Ο λόγος του δεν ξεπερνά το καθρέφτισμα της πραγματικότητας», για να αντικρουστούν όχι δογματικά, όχι από καθέδρας ή με αναφορές σε ευαγγέλια, θα απαιτούσαν πολλαπλάσιο χώρο από αυτόν στον οποίο αρκέστηκε η κυρία Καγγελάρη.

Γιατί θα άξιζε τον κόπο;

ΥΓ.1. Η παρέμβασή μου αυτή γίνεται με τη διπλή ιδιότητα της αναγνώστριας του Αντί και της θαυμάστριας των κατορθωμένων αξιών της Ορθοκωστιάς.

ΥΓ.2. Γιατί το άρθρο του κυρίου Δ. Ραντόπουλου με ουρά την κυρία Καγγελάρη τοποθετήθηκε εντεύθεν των σελίδων του βιβλίου; Απλή απορία.

Με φιλικούς χαιρετισμούς

Ζωή Παπαευαγγέλου
Αθήνα

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

•Να, λοιπόν, που τα βάζει ως και με τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη ο φίλος του περιοδικού! Διαφωνεί για την απόδοση του προσωνυμίου «Σερβομακεδόνες» (βλέπε το διήγημα του Παπαδιαμάντη

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΟΥΣ

Το ANTI δημοσιεύει επιστολές αναγνωστών του είτε αναφέρονται σε δημοσιεύματα του περιοδικού είτε αφορούν γενικότερα προβλήματα της πολιτικοοικονομικής μας ζωής. Κατά προτεραιότητα, φυσικά, δημοσιεύει όσες κρίνονται επίκαιρες, εύστοχες και ενδιαφέρουσες.

Δεν δημοσιεύει ανώνυμες και ψευδώνυμες επιστολές, γι' αυτό πρέπει μαζί με τα πλήρη στοιχεία του επιστολογράφου να σημειώνεται και ένας αριθμός τηλεφώνου, χάρις στον οποίο να είναι δυνατόν να επιβεβαιωθεί η ταυτότητα του αποστολέα. Διαφυλάσσει, φυσικά, την ανωνυμία όσων επιστολογράφων το επιθυμούν, αρκεί να το ζητήσουν.

Το ANTI δεν δημοσιεύει, επίσης, υβριστικές επιστολές καθώς και καταγγελίες οι οποίες δεν είναι δυνατόν να διακριβωθούν. Θερμή παράκληση: Οι επιστολές να είναι όσο το δυνατόν πιο σαφείς και σύντομες· στην αντίθετη περίπτωση, η διεύθυνση του περιοδικού διατηρεί το δικαίωμα της περικοπής τους.

«Ο Αμερικάνος») σε κείνους που, εμείς, συνηθίσαμε να αποκαλούμε «Σκοπιανούς» χωρίς να είμαστε ακριβείς.

Αγαπητό Αντί,

στο τεύχος σου της 30ής Σεπτεμβρίου 1994, στη στήλη «Διάλογος», υπάρχει άρθρο «Για τους “Σερβομακεδόνες”» αναγνώστη σου, ο οποίος καλύπτεται ευθαρσώς με το ψευδώνυμο «Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης».

Απαντώ, λοιπόν, στον εν λόγω κύριο ότι βάσει της οπισθοδρομικής, τοπικιστικής και λαϊκίζουσας νοοτροπίας με την οποία αρθρογραφεί, εμείς οι Μακεδόνες ονομάζαμε τους κατοίκους των Ιονίων «Φράγκους», του Αιγαίου και της Στερεάς Ελλάδας «Αρβανίτες» (αυτή η ονομασία αφορά και τους κατοίκους της Σκιάθου), της Θεσσαλίας και της Ηπείρου «Βλάχους», της Πελοποννήσου «Τουρκαγύπτιους» και της Κρήτης «Αγαρινούς».

Επειδή, όμως, δεν κατανοώ το διαχωρισμό που εισηγείται ο επιστολογρά-

φος «χι» σε «απλούς Έλληνες» και σε «σύνθετους» – αυτό είναι το αντίστοιχο; – απλώς επισημαίνω ότι το να είσαι μέλος ενός έθνους (π.χ. Έλληνας) δεν είναι μόνο θέμα καταγωγής και αίματος, αλλά καλλιέργειας και συνείδησης.

Δέχομαι μόνο το διαχωρισμό σε Ελλαδίτες και Έλληνες, τον οποίο προσδιορίζει ο Ίων Δραγούμης. Ελλαδίτης είναι ο μίζερος και θρασύδειλος κάτοικος του ελληνικού κράτους, ο οποίος διακρίνεται για το πνεύμα τοπικισμού και συρρίκνωσης που τον διακατέχει. Έλληνας είναι ο μέτοχος του πολιτισμού και της παράδοσης του τόπου μας, ο οποίος χαρακτηρίζεται από την ελληνική συνείδηση και το φρόνημά του και που ζει και δημιουργεί μέσα στο πλαίσιο του Οικουμενικού Ελληνισμού.

Δυστυχώς, ο «ψευδο-Παπαδιαμάντης» αυτοτοποθετείται στην πρώτη κατηγορία των «Ελλαδιτών».

Ευχαριστώ
Αλέξανδρος Χ. Μήτσιου
Θεσσαλονίκη

ΔΕΛΤΑ ΑΘΛΗΤΙΚΟ

ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

• Οι εκλογές περιόρισαν τα αθλητικά πράγματα και βέβαια αυτό ήταν προγραμματισμένο και αναμενόμενο. Κορυφαίο αθλητικό συμβάν: η αναμέτρηση της πρωταθλήτριας ΑΕΚ με την πρωταθλήτρια Ευρώπης Μίλαν για το Κύπελλο των Πρωταθλητριών. Θεσμός ο οποίος αποφέρει πλέον τεράστια κέρδη στους συλλόγους από τηλεοπτικά δικαιώματα κ.λπ. Η ΑΕΚ δεν ευτύχησε νίκης για τρίτη φορά, και πλέον η πορεία της στο «Τσάμπιονς Λιγκ» αναμένεται μέτρια. Ο αγώνας διεξήχθη στο δήθεν ανακαινισμένο στάδιο της Νέας Φιλαδελφείας, και -όπως δημοσιεύτηκε- οι Ιταλοί θαύμασαν την «μπουτίκ» της αθηναϊκής ΠΑΕ, ή οποία λειτουργεί με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα κ.λπ. Κι όμως, ελάχιστες μέρες μετά τον αγώνα, η γνωστή θεομηνία που έπληξε την περιοχή, μετέτρεψε τα αποδυτήρια του γηπέδου σε λασπότοπο.

• Ο αγώνας ΑΕΚ - Μίλαν ήταν από τους χειρότερους που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια για τη σπουδαιότερη ευρωπαϊκή διοργάνωση στο ποδόσφαιρο. Εντούτοις, ο Τύπος, σύσσωμος, επαίνεσε την ομάδα του Μπάγιεβιτς για το ωραίο και πρακτικό παιχνίδι της. Υπερβολικότερος όλων υπήρξε ο (τηλε)σχολιαστής Ν. Κατσαρός, ο οποίος κατά τη διάρκεια της περιγραφής (Χ. Σωτηρακόπουλος), επενέβη κατ'επανάληψη και χωρίς βεβαίως να του έχει ζητηθεί από το τηλεκοινό, προκειμένου να δικαιολογήσει το 0-0, καταφεύγοντας συχνά σε λόγια συμπάθειας για τη γηπεδούχο. Αυτού του είδους «μνημόσυνα» δεν προσφέρουν τίποτα πλέον στο σύγχρονο ποδόσφαιρο γιατί απέχουν από την πραγματικότητα. Η Μίλαν απλώς ήρθε στην Αθήνα σε περίοδο σαφέστατης έλλειψης φόρμας και χωρίς τον εξαιρετικό οργανωτή Σαβίσεβιτς. Όλα τα άλλα αποτελούν προσπάθεια «τοπικής καταπόνησης» και διατήρησης μύθων. Βεβαίως, η ΑΕΚ αξίζει συγχαρητηρίων για το γεγονός ότι συναγωνίζεται ομάδες που έχουν δημιουργηθεί με αρκετά δισεκατομμύρια, όπως αυτή του Μπερλουσκόνι

κ.λπ. Τίποτ' άλλο.

• Ο Ολυμπιακός απέκτησε τελικά προπονητή, τον γνωστό Ολλανδό Τάις Λίμπρεχτς, ο οποίος επί Κοσκωτά είχε σύντομο πέρασμα από την πειραιϊκή ομάδα. Είναι έξυπνος τεχνικός και ως χαρακτήρας εγωιστής και «επαναστάτης». Ο πρόεδρος Σ. Κόκκαλης φέρεται διατεθειμένος να προσφέρει στον Ολλανδό «γην και ύδωρ» προκειμένου να οδηγήσει την ομάδα του στην πρώτη θέση της βαθμολογίας, αλλά κανείς δεν μπορεί να προβλέψει τι θα προκύψει όταν ο Λίμπρεχτς αρχίσει να εφαρμόζει τα σχέδιά του. Η στήλη το έχει επισημάνει και άλλοτε: το μεγαλύτερο πρόβλημα στον σύγχρονο Ολυμπιακό είναι η παρουσία 20-22 ισάξιων ποδοσφαιριστών από τους οποίους είθισται να αγωνίζονται μόνο 11. Ιδού το πρόβλημα για τον νέο τεχνικό, η μηνιαία αποζημίωση του οποίου ξεπερνά τα δέκα εκατομμύρια.

• Ο Παναθηναϊκός, συνεχίζοντας τις καλές του εμφανίσεις, ηττήθηκε μόνο 1-0 στο Μπρυζ από την τοπική ομάδα και διατηρεί ελπίδες για πρόκριση στον τρίτο γύρο του Κυπέλλου Κυπελλούχων. Η Μπρυζ, χωρίς να είναι βέβαια... Πιρίν ή Αναγέννηση Γιαννιτσών, δεν έδειξε ιδιαίτερα σπουδαίο «πρόσωπο». Το σίγουρο είναι πως την προσεχή Πέμπτη στην Καλογρέζα θα υπάρξει κοσμοσυρροή και συναρπαστική προσπάθεια από την αθηναϊκή ομάδα με

στόχο την ανατροπή του σκορ του πρώτου αγώνα. Από την έκβαση αυτού του αγώνα θα εξαρτηθεί αν θα ενισχυθεί ο Παναθηναϊκός τον προσεχή Δεκέμβριο ή όχι.

• Στο μπάσκετ υπήρξε το σήριαλ κόντρα Γκάλη - Πολίτη στον Παναθηναϊκό, το οποίο έληξε με την επέμβαση του προέδρου Π. Γιαννακόπουλου, ο οποίος μετριοπαθούς και συνήθως ήπιος. Ο Γκάλης είναι πολύ πιθανό να σταματήσει το μπάσκετ, ανακουφίζοντας τον Παναθηναϊκό από τον πονητή του. Όμως, ο Παναθηναϊκός, παρά το υψηλό αγωνιστικό του φρόνημα, ντέρμπυ με τον ΠΑΟΚ δεν έπεισε, κερδίζοντας μόλις 21 πόντους στο δεύτερο ημίχρονο, έδειξε πόσο επηρεάζεται από την έλλειψη φρεσκάδας στο αθλητικό μυαλό.

• Πλησιάζουν οι εκλογές στην Ελληνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία και οι τρεις ενδείξεις προσπαθούν να πείσουν την διοίκηση Κ. Τριβέλλα να χάσει τη θέση της. Όπως έχασε και αυτή στο Μουντιάλ ΗΠΑ, ή στις συμφωνίες με την Εθνική Λήδρα ΑΕ για την προβολή κ.λπ. Η απώθηση ήττας στις εκλογές, αναμένεται να απωλέσει τη θέση του ομοσπονδίου ο τεχνικός Κ. Πολυχρονίου, παρά τον γεγονός ότι (και) η δεύτερη προσπάθεια της εθνικής ομάδας (με τη Φινλανδία) δεν ήταν επιτυχής. Όμως, ακόμη δεν ήλθαν τα αποτελέσματα. Σκωτία και Ρωσία παραδίδονται.

Γιώργος Αρμάος

ΕΣΜΑΝΟΥΣΙΕ

Στη βράβευση του
Κωνσταντίνου Κενζάμπουρο
από την επιτροπή
του Νόμπελ για το
ποσοστό που διανύουμε
σίγουρα έπαιξε
καθοριστικό ρόλο η
απόφαση του συγγραφέα
του ευρωπαϊκού
οργανισμού. Όσο η
Ευρώπη βυθίζεται
μέσα σε ένα κλίμα
που μόνο τύποις
καλεείται τα υψηλά
ανθρώπινα ιδεώδη,
τόσο αναζητούνται
άλλοι μέσω της
προσφυγής των
μέγαν ευρωπαϊκών
θεσμών σε λόγους
που προτάσσουν τον
ανθρωπισμό και τις
κατακτήσεις του
ευρωπαϊκού
οργανισμού. Τώρα, και
της ουσίας, γιατί η
επιτροπή του Νόμπελ
αναζητεί «εξωτικές»
περιπτώσεις για να
επιβραβεύσει και
νοεί επιδεικτικά τη
σημαντική
λογοτεχνία, αυτό
άλλον πρέπει να το
αναζητήσουμε σε
σκοπιμότητες που
υποκρύπτουν
πολιτική κατεύθυνση.

48 FORUM CARTOON ΣΤΙΣ ΑΖΟΡΕΣ

«ΚΙΝΟΥΜΑΙ, ΑΡΑ ΥΠΑΡΧΩ»

Το ετήσιο ραντεβού όσων Ευρωπαίων ασχολούνται με το κινούμενο σχέδιο έγινε φέτος στις Αζόρες. Πεντακόσια άτομα βρέθηκαν στο φεστιβάλ κι ανάμεσά τους εκπρόσωποι από 50 κανάλια, που έψαχναν να αγοράσουν πρόγραμμα. Υπήρξε και ελληνική συμμετοχή. Ήταν, όμως, εκεί κι η Σταυρούλα Παπασπύρου, που μεταφέρει την εμπειρία της για τους αναγνώστες του Αντί.

50 Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

Ο Robert Browning και ο Κώστας Ν. Κωνσταντινίδης μιλούν στην Ελένη Καραντζόλα για την πρόσφατη έκδοση των Χρονολογημένων Ελληνικών Χειρογράφων από την Κύπρο μέχρι το έτος 1570.

52 ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΝΕΛΛΗΣ

Επίσκεψη στον Πειραιά, στο πλοίο «Ιόνιον». Κριτική αποτίμηση της μεγάλης έκθεσης του Γιάννη Κουνέλλη, από τον Δημήτρη Χαρίτο.

«Κινουμαι, άρα υπάρχω»

της
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ
ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

Η γενιά των σαραντάρηδων δεν πρέπει να παραπονιέται. Όλος ο κόσμος μαζί της ασχολείται. Μέχρι κι ο κόσμος των κινουμένων σχεδίων, που κάποιοι αφελείς νομίζουν ότι απευθύνεται μόνο στα παιδιά. Μια φετινή παραγωγή του Channel 4, διάρκειας 12 περίπου λεπτών, συμπυκνώνει όλο το δράμα ενός σαραντάρη σε κρίση αφήνοντας, ωστόσο, και κάποια περιθώρια φωτός... Τα γενέθλια του Μπομπ, η ταινία της Άλισον Σνούντεν και του Ντέιβιντ Φάιν από τη Μεγάλη Βρετανία, κάνει το γύρο των φεστιβάλ μαζεύοντας

βραβεία κι οι ήρωές της, αν και καρτούν, μόνο «χάρτινοι» δεν είναι.

Ο κακομοίρης ο Μπομπ! Στη δουλειά του -είναι οδοντίατρος- βαριέται. Ονειρεύεται περιπέτειες με τη βοήθό του αλλά εκείνη δεν του δίνει σημασία. Και σαν να μην έφταναν όλα, κλείνει τα 40 κι η γυναίκα του τον πιέζει να το γιορτάσουν «ρομαντικά σ' εστιατόριο ινδικό». Η πλήξη! Η αλήθεια είναι ότι η γυναίκα ετοιμάζει πάρτυ -για να τον παρηγορήσει. Έχει φτιάξει τούρτα, έχει φωνάξει φίλους και γνωστούς και δεν βλέπει την ώρα να γυρίσει ο Μπομπ απ' τη δουλειά για να ξεπροβάλουν όλοι απ' την

κρυψώνα τους και να τον ξαφνίσουν. Η βραδιά, αλίμονο, θα εξεχθεί διαφορετικά. Το σχέδιο να ναυαγήσει. Όμως, το τέλος είναι αισιόδοξο, βυθισμένο μέσα σ' ένα ωκεανό ειλικρίνειας και αυτοκριτικής. Ο Μπομπ μεγαλώνει, κι ωμάζει.

Πώς παρουσιάζονται αυτά στην ταινία; Έπρεπε να πάω στις... Αίρες για να το μάθω. Τα γενέθλια του Μπομπ, όπως κι όλες σχεδόν ταινίες κινουμένων σχεδίων «μεγάλους», προβάλλονται σε «στιβάλ κι ίσως, για μια και μόλι φορά, σε κάποιο κανάλι. Διανοσε αίθουσες πολύ σπάνια εξασφαλίζουν. Στις Αζόρες, όμως -όπως πέρσι στη Σκωτία, πρόπερσι στη Φλωρεντία, και πιο παλιά σε Σεν Μαλό και στα Κανάρια Νησιά- αυτού του είδους οι ταινίες είχαν την τιμητική τους. Στην νησί του Σάο Μιγκουέλ του συμπλέγματος των Αζόρων, σ' αυτή την -άχαρη τελικά- νησίδα στη μέση του Ατλαντικού, πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Σεπτέμβριο πέμπτη φορά το Forum Cartoon

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΖΑΡΙ

Όπου Forum Cartoon μαίνει παζάρι. Είναι ετήσιο ραντεβού όσων Ευρωπαίων ασχολούνται με το κινούμενο σχέδιο των σχεδιαστών, παραγωγών, των υπευθύνων προγράμματος τηλεοπτικών σταθμών, των πιθανών επενδυτών. Πριν από πέ

Από την ταινία «Το λάθος παντελόνι».

χόνια, το πρόγραμμα MEDIA της ουνότητας απέκτησε ένα παρα-άδι: το Cartoon. Βλέποντας τα σεκατομύρια δολαρίων που κοσφρόνταν στους αμερικανούς τους γιαπωνέζους παραγωγούς νουμένων σχεδίων, η Ευρώπη κοφάσισε ν' αμυνθεί. Δύο άξιοι χροκράτες των Βρυξελλών, η Κο-ν Ζενάρ κι ο Μαρκ Βαντεβέγορ, χειρίζονται το κονδύλι που τους αλογεί από τους φορολογούμε-υς πολίτες της γηραιάς ηπείρου έχουν ήδη να παρουσιάσουν έρ-Το Cartoon ενισχύει την παρα-γή τηλεοπτικών σειρών, δίνει κί-τρα στα μικρά στούντιο να συ-ργάζονται και ν' αλληλοσυμπλη-νονται, διοργανώνει σεμινάρια χ τους σχεδιαστές, φροντίζει για ν εκσυγχρονισμό των εργαστη-ων, στηρίζει τους καλλιτέχνες ν επιμένουν να κάνουν προσω-

πικές ταινίες αντί να δουλεύουν για τα μεγάλα κανάλια και, κάθε χρόνο, διοργανώνει το παζάρι, το Forum Cartoon, φέρνοντας έτσι σ' επαφή εκείνους που προσφέρουν μ' εκείνους που αγοράζουν.

Σ' αυτές τις συναντήσεις που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο και σ' άλλο τόπο -κατά κανόνα τουριστικό- απονέμεται κι ένα μεγάλο βραβείο. Το Χρυσό Καρτούν, κάτι σαν ευρωπαϊκό Όσκαρ για τα κι-νούμενα σχέδια. Οι υποψήφιοι γι' αυτό ταινίες έχουν ήδη βραβευτεί σ' ένα από τα γνωστά φεστιβάλ κι-νουμένων σχεδίων: του Ανσί, των Βρυξελλών, του Κάρντιφ, του Εσπίνιο, της Στουτγάρδης, του Τρεβίζο, της Ουτρέχτης και του Ζάγκρεμπ. Κι ο νικητής φεύγει από το Φόρουμ μ' ένα αγαλματάκι που, σε αντίθεση με το αμερικανικό, συνοδεύεται από 35.000 ECU (γύρω στα 10 εκατ. δραχμές) που του επιτρέπουν να βάλει μπροστά την επόμενη ταινία του.

ΠΛΟΥΣΙΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Τα γενέθλια του Μπομπ συναγωνιζόταν φέτος άλλες δύο βρετανικές παραγωγές κι ακόμα δύο από την Πορτογαλία και την Ολλανδία. Το (κρατικό) Channel 4, πάντα γενναιόδωρο και θαρραλέο στις επιλογές του, ήταν συμπαραγωγός και της πεντάλεπτης ταινίας Britannia, όπου η νεαρή Τζοάννα Κουίν παρουσιάζει την πάλαι ποτέ βρετανική αυτοκρατορία σαν ένα άπληστο και κακότροπο μπουλντόγκ. Με το στέμμα καρφωμένο στην κεφαλή του, καταβροχθίζει κράτη από την υδρόγειο, εκμεταλλεύεται πλούτη που δεν του ανήκουν, μουγκρίζει, κοροϊδεύει κι απειλεί, για να καταλήξει σε αδύναμη, γκρινιάρη κι αφοπλισμένη σκυλίτσα...

Η πορτογαλέζικη συμμετοχή αντλούσε το υλικό της από την ιστορία. Ο Αμπί Φέτζο ζωντάνεψε με τα σκίτσα του τους Salteadores (εκείνους που αναζητούσαν καταφύγιο στην Πορτογαλία τα μαύρα χρόνια του ισπανικού εμφυλίου) αφήνοντας να φανεί καθαρά ότι σ' έναν πόλεμο καθέννας μπορεί να

ΤΟ FORUM ΤΩΝ ΑΖΟΡΩΝ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

- Συμμετείχαν 500 άτομα.
- Έστειλαν αγοραστές 50 ευρωπαϊκά κανάλια.
- Παρουσιάστηκαν 63 σχέδια για τηλεοπτικές παραγωγές.
- Τηλεοπτικός χρόνος των σχεδίων -αν πραγματοποιηθούν- 232 ώρες.
- Συνολικός προϋπολογισμός όλων, περίπου 40 δισ. δραχμές.
- Σχέδια που εξασφάλισαν, τελικά, το ενδιαφέρον των αγοραστών: 32. Από αυτά, 13 προτάθηκαν από γαλλικά στούντιο και 8 απ' τη Μ. Βρετανία.

Στο Forum
Cartoon δίνεται η
δυνατότητα να
έλθουν σε επαφή
έξαινοι που
έξαινοι που
προσφέρουν κι
έξαινοι που
αγοράζουν.
Κινοίμενα
σχεδια. βέρματα...

λερώσει τα χέρια του κι ότι πάντα υπάρχουν ήρωες που μένουν, τελικά, στην αφάνεια. Την Ολλανδία εκπροσώπησε μια Γαλλίδα. Η Μονίκ Ρενό πήρε μια άρια του Βέρντι και την έντυσε με εικόνες. Στο *La donna e mobile* αισθησιακές, τρυφερές, περιπαιχτικές γυναικείες φιγούρες, ξεπροβάλλουν μέσα από ένα ποτήρι με κόκκινο κρασί στοιχειώνοντας για τρία λεπτά το μυαλό ενός άντρα.

Το καλύτερο το κράτησα τελευταίο. Λέγεται *Το λάθος παντελόνι* (*The wrong trousers*), διαρκεί μισή ώρα, είναι φτιαγμένο με την τεχνική της πλαστελίνης, έχει χιούμορ, δράση και σασπένς κι ο δημιουργός του έχει κερδίσει δύο (2) ως τώρα αληθινά Όσκαρ. Τ' όνομά του, Νικ Παρκ. Πριν από τέσσερα χρόνια, ο Παρκ είχε παρουσιάσει το φοβερό *Creature comforts*, όπου τα πιο εκφραστικά ζώα που μπορεί να φανταστεί κανείς παραπονούνταν για το στρίμωγμά τους στον ζωολογικό κήπο. «I need space» έλεγε και ξανάλεγε το λιοντάρι και το λυπόταν -σκασμένη στα γέλια- η ψυχή σου. Φέτος, ο Νικ Παρκ διηγήθηκε την ιστορία μιας μεγάλης φιλίας, το χρονικό μιας ληστείας και την επιτυχία μιας καταδίωξης, κι όλα αυτά σε μια ταινία όπου η τέχνη συμφιλιώνεται με το εμπόριο και η ανάγκη για προσωπική έκφραση με την διάθεση για επικοινωνία.

Το *Λάθος παντελόνι* ήταν ο νικητής του Χρυσού Καρτούν. Ποιος καλός διανομέας θα το φέρει στην Ελλάδα;

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Η μικρή Ελλάδα προσπαθεί. Το στούντιο ARTOON του Γιώργου Νικολαΐλια και του Νίκου Βεργίσι, κάρη στην υποστήριξη του προγράμματος Cartoon, είναι επιτέλους σε θέση να παρουσιάσει το πρώτο επεισόδιο μιας τηλεοπτικής σειράς με τίτλο *Πλάτων και Πανδώρα*. Ήρωες, τα τελευταία... φρουρο-λαπούλια της Γης, που σκέφτονται, μιλάνε, κι αποφασίζουν να επανεμφανιστούν στον πλανήτη για να ευαίσθητοποιήσουν τα παιδιά απέναντι στον κίνδυνο της οικολογικής καταστροφής.

Η ARTOON ένωσε τις δυνάμεις της μ' άλλα δύο στούντιο από τη Γαλλία και την Πορτογαλία κι ελπίζει ότι η ολοκλήρωση της σειράς θα είναι σε λίγα χρόνια πραγματικότητα. Ήδη έχουν διατεθεί 100 εκατ. δραχμές γι' αυτό. Όμως σοβαρό ενδιαφέρον για προσαγορά της σειράς έχουν εκδηλώσει το γαλλικό κανάλι FR3, το Children Channel του BBC και το Κέντρο Κινηματογράφου της Αυστραλίας!

Αναζητώντας τα ελληνικά χειρόγραφα της Κύπρου

(*habent sua fata libelli manuscripti*)

της Ελένης Καραντζόλα

Οι συγγραφείς του τόμου *Dated Greek Manuscripts from Cyprus to the Year 1570* (Dumbarton Oaks Studies XXX & Cyprus Research Centre Texts and Studies of the History of Cyprus XVIII), Λευκωσία 1993, δεν χρειάζονται ιδιαίτερες συστάσεις. Ο σκωτικής καταγωγής ελληνιστής Robert Browing, γνωστός στο ευρύ κοινό από τους αγώνες του για την επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα στην Ελλάδα, δίδαξε στο University College και στο Birkbeck College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου και έχει στο ενεργητικό του ένα πλούσιο συγγραφικό έργο σε θέματα ελληνικής γλώσσας, βυζαντινής φιλολογίας και ιστορίας. Ο Κύπριος Κώστας Ν. Κωνσταντινίδης, μεταπτυχιακός φοιτητής του καθηγητή Browning σε θέματα ελληνικής παλαιογραφίας στη δεκαετία του '70, είναι σήμερα αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στη βυζαντινή εκπαίδευση και στη διάσωση της κλασικής κληρονομιάς στο Βυζάντιο.

Το έργο που παρουσίασαν στις 10 Οκτωβρίου στο φιλόξενο «Σπίτι της Κύπρου» αποτελεί την κατάληξη ενός ερευνητικού προγράμματος που ξεκίνησε το 1981, με τη σύμπραξη του *Dumbarton Oaks* και του *Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών Κύπρου*, και το οποίο αποσκοπούσε στην αναζήτηση όλων των χειρογράφων που γράφτηκαν στην Κύπρο ή από Κυπρίους στους Μέσους Χρόνους. Πέρα δηλαδή από τις κυπριακές συλλογές, ελληνικά χειρόγραφα της Κύπρου της εποχής αυτής αναζητήθηκαν σε όλες τις συλλογές του κόσμου, ακόμη και σε ιδιωτικές συλλογές και σε παλαιοπωλεία.

Ασφαλώς ένας κατάλογος χειρογράφων που αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη περιοχή του βυζαντινού κόσμου ξεφεύγει από την πεπατημένη, τη συνήθη δηλαδή μελέτη χειρογράφων κατά βιβλιοθήκες ή και χώρες, και ήταν ιδιαίτερα απαιτητικός.

Η πρόσφατη έκδοση των *Χρονολογημένων Ελληνικών Χειρογράφων από την Κύπρο μέχρι το έτος 1570* είναι καρπός πολύχρονου ερευνητικού μόχθου δύο διαπρεπών βυζαντινολόγων, του Robert Browing και του Κώστα Ν. Κωνσταντινίδη. Το **ΑΝΤΙ** συνάντησε τους δύο ερευνητές κατά το σύντομο πέρασμά τους από το «Σπίτι της Κύπρου» για την παρουσίαση του έργου και συζήτησε μαζί τους τον τρόπο με τον οποίο η έκδοση αυτή φωτίζει την ιστορία του βιβλίου και την πνευματική παραγωγή στο νησί στους Μέσους Χρόνους, αλλά και την ιστορία της γραφής, την τοπική ιστορία και την εμφάνιση του κυπριακού ιδιώματος.

Στόχος όμως των ερευνητών ήταν να εντοπίσουν όλα τα διασκορπισμένα ελληνικά χειρόγραφα της Κύπρου και, μέσα από τη μελέτη των χρονολογημένων ή χρονολογήσιμων, να αποκαταστήσουν «την ιστορία της αντιγραφής και της κυκλοφορίας του χειρογράφου ελληνικού βιβλίου, και κατά συνέπεια την ιστορία της πνευματικής πα-

ραγωγής στο νησί στους Μέσους Χρόνους. Μια παγκόσμια “πρώτη”.

Ύστερα από πέντε χρόνια ασταμάτη αναζητήσεις και με τη βοήθεια «συναδελφών παλαιογράφων, βιβλιοθηκαρίων, αμην και μοναχών», συγκεντρώθηκε «έσπληνητα και απρόσμενα μεγάλος αριθμός» χειρογράφων από το νησί, 114, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν περίπου το 1/6 των χρονολογημένων ελληνικών χειρογράφων κυπριακής προέλευσης της περιόδου που εξετάζεται (954-1570 μ.Χ.). Από αυτά, οι συγγραφείς είχαν αυτοψία σε 88, 23 τα μελέτησαν σε μικροταινίες, ενώ 3 –ένα στην Αθήνα, ένα στο Σίδνεϋ κι ένα στον παλιό πώλη Kraus της Νέας Υόρκης (σήμερα Όσλο)– μελετήθηκαν με οδηγίες τους άλλους ερευνητές.

Το 1990 το έργο είχε πάρει μια προχωρημένη μορφή. Καθυστερήσει, ωστόσο, πικρή κλήθηκε από την αναμονή του φωτογραφικού υλικού, αλλά και γιατί οι συγγραφείς θέλησαν να αποδώσουν εντός κειμένου ιδιαιτερότητες της γραφής των βιβλιογράφων. Έτσι, η γραφή των 100 και πλέον γραφένων περάστηκε με «σκάνερ» σε υπολογιστή και προσαρμόστηκε στο κείμενο. Γι' αυτό και η όλη διαδικασία εκτύπωσης του βιβλίου κράτησε πάνω από έξι χρόνια.

Μέσα από τα 114 χρονολογημένα χειρόγραφα που εντόπισαν ο R. Browing και Κ.Ν. Κωνσταντινίδης, μπορούμε να παρακολουθήσουμε τις περιόδους κατά τις οποίες η αντιγραφή και η κυκλοφορία του χειρογράφου βιβλίου στην Κύπρο ήταν έντονη, καθώς και το περιεχόμενο των βιβλίων που αντιγράφονταν την εποχή εκείνη.

Γνωρίζουμε γενικά ότι στο Μεσαίωνα το βιβλίο ήταν είδος πολυτελείας: απαιτείται λοιπόν οικονομική ευχέρεια για να αποκτηθεί. Έτσι, όταν το νησί γνωρίζει περιόδους ευημερίας, «κι αυτό συμβαίνει κυρίως κατά τον 12ο, 14ο και 16ο αιώνα», παρατηρείται μια άνευ προηγουμένου κυκλο-

α χειρογράφων βιβλίων· «δεκάδες χρονολογημένα χειρόγραφα προέρχονται από πέντε τις τρεις περιόδους». Τα περισσότερα βιβλία είναι, βεβαίως, λειτουργικά, γιατί είναι τα πιο χρηστικά βιβλία: χρειάζονται σε μια εκκλησία για τις διάφορες λειτουργία ή τελετές. Δεν λείπουν όμως και ολογράφα χειρόγραφα που είναι απαραίτητα σε μια μοναστηριακή συλλογή, όπως για Χρυσοστόμου, Μεγάλου Βασιλείου κτ. Εκείνο που είναι ίσως πιο απρόσμενο και «η παρουσία κλασικών κειμένων σε επαρχία όπου δεν αναπτύχθηκε κοσμοπαιδεία υψηλού επιπέδου».

Ιδιόμορφα κατά το 14ο αιώνα αρχίζουν καλλιεργούνται ανάλογα επιστημονικά διαφέροντα στην Κύπρο και την Κωνσταντινούπολη και έτσι αντιγράφονται αρκετά βιβλία αστρονομικού και φιλοσοφικού περιεχομένου, κυρίως έργα που σχετίζονται με τη Φυσική και τις θετικές επιστήμες, «προφανώς για έναν μικρό κύκλο ανθρώπων οι οποίοι δρουν σαν μια μικρή ελίτ» στο νησί υπό την προστασία της αυλής των Λουζινιάν. Τον επόμενο αιώνα τα βιβλία αυτά δεν αντιγράφθηκαν ξανά». Βρίσκουμε επίσης έργα βυζαντινών συγγραφέων, όπως το φιλοσοφικό έργο του Μιχαήλ Ψελλού, *De omnifaria doctrina*, την *Επιτομή Φυσικής* του Βλεμμύδη, ή το έμμετρο *Χρονικό* του Κωνσταντίνου Μανασσή. Έχουμε επίσης λεξικά, τον 14ο αιώνα, που αφορούν κυρίως σε θεολογικά κείμενα, π.χ. Λεξικό της Καινής Διαθήκης ή Λεξικό του ψευδο-Κυρίλλου Αλεξανδρείου.

Το έργο τους οι Browning - Κωνσταντινίτες εξετάζουν επίσης τη διαρροή των χειρογράφων από την Κύπρο, «που ξεκινά στα χρόνια της ιταλικής Αναγέννησης και κορυφώνεται στις δεκαετίες που ακολουθούν. Ονομαζονται μαζικές διαστάσεις στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας». Οι ερευνητές παρακολουθούν τις ειδικές αποστολές στην Ανατολή για περισυλλογή χειρογράφων, που οργανώνονται από κύκλους της γαλλικής πολιτείας τον 17ο αιώνα. Σε αρκετές περιπτώσεις σώζεται η σχετική αλληλογραφία, ώστε γνωρίζουμε τον ακριβή αριθμό και ημερομηνία αποστολής και παραλαβής των χειρογράφων. Αυτό που αναζητούν κυρίως οι Γάλλοι είναι κοσμικά κείμενα χωρίς να απορρίπτουν τα χρονικά, τα ιστορικά και θεολογικά έργα. Μεγάλη ήταν η κτηλασία που έγινε από τον κύπριο ουνίκο Αθανάσιο τον ρήτορα που το 1643 κέραιρεσε 46 κώδικες από την πλούσια βιβλιοθήκη της Εγκλείστρας του Αγίου Νεοπόλεως. Λίγα χρόνια αργότερα ο γάλλος κληρικός στη Λάρνακα Β. Sauvan απέ-

Οι αυτοκράτορες Λέων και Κωνσταντίνος κρατούν ανοιγμένους κώδικες. Νομικό κείμενο γύρω στο 1300 μ.Χ. αγνώστου γραφέα.

στειλε στον Colbert πάνω από 300 χειρόγραφα από το νησί.

Τα 114 χρονολογημένα ή χρονολογήσιμα κυπριακά χειρόγραφα που κατάφεραν να συγκεντρώσουν οι συγγραφείς περιγράφονται συστηματικά, με βάση ένα ευέλικτο σχήμα κωδικολογικής περιγραφής από 12 σημεία. Οι περιγραφές συνοδεύονται από εκτενή βιβλιογραφία για τα χειρόγραφα αυτά. Στο δεύτερο μέρος αναπαράγονται 240 φωτογραφίες των χειρογράφων στο φυσικό τους, κατά το δυνατόν, μέγεθος, ώστε ο ερευνητής να έχει μια ορθή αντίληψη του μεγέθους των βιβλίων. Ειρήσθω εν παρόδω ότι μερικά χειρόγραφα βιβλία, για ιδιωτική κυρίως χρήση, είναι μικρού σχήματος, που αναρωτιέται κανείς πώς γράφονταν και προπάντων πώς διαβάζονταν. Ήταν προφανώς βιβλία ταξιδιού.

Ένα χειρόγραφο, όμως, εκτός από το κείμενο το αρχικό, περιλαμβάνει και αρκετά σημειώματα των γραφέων ή των μεταγενέστερων ιδιοκτητών του, τα οποία δια φωτίζουν την ιστορία, ακόμη και τους ανθρώπους που σχετίζονται με το βιβλίο στη Μεσαιωνική Κύπρο. Στο θέμα αυτό, ο Robert Browning και ο Κώστας Ν. Κωνσταντινίδης δεν υπήρξαν φειδωλοί. Καταγράφουν 450 τέτοια σημειώματα όπου μας δίνονται, πολλές φορές για πρώτη φορά, γεγονότα που αφορούν το νησί: σεισμοί, επιθέσεις ξένων δυνάμεων, εκλείψεις ηλίου και σε-

λήνης, άνοδοι ηγεμόνων και εκκλησιαστικών ανδρών, «οτιδήποτε με δυο λόγια εντυπωσίαζε τους ανθρώπους της εποχής εκείνης».

Εκτός από τη μελέτη της πνευματικής ζωής στην Κύπρο, έτσι όπως αυτή απεικονίζεται μέσα από την κυκλοφορία του χειρόγραφου βιβλίου και τη δραστηριότητα των γραφέων, η έκδοση των *Χρονολογημένων Ελληνικών Χειρογράφων από την Κύπρο μέχρι το έτος 1570* των Browning - Κωνσταντινίδη, αναμένεται να συμβάλει και σε άλλους τομείς. Στη μελέτη του κυπριακού ιδιώματος, πρώτα πρώτα. Εκτός από τα πολυάριθμα μεταγενέστερα σημειώματα, έχουμε και νομικά κείμενα τα οποία αποδίδονται στο κυπριακό ιδίωμα της εποχής, τις γνωστές *Ασσιζες των Ιεροσολύμων*. Αλλά και σε ένα άλλο νομικό χειρόγραφο που χρονολογείται γύρω στο 1300, και το οποίο εξέδωσε τον περασμένο αιώνα ο Κ. Σάθας, «μπορούμε να εντοπίσουμε καθαρά τα πρώτα ψήγματα της κυπριακής διαλέκτου».

Με την παρούσα έκδοση έχουν επίσης βελτιωθεί πολύ η προσωπογραφία του νησιού, εντοπίστηκαν λ.χ. άγνωστοι επίσκοποι, καθώς και η ονοματολογία των ανθρώπων στα χρόνια της φραγκικής κυριαρχίας στο νησί, όταν ορθόδοξοι - προφανώς εξελληνισμένοι - εμφανίζονται με τα δυτικότερα επίθετα, Ταρτούζ, Καρτούζ κ.λπ.

Μπορεί επίσης να μελετηθεί η ανάπτυξη της γραφής. Κατά το 14ο αιώνα, υπάρχει μια πολύ ιδιόρρυθμη κυπριακή γραφή, η *chypriote bouclée*, που αναπτύχθηκε μόνο στο νησί από νοτάριους στο παλάτι των Λουζινιανών ή στην ορθόδοξη εκκλησία.

Όσο για τη γενική εικόνα της Κύπρου που προκύπτει από το βιβλίο, είναι μέχρι το 16ο αιώνα η εικόνα μιας ευημερούσας χριστιανικής χώρας, μιας δυτικής όασης στην ελεγχόμενη από το Ισλάμ Ανατολή. Το ότι η κυπριακή διάλεκτος απέκτησε τότε κύρος φαίνεται και από το γεγονός ότι το *Χρονικόν γλυκειάς χώρας Κύπρου* του Λεοντίου Μαχαιρά μεταφράστηκε στα ιταλικά. Και δίγλωσσους ανθρώπους έχουμε, οι οποίοι έφευγαν από το νησί για σπουδές στην Ιταλία και περήφανοι για την καταγωγή τους έγραφαν δίπλα από το όνομά τους «Κύπριος». Αναμφίβολα, όπως επισημαίνει ο Κ.Ν. Κωνσταντινίδης, «αν δεν διακοπτόταν, με την οθωμανική κατάκτηση το 1570, η επαφή της Κύπρου με την ιταλική Αναγέννηση, η Κύπρος θα είχε εξελιχθεί παράλληλα με την Κρήτη, σε κέντρο ελληνικής παιδείας».

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΡΙΤΟΥ

Κατάφορτο το αμπάρι του «Ιόνιον» με μνήμες και σχόλια για τον βίο και τις χρήσεις των υλικών και των πραγμάτων μέσα από την ιστορική περιπέτεια και την ιστορική γνώση, με την αυστηρή προϋπόθεση της ποιητικής καταξίωσης.

Να ένας ακόμα από τους τρόπους της τέχνης να παραβιαστεί η αιωνιότητα, έστω και σε τούτη την προσωρινή – και για τούτο συμβατική – εκδοχή. Τι, δηλαδή, μπορεί να περισώσει το “θράσος” και η “ύβρις” του δημιουργού με τη δευτερογενή όραση που μας προτείνει πάνω στον απόφια γνωστό μας κόσμο, “εκβιάζοντας” τη φύση και τη χρήση των υλικών και των αντικειμένων; Τι αμφισβητεί (ή πιο σωστά, τι μπορεί να αμφισβητήσει), μ’ αυτές τις δραματικές προσπάθειες, από την αδιάκοπη ροή προς τη φθορά και τη λήθη που οδεύει το ιστορικό προτσές – και όχι μόνο το πολιτισμικό;

Ασκήσεις, λοιπόν, νοσημάτων η τέχνη ή εξερευνητής των κινήσεων της ιστορίας;

Στον βιωμένο χώρο του κουρασμένου καραβιού, αγκυροβολημένου για ενάμιση μήνα στην πειραϊκή προβλήτα του Αγίου Σπυρίδωνα, ο δικός μας Γιάννης Κουνέλλης επιχειρεί για μια ακόμα (αναδρομική) φορά και παίρνει θέση με υποβλητικά αθροιστικό τρόπο απέναντι σ’ αυτά τα δυσκολομεταχειρίσιμα ερωτήματα, που βέβαια δεν αφορούν μόνο την τέχνη, κάνοντας ταυτόχρονα ακόμα πιο “ορατή” και τη δική του εικαστική μυθολογία. Αποδειχνεται έτσι ο πιο ανθεκτικός – και ίσως ο πιο

Μνήμες και χρήσεις On Board

Από την εγκατάσταση του Κουνέλλου στο αμπάρι του πλοίου «Ιόνιον»

πειστικός – από την έτσι κι αλλιώς ευάριθμη ομάδα των σημαντικών εκπροσώπων της «Arte Povera», καταθέτοντας και με τούτη του την παρουσία τριάντα χρόνων αυθεντικό πιστοποιητικό καλλιτεχνικής γνησιότητας.

Υπάρχει μια ευδιάκριτη σειρά πράξεων

που λειτουργεί διαδοχικά σαν σκέτη διαδικασία μύησης και μετάβασης, και σαν συνειρμικό σύνολο σ’ αυτό το νόημα happening. Και είναι πρώτα η ποιητική καταγωγή του ίδιου του καλλιτέχνη, και ύστερα η σειρά των έξι αφισών με ανεπιτήδευτες φιγούρες των εργατών

κλάσσας, είναι η “εικόνα” του συγκεκριμένου χώρου του λιμανιού που βρίσκεται λευρισμένο το καράβι, στη συνέχεια έρεται η από της φύσης της δυναμική μορφολογία της κατασκευής του εσωτερικού ώρου, και, τέλος, η καθεαυτή εικαστική ιαμόρφωσή του όπου οι κατασκευές του ουνέλλη (όλες παλαιές διαχρονικά, κτός από δύο φετινές) εντάσσονται και ειτουργούν με δίσημο τρόπο: και σαν οικεία του ίδιου του αμπαριού αλλά και σαν φορτίο, που όμως μεταστοιχειώνονται, προεκτείνονται και ομογενοποιούν α απόλυτα καινούργιο, σύνθετων και με-ίλων διαστάσεων, έργο, με χρονολογία ννήσεως το 1994.

Μέσα στη σιωπή του αμπαριού, που τη κκόπτει μόνο το διακριτικό σύριγμα απ' τις γαλάζιες φλόγες (υπόμνηση της έγκά-ς προμηθεικής φωτιάς;) που εκτοξεύει ο υγραέριο, το ανεπαίσθητο σκαμπανέ-ισμα που προκαλεί την ταλάντωση στις ομασμένες πέτρες (κι αυτή, υπόμνηση της ανέας κίνησης;) και τις ζυγαριές, τον κόρο και γκρίζο κόσμο των έργων (μονα-κή εξαίρεση οι δυο-τρεις ξεφτισμένοι οματακοί τόνοι στις πολυμεταχειρισμέ-ς σανίδες του έργου με τον αριθμό 14) α τον όχι ιδιαίτερα (φανταζόμαστε σκό-μα) δυνατό φωτισμό, κυρίως στη διάρ-α της ημέρας, ξεχωρίζουμε αργά και ένα τα αντικείμενα, τις κατασκευές α τα υλικά-μήτρες. Τα γνωρίζουμε όλα και τα αναγνωρίζουμε – από τη χρηστι-τους καταγωγή, όπως αναγνωρίζουμε την καινούργια, αντιχρηστική τους ονεμφάνιση και την πειθαρχημένη συ-ταρξη. Αδρές κατασκευές, συνθέσεις α σχήματα ενός φανταστικού ρεαλισμού πτί ακριβώς δεν “θυμίζουν” τίποτα, δεν καταριστάνουν” τίποτα – απλώς, “εί-α”. Σε εμπνευσμένη διάταξη, αποκαθι-ούν έναν υπαρκτικό διάλογο με τον θεα-τόσο με τις αρχετυπικές τους μνήμες πορικές και κοινωνικές) όσο και με τις νατές εικαστικές τους φόρμες.

Μέσα στη σιδερένια αυτή “κοιλιά - κιβω-” ταπεινά υλικά (σάκοι λινάτσας, πρια και δημητριακά, μπαμπάκι, σίδε-κάρβουνο, ατσάλι, ράγες σιδήρου κ.τ.) αναμειγνύονται και “συνεργάζο-α” σε μια δημιουργική “αποθήκευση” κρίας, έμπνευσης και γνώσης προκειμέ-α να διασωθούν “πράγματα” (γει), ιερά ογαλεία των (επι)-κοινωνιών του ανθρω-ου. αντιπρόταση (γιατί όχι και διαμαρτυ-α) στην αισθητική του ready-made κατα-απισμού και των υλικών του (νάυλον, αστικές ίνες και γενικά πολυεστέρες,

Ο Γιάννης Κουνέλλης στο κατάστρωμα

τσιμέντο, λήξερ, ηλεκτρονικές εφαρμο-γές, πληροφορική, ταχυφαγία, τηλε-“φα-γία”, τυποποίηση κ.λπ.).

“Δραπέτες” (πιο σωστά, απελευθερωμέ-νοι) τα δημιουργήματα του Κουνέλλη από τις παραδοσιακές δύο διαστάσεις του ζω-γραφισμένου τελάρου, στέκονται μπρος στον θεατή αδρά και έντιμα. Και μόνο το αληθινό αυγό, ξεμοναχιασμένο πάνω στο μαύρο, σιδερένιο ράφι, “ανατρέπει” το άλ-λο αυγό, του Μπρανκούζι, αφιέρωμα εκεί-νο στην ιδέα της τέλει φόρμας. Τούτο παραμένει υπόμνηση της ερμητικά περι-κλειστης (και γι’ αυτό απαραβίαστης) πη-γής ζωής – εφ’ όσον η κοινωνία την “κυο-φορήσει” σωστά και δεν την καταστρέψει.

Θέαμα στο σύνολό του μυστηριακό, θαρ-ρείς θρησκευτικών απόηχων της συγκυ-

ριακής μοίρας και της συγγένειας που αποκτά ο άνθρωπος στη μακραίωνη συνα-ναστροφή του με το ιστορικό του τοπίο και τη συγκινησιακή ανάγκη που αισθάνεται να το αναπαραστήσει. Και, βέβαια, δικαί-ωση αυτού του μεγάλου happening είναι η πυκνή ποίηση που επιφέρεται πάνω στο δραματοποιημένο αφήγημα-τοπίο.

Δεν μπορεί κανείς παρά να σταθεί με σε-βασμό μπρος στην ώριμη γονιμότητα που αποδίδει η σκληρή και κοπιαστική προ-σπάθεια της φαντασίας του δημιουργού Γιάννη Κουνέλλη.

Το «Ίδρυμα Ι.Φ. Κωστοπούλου» (αρνού-μένο άλλες θορυβώδεις επιλογές της μό-δας) προσφέρει στον τόπο μας, επενδύο-ντας για μια ακόμα φορά σωστά στον πολι-τισμό.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΡΙΤΟΥ

Μάταια ψάχνεις να βρεις μια φράση -που να μην είναι ξοδεμένο κλισέ- για να πλησιάσεις την περίπτωση αυτής της ταινίας του Μάικ Λη, της ενδέκατης,

Αγγελικό και μαύρο φως

χώρια
το πήγαιν'-έλα του με
την τηλεόραση.

Ας πούμε, λοιπόν, ότι αν “τα φαινόμενα απατούν” μια φορά, τότε η... φαινομενολογία, δυο φορές. Οι σεναριακοί τσελεμεντέδες των ημερών μας προβλέπουν και για τις πιο... απρόβλεπτες συνταγές: Λίγο ή αρκετό απ’ ό,τι πιθανολογείται ως χρήσιμο για το σκοπούμενο αποτέλεσμα. Στην προκειμένη περίπτωση τα πράγματα μπορούν να είναι και σοβαρά δίχως να χρειάζεται – όπως δηλαδή, συμβαίνει παρ’ ημίν – να δείχνουν και σοβαροφανή. Είναι όντως σοβαρά, χωρίς να το παίρνουν επάνω τους. Λίγο - πολύ όλοι υποψιαζόμαστε ότι πάνω στη φλούδα αυτού του πορτοκαλιού που το λέμε Γη τίποτα στο “γενικώς” δεν οδεύει προς το καλύτερο, ούτε προς το σκέτα καλώς, αλλά προς τη διαμετρικά αντίθετη κατεύθυνση. Όταν μάλιστα έχεις καβαντζά-

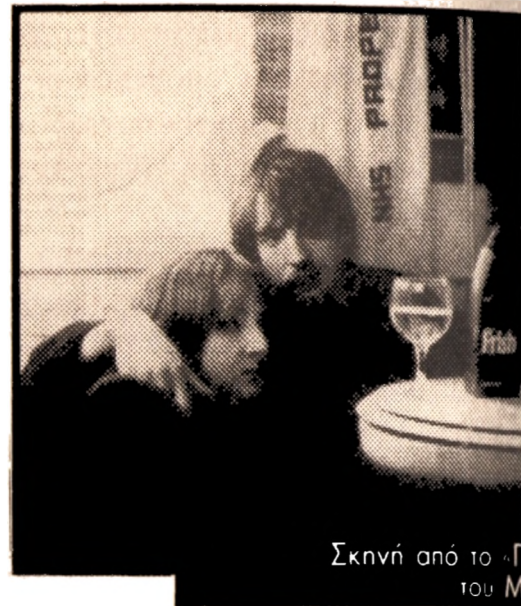
ρει τα fifties, όπως ο σκηνοθέτης του *Γυμνού*, αρχίζεις να σκέφτεσαι ανάμεσα σε καθολική μαυρίλα και στο: όλα είναι σχετικά. Ψάχνεις να δεις, μέσα στ’ άλλα, τι είναι όλη αυτή η γνώση που μάζεψες (κι ο Λη έχει αρκετή), τι μπορείς ν’ απαντήσεις στην ευαγγελική ρήση: Δούλε πονηρέ, τι το έκανες το ταλέντο που σου έδωσα; Και τραβάς για τη νέα σου ταινία.

Και ιδού ο Τζόνι! Ένας σοφά και γοητευτικά κατασκευασμένος χιπποειδής-περιθωριακός που εκπέμπει «αγγελικό και μαύρο φως». Άγιος και διάβολος. Κυριο-

λεκτικά “Γυμνός”, αφού δεν έχει ούτε διεκδικεί κανένα φορτίο, εσωτερικό ή εξωτερικό τούτου ή οποιουδήποτε άλλου κόσμου, ρεαλιστικού ή υπερβατικού. Περισσότερο απαισιόδοξος κι από τον ίδιο τον Σοπενάουερ απέναντι στο Sein und Zeit, το ερώτημα για το νόημα του “Είναι” του Heidegger. Φτυστό αντίτυπο των μπεκετικών χαρακτήρων.

Είκοσι επτά χρόνων ο Τζόνι (σαφώς προβολή του ίδιου του Μάικ Λη), δηλώνει ότι έρχεται από το βιομηχανικό Μάντσεστερ και ότι έχει σπουδάσει ψυχανάλυση. Ψηλός κι αδύνατος, με αραιό γένι, έντονο βλέμμα, ξανθός και μ’ αποδεκτά χαρακτηριστική φωνή. Φυσικά άπλυτος, μανιώδης καπνιστής, απένταρος και με μοναδικά του υπάρχοντα έναν μισοάδειο ταξιδιωτικό σάκο. Προίκα του, εντούτοις, χαρισματική είναι ο πυκνός, ιδιοφυής – μέχρις επιδείξεως – λόγος του και οι εντυπωσιακές – και ενήμερες – γνώσεις του που του επιτρέπουν να συσχετίζει με τρόπο συχνά εκπληκτικό, πράγματα – κατ’ επίφαση – άσχετα ή αντιφατικά μεταξύ τους.

Περιφέρεται άσκοπα σ’ ένα μουντό, υγρό Λονδίνο, κυρίως νυχτερινό, άνθρωπος από το πουθενά προς το πουθενά, “παγιδεύοντας” για κουβέντα άτομα χαμένα από χέρι, λολά, “αθώα” ή ξετροχιασμένα. Με κυρίαρχο όπλο του το χιούμορ – μαύ-

Σκηνή από το «Γυμνό» του Μάικ Λη

ρο, φλεγματώδες, σαρκαστικό – διαλόγους (μονόλογους φλύαρους, δη) με τα ανύποπτα θύματά του αμείνων ή καταγγέλλοντας τα πάντα κακό Θεό, τα πολιτικά συστήματα, η τύχια, το «666» του μαγνητικού ασύρτη, θεσμούς και ιδέες. Βάζει με εκλεκτή άνεση το χέρι του στο απύθμενο των γνώσεων για να επιχειρηματολογήσει. Η αδιαφορία του αγγίζει την παναντίσταση ενός Μαχάτμα Γκάντι ακριβώς όταν τον σαπίζουν στο ξύλο. Μόνο το ερωτισμικό του ενδιαφέρον το συχνά και με ανεξήγητη, πρωτόγονη ρότση, στις σύντομες σχέσεις του γυναίκες. Εχθρός κάθε είδους αισθητικού δεσμού.

Ένας απόλυτος φυγάς προς ένα ουσιώδες συμπαντικό τίποτα. Και παρά ταύτα να τραγική φιγούρα. Άραγε η κατ’ άρνηση προαναγγέλλει ένα – θύμητο – αύριο ή μήπως είμαστε κάτοικοί του; Και η αγάπη – τι είναι αγάπη; Παρά τις αντιρρήσεις για την ελλιπή κινηματογραφική ανάπτυξη της ταινίας και τη φανερότητα της φθοράς του συνολικού αποτελέσματος είναι συνταρακτικό Γυμνά ανθρώπινο. Και είναι οι ιδιαιτερότητες που αναδεικνύουν κείμενα χαρακτηριστικά. Με επικεφαλής τον Νόβι Τζορτζ, όλα, μέχρι και τον πιο σημαντικό σε αφήνουν κυριολεκτικά με το στόμα. Αγγλικός, δηλαδή, κινηματογράφος στη νιοστή δύναμη.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΤΗΣ

ΡΟΥΑΝΤΑ

νοίγουμε παράδυρο στην ανθρωπιά

Αριθ
Λογ/σμού 139/296037-05

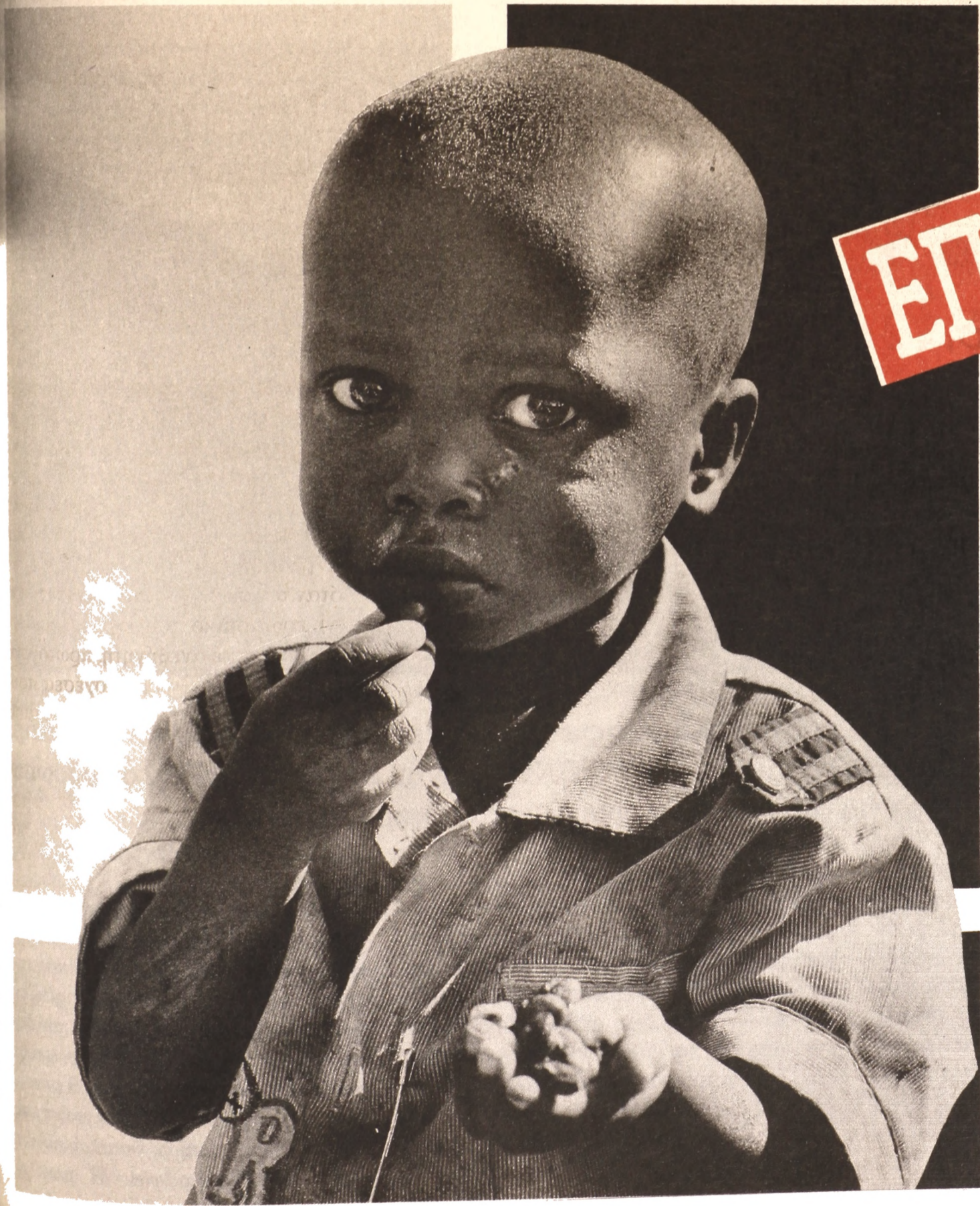
ΕΠΕΙΓΟΝ

μια
πρωτοβουλία
του Δευτέρου
Προγράμματος
της
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ
103,7 & 93,6 FM STEREO

ΓΡ2
&
της Ύπατης
Αρμοστείας
του ΟΗΕ
για τους
Πρόσφυγες

UNHCR

«Το κλειδί είναι η παράδοση της οπτικής γλώσσας»

του Ι. Σ. Σκοπετέα

ΤΟΥΡΚΙΑ, 1989. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ/MAGNUM

Ο Νίκος Οικονομόπουλος είναι ο μόνος Έλληνας φωτορεπόρτερ που κατάφερε να γίνει πλήρες μέλος του φωτοειδησεογραφικού πρακτορείου MAGNUM. Είναι, λοιπόν, κατάλληλο πρόσωπο μιλήσουμε για τη μορφή των εικόνων στα σύγχρονα έντυπα.

Εν αρχή ην το χάος. Και το χάος εγένετο... εικόνα. Και ενώ πριν από δέκα χρόνια είχαμε μόλις ένα φωτογραφικό περιοδικό, σήμερα βρεθήκαμε με δεκάδες. Έτσι, χωρίς προετοιμασία. Ήρθε και η ιδιωτική τηλεόραση και ολοκλήρωσε το οικοδόμημα. Μιλάμε με έναν από τους σπουδαιότερους, κατά τεκμήριο, Έλληνες φωτογράφους - φωτορεπόρτερ, τον Νίκο Οικονομόπουλο, τον μοναδικό Έλληνα που ανήκει στο διασημότερο πρακτορείο του κόσμου, το

MAGNUM.

— Κύριε Οικονομόπουλε, να ξεκινήσουμε από δυο φράσεις που είπατε στην Ημερίδα για τη φωτογραφία που οργάνωσε το υπουργείο Πολιτισμού. Είπατε ότι «η φωτογραφία - ντοκουμέντο σήμερα πρέπει να έχει άποψη» και ότι «δεν απορροφούνται εύκολα οι φωτογραφίες μας από τα έντυπα, επειδή τις αντιλαμβάνονται μόνο σε πρώτο επίπεδο, ως προς το θέμα». Πώς συμβιβάζονται αυτά τα δύο, πώς δηλαδή οι φωτογραφίες με άποψη μπορούν να είναι και

εμπορικές;

— Υπάρχουν κάποιες διαπιστώσεις γκόσμεις σ' ό,τι αφορά τη λεγόμενη «τογγραφία - ντοκουμέντο». Για πάρα πολύ χρόνια αυτή ήταν ο βασικός φορέας ενημέρωσης γύρω από τα πράγματα που συμβαίνουν στον κόσμο. Σήμερα δεν μπορεί να μιλήσει κανείς με αυτά τα δεδομένα. Η τηλεόραση κάνει, κατά τη γνώμη μου, πολύ καλύτερα αυτή τη δουλειά απ' ό,τι έκανε η φωτογραφία. Η φωτογραφία απαλλάχτηκε έτσι από έναν από τους

ους της, που με μερικές μόνο περιπτώσεις
σαν δημιουργικός. Ήρθε καιρός, λοιπόν,
το δεδομένο της φωτογραφίας - καταγρα-
φής αυτών που συμβαίνουν γύρω μας, να
προσθεθεί και η ερμηνευτική διάσταση.
δηλαδή, υπάρχουν φωτογράφοι δημιουρ-
γοί οι οποίοι με την ιδιαιτερότητα της προ-
οπτικής τους ματιάς καταγράφουν αυτά
που συμβαίνουν γύρω μας... Και νομίζω
η σύγχρονη φωτοδημοσιογραφία δεν
μπορεί παρά να κατευθύνεται προς τα
επί.

Η τηλεοπτική περιγραφή, λοιπόν, είναι
λύσιμότερη από τη φωτογραφική.
Είναι δυο διαφορετικά μέσα. Η φωτο-
γραφία είναι ένα μέσο που παγώνει μια
συγκεκριμένη χρονική στιγμή, ενώ η τηλε-
οπτική εικόνα είναι κάτι που μπορεί να κα-
ταγράψει κίνηση και να μεταδώσει αμέ-
σως. Δεν θεωρώ ότι η φωτογραφία βγαίνει
μόνο από την τηλεόραση. Απλώς αλλά-
ζει ρόλο.

ΠΟΙΟΤΗΤΑ, ΤΟ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ ΣΤΑ ΕΝΤΥΠΑ»

Θα μπορούσαμε να το γενικεύσουμε και
να πούμε ότι ο ρόλος των εντύπων, συμπερι-
λαμβάνοντας οτιδήποτε χρειάζεται καρτί
να υπάρξει, πρέπει πλέον να γίνει πο-
σοτικός;

Πιο ποιοτικός θα έλεγα. Γιατί τα έντυπα
δεν έχουν τη χρονική δυνατότητα να παράξουν
ποιοτικό και σε λόγο και σε εικόνα,
αλλά η τηλεόραση δεν μπορεί από τη φύση
της. Η ταχύτητα πληροφόρησης που μας
προσφέρει δικαιολογεί εν μέρει την απώ-
λει ποιότητάς της. Αλλά ακόμη και στην
τηλεόραση πιστεύω ότι υπάρχει χώρος να
καταγραφεί η φωτογραφία, να παρεμβληθεί
στον τηλεοπτικό οπτικό λόγο.

Κύριε Οικονομόπουλε, ταξιδεύετε συνε-
κτικά στην Ελλάδα λόγω της δουλειάς σας.
Ποιές φορές που έρχεστε, τυχαίνει να διαπι-
νώσετε κάποιες βελτιώσεις στην οπτική
κουλτούρα που παράγεται από τα έντυπα
στην Ελλάδα;

Διάθεση για βελτίωση υπάρχει πάντα.
Από την άλλη υπάρχουν κάποιες ιδιαιτε-
ρηότητες στην Ελλάδα. Η σημαντικότερη εί-
ναι η έλλειψη παράδοσης στην οπτική
κουλτούρα. Εκεί βρίσκουν πάτημα τα
έντυπα για να αδιαφορήσουν και να χρησι-
μοποιούν οτιδήποτε τους βολεύει. Δε θέλω
να κατηγορήσω κανέναν, αυτό προς το πα-
ρόν δικαιολογείται. Αν όμως γίνει σύγκρι-
ση με τους *New York Times*, την
Independent ή την *El Pais*, σίγουρα δεν ευ-

νοούνται τα ελληνικά έντυπα. Όμως, αυτό
δεν σημαίνει τίποτε. Νομοτελειακά πι-
στεύω ότι η εξέλιξη των ελληνικών εντύ-
πων δεν μπορεί παρά να είναι ανάλογη
των ξένων. Δεν είναι δυνατόν στα έντυπα
να μπαίνουν εικόνες προηγούμενων δεκα-
ετιών. Η οπτική γλώσσα εξελίσσεται πα-
γκοσμίως και συνεχώς. Άλλωστε, ένας από
τους λόγους της κρίσης του Τύπου στην
Ελλάδα είναι και αυτός. Ιδιαίτερα στα
εβδομαδιαία έντυπα και στις εφημερίδες.
Η τηλεόραση έχει ήδη παγκοσμίως ένα τε-
ράστιο κομμάτι στην «πίτα». Και τα άλλα
μέσα, που σαφώς συνεχίζουν να υπάρ-
χουν, προσδιορίζουν τον νέο τους ρόλο.

«ΚΑΤΑΓΡΑΦΩ, ΑΛΛΑ ΜΕ ΤΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ ΜΟΥ»

—Είστε μέλος του πρακτορείου
MAGNUM, πείτε μας αν και το MAGNUM
έχει συλλάβει αυτά που μου αναπύξατε μό-
λις τώρα.

—Στο MAGNUM υπήρχε πάντα μια κα-
μπύλη. Στην ίδρυσή του από τον Κάπα στον
Καρτιέ - Μπρεσόν, και σήμερα ακόμη από
τον Κουντέλα στο Νάχτγουέι. Δηλαδή
από την ακραία φωτοδημοσιογραφία των
πολεμικών ανταποκρίσεων ως τη φωτο-
γραφία για εκδόσεις και εκθέσεις. Κατά
συνέπεια υπάρχει ένα τεράστιο φάσμα και
τα 42 μέλη του εντασσόμαστε σ' αυτό. Μό-
νο προσωπικά μπορώ συνεπώς να μιλήσω.
Λοιπόν, εμένα μ' ενδιαφέρει τι συμβαίνει
στον κόσμο, προσπαθώ να είμαι εκεί και να
τα καταγράψω. Αλλά με την προσωπική
μου σφραγίδα.

—Θα λέγατε ότι αυτός είναι και ένας από
τους λόγους επιτυχίας του MAGNUM;

—Η προσπάθεια όλων μας είναι να προχω-
ρήσουμε τα όρια που τίθενται στην οπτική
αντίληψη του κόσμου. Αυτό σημαίνει ότι
υπάρχει και ένα στοιχείο «σχιζοφρένειας»
στην ιστορία, γιατί ανά πάσα στιγμή δεν
δέχεσαι ούτε καν τον εαυτό σου ως κάτι
δεδομένο. Όπως αλλάζει ο κόσμος γύρω
σου, αλλάζεις και εσύ. Ταυτόχρονα εξε-
λίσσεις τον τρόπο που αντιλαμβάνεσαι
οπτικά τα πράγματα.

—Υποθέτω ότι είναι και ζήτημα οργάνωσης
και λειτουργίας του πρακτορείου βέβαια.

—Σαφέστατα. Οι φωτογράφοι του
MAGNUM έχουν απόλυτη ελευθερία να
επιλέγουν τόσο τα θέματά τους όσο και τον
τρόπο που θα τα προσεγγίσουν. Κανείς
δεν σου επιβάλλει τι θα κάνεις. Το
MAGNUM απλώς προσπαθεί να σε βοη-
θήσει.

—Τελικά, η βελτίωση της οπτικής κουλτού-
ρας στην Ελλάδα, είναι θέμα μηχανισμών,
θέμα παιδείας ή γενικότερα θέμα πολιτι-
σμού;

—Το βασικό είναι η οπτική παιδεία. Αλλά
και το ότι η παράδοση ήταν διαφορετική.
Δείτε π.χ. ποια είναι η κουλτούρα για την
ποίηση στην Ελλάδα. Η χώρα μας εκτιμά
πολύ την ποίηση, συγκριτικά. Σ' ό,τι αφορά
την εικόνα, δεν υπάρχει αυτή η παράδοση.
Θεωρούμε κάτι σημαντικό με βάση την
προϋπάρχουσα πληροφόρηση που έχουμε
γι' αυτό το συγκεκριμένο θέμα. Φαντα-
στείτε π.χ. αριστοτελικό λόγο σε μια κοι-
νωνία βαρβάρων. Δεν χάνει ο αριστοτελι-
κός λόγος τη σημαντικότητά του, απλώς
δεν έχει νόημα εκεί. Λοιπόν, στην Ελλάδα
η ανυπαρξία οπτικής παιδείας και παρά-
δοσης επιτρέπει να κατακλυζόμαστε από
φωτογραφικά σκουπίδια.

Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

—Κύριε Οικονομόπουλε, έχετε μια μακριά
πορεία πίσω σας. Σπουδάσατε Νομικά,
δουλέψατε για χρόνια ως δημοσιογράφος,
ξαφνικά στα 35 τα εγκαταλείπετε και γίνε-
στε ένας επιτυχημένος φωτογράφος - φω-
τοδημοσιογράφος. Έχουμε καιρό να δούμε
δουλειά σας στην Ελλάδα, και θα ήταν πα-
ράλειψη να μη σας ρωτήσω τι φωτογραφί-
ζετε τώρα.

—Στις αρχές του 1994, τελείωσα με τα
Βαλκάνια, τα οποία δουλεύω από το 1988.
Συνέχισα να φωτογραφίζω στην Ελλάδα
και την Τουρκία και μετά το 1990, να πα-
ρακολουθώ τις αλλαγές στις υπόλοιπες
βαλκανικές χώρες. Αυτή η δουλειά θεωρώ
ότι ολοκληρώθηκε και θα εκδοθεί σε βι-
βλίο το 1995 στη Νέα Υόρκη, οπότε και θα
αρχίσει μια σειρά εκθέσεων.

Αυτή τη χρονιά ξεκίνησε μια δουλειά που
χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή
Ένωση και από μια μεγάλη φιλανθρωπική
οργάνωση στη Γαλλία, και αφορά την
ανεργία και τη φτώχεια στις χώρες της
Ένωσης. Από το 1995 ξεκινάω ένα μακρο-
χρόνιο σχέδιο που αφορά τον ελληνισμό,
οπουδήποτε στον κόσμο υπάρχουν Έλλη-
νες. Για το αρχικό στάδιο έχω μια χρημα-
τοδότηση από την Ελβετία. Για τη συνέ-
χεια, ελπίζω και ψάχνω κάποια χρηματο-
δότηση από άλλες πηγές.

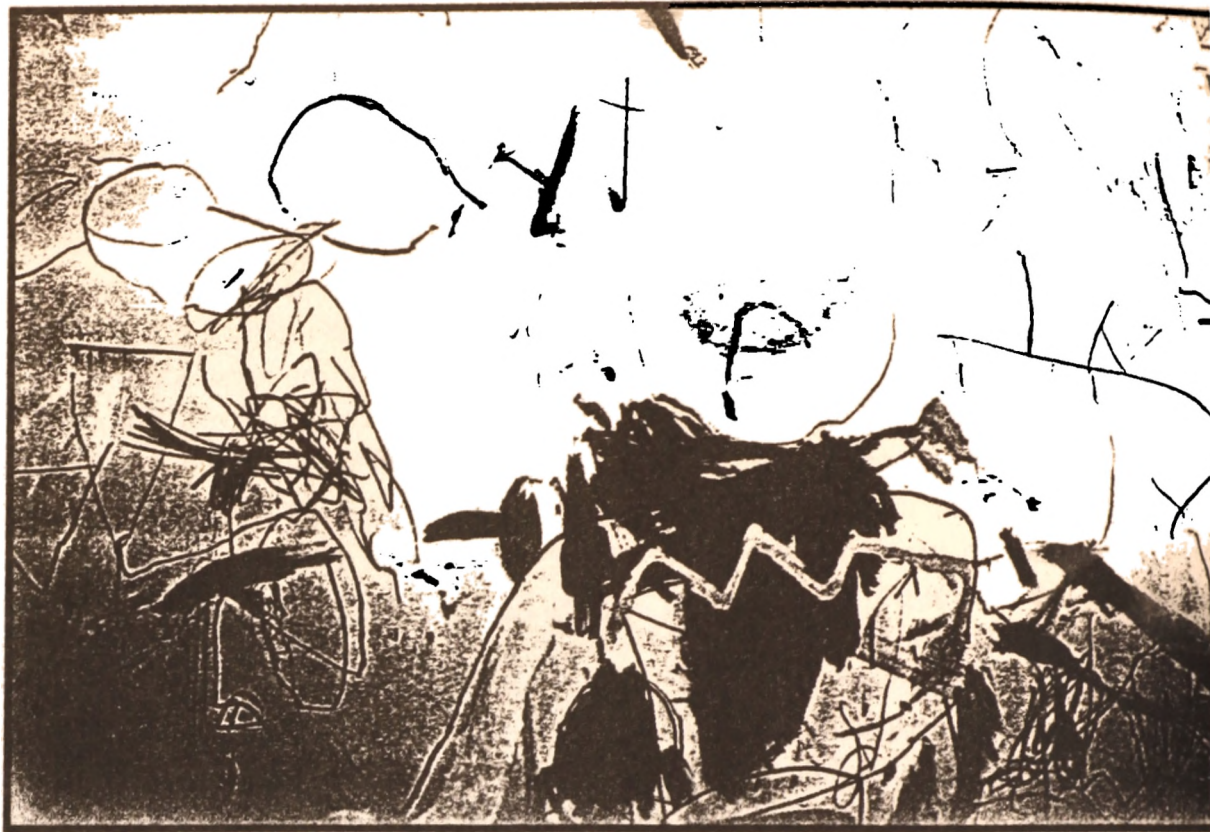
Είναι πολύ δύσκολο και φιλόδοξο σχέδιο
και υπολογίζω να δουλεύω ως το 2000 γι'
αυτό. Γιατί αυτό που καταγράφουμε εμείς
οι φωτορεπόρτερ σήμερα, θα 'ναι Ιστορία
αύριο. Κι αυτό είναι το σημαντικότερο.

ΚΑΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΕΔΩ...

ΕΝΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΩΝ ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΑΛΕΞΕΩΝ

• Το Άλσος Γραμμάτων και Τεχνών με τη συνεργασία του περιοδικού Σύνταξη και με τη συνδρομή της Εξαρχίας του Πανάγιου Τάφου και του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Αθηναίων οργανώνει μια σειρά διαλέξεων και μαθημάτων.

Ήδη έχουν ξεκινήσει, σειρά μαθημάτων με τον Χ. Μαλεβίτση με θέμα «Συνάντηση Φιλοσοφίας και Θρησκείας» και η σειρά μαθημάτων με θέμα τη Βιβλιογνωσία. Πέρα απ' αυτούς τους κύκλους μαθημάτων θα ακολουθήσουν μαθήματα και διαλέξεις με διάφορα θέματα όπως «Ψυχανάλυση και ορθόδοξη παράδοση», «Τ' απομνημονεύματα του Στρατηγού Μακρυγιάννη», «Ορθόδοξη Παράδοση και καθημερινή ζωή» και διάφορα άλλα θέματα. Για περισσότερες πληροφορίες στα τηλ. 3211029-030, 9585075, 9510 066, 9927700.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΗΣ ΜΑΤΙΝΑΣ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

• Στην γκαλερί «7» (Ζαλοκώστα 7) παρουσιάζει τη νέα της δουλειά η ζωγράφος **Ματίνα Σταυροπούλου** ως τις 8 Νοεμβρίου. Η νεαρή ζωγράφος διαθέτει ενδιαφέρον προσωπικό ύφος στο οποίο το σχέδιο οργανώνει το χρώμα.

Πληροφορίες στο τηλ. 3612 050.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

• Στις 31 Οκτωβρίου εγκαινιάζεται στην γκαλερί *Titaniium* έκθεση του ζωγράφου **Δημήτρη Ράτσικα**, η οποία θα διαρκέσει έως τις 19 Νοεμβρίου. Η έκθεση εντάσσεται στο πρόγραμμα της γκαλερί: «Σύγχρονοι καλλιτέχνες της Διασποράς» και οι ώρες λειτουργίας είναι: για τις καθημερινές 10π.μ.-2μ.μ. και 6μ.μ.-10μ.μ., ενώ για τα Σαββατοκύριακα 11π.μ.-2π.μ.

• Από τις 19 Οκτωβρίου έχει ξεκινήσει στο *Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο* (Γ. Νικολαΐδου 3, Θεσσαλονίκη) αναδρομική έκθεση ζωγραφικής του **Γιάννη Γαΐτη**. Η έκθεση θα διαρκέσει έως και τις 20 Νοεμβρίου και οι ώρες λειτουργίας είναι 10 π.μ.-2 μ.μ. και 5 μ.μ.-9 μ.μ.

• Στις 29 Οκτωβρίου ξεκινάει ο φετινός κύκλος παραστάσεων της θεατρικής εταιρείας *Πράξη* στο θέατρο οδού Κεφαλληνίας (Κεφαλληνίας 16, Αθήνα) με την παράσταση του έργου του Ερρίκου Ίψεν *Η κυρία της θάλασσας*. Η μετάφραση και η σκηνοθεσία έχει γίνει από τον Μίνωα Βολονάκη, ενώ μεταξύ άλλων παίζουν η

Μπέττυ Αρβανίτη, ο Γιάννης Βόγλης και ο Σοφοκλής Πέππας. Οι βραδινές παραστάσεις, οι οποίες ξεκινούν στις 9μ.μ. θα πραγματοποιούνται κάθε μέρα εκτός Δευτέρας και Τετάρτης, ενώ κάθε Τετάρτη θα υπάρχει απογευματινή λαϊκή παράσταση (7μ.μ.) και κάθε Κυριακή η απογευματινή παράσταση θα ξεκινάει στις 6μ.μ. Πληροφορίες στο τηλ. 8838727.

• Από τις 20 Οκτωβρίου έχει ξεκινήσει στο Χώρο Τέχνης «24» (Κλεομένους 24) η έκθεση του **Χρόνη Μπότσογλου**, η οποία θα διαρκέσει έως τις 12 Νοεμβρίου. Οι ώρες λειτουργίας είναι, Τρίτη έως Παρασκευή 11π.μ.-2μ.μ. & 6μ.μ.-9μ.μ. και Σάββατο 11π.μ.-2μ.μ.

• Η Ελληνική Εταιρεία για τη Διεθνή Επικοινωνία μέσω της τέχνης και το *Θέατρο του Νότου* παρουσιάζουν στο θέατρο *Αμόρε* (Πριγκηπονήσων 10, Γκύζη) την παράσταση του έργου του Άντον Τσέχωφ *Τρεις Αδελφές*. Πληροφορίες στο τηλ. 6468009.

• Στην γκαλερί *Κρεωνίδης* εκθέτει έργα

του ο ζωγράφος **Γιώργος Κουβάκης**. Η έκθεση θα διαρκέσει έως και τις 12 Ιανουαρίου.

• Την Κυριακή 6 Νοεμβρίου, στις 8 θα πραγματοποιηθεί εκδήλωση για τον ποιητή **Τάκη Αντωνίου** στο Ίδρυμα (Κολοκοτρώνη 5, πλ. Δούρου, Χαλάρι). Το έργο του ποιητή αναλύουν οι Κάτια Μητσάκης, Μαρίκα Αυραδάκη, Γιάνα Πλαχούρης και Δημήτρης Παπαποστόλου, ενώ ποιήματά του απαγγέλλουν ηθοποιοί Μαρία Τσακαλίδου, Κώστας Καρράς και Χ. Γιαννιώτης.

• Στο Γαλλικό Ινστιτούτο πραγματοποιείται έκθεση του γάλλου ζωγράφου **Benoit Paré**, ο οποίος, σημειωτέον, αριστούχος απόφοιτος της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών της Αθήνας. Η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 14 Νοεμβρίου. Η Αίθουσα Τέχνης «*Όλγα Γεωργιάδου*» (Εμπορ. Κέντρο Βούλας, Βασ. Παύλου 102, Βούλα) ξεκινάει την φετινή εκθετική περίοδο με ατομική έκθεση του **Γιάννη Λαναρά**, η οποία θα διαρκέσει ως τις 4 Νοεμβρίου.

ΤΑ ΚΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΑΥΡΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Στις 14 Νοεμβρίου ξεκινάει από τον Πειραιά το δεύτερο διεθνές ταξίδι ενός οίου γεμάτο ανθρώπους του πνεύματος και των γραμμάτων απ' όλη την Ευρώπη. Έχει προηγηθεί ένα ταξίδι στη Βαλτική και αυτή τη φορά το πλοίο θα προσέχει το Αιγαίο και τη Μαύρη Θάλασσα. Η οργάνωση του ταξιδιού έγινε από την Ένωση Σουηδών Συγγραφέων, ενώ στην Ελλάδα, υπεύθυνη και οργανώτρια είναι η **Εύα Κούμλιν**, σύζυγος του πρέσβη της Σουηδίας στην Ελλάδα. Πρέπει να σημειωθεί η ευγενική προσφορά του κ. Ποταμιάνου, ο οποίος κάλυψε σε χαμηλή τιμή το πλοίο του, το οποίο αν δεν είχε συμβεί θα ήταν ίσως αδύνατη η υλοποίηση αυτή τόσο ενδιαφέρουσας και πρωτότυπης κρουαζιέρας.

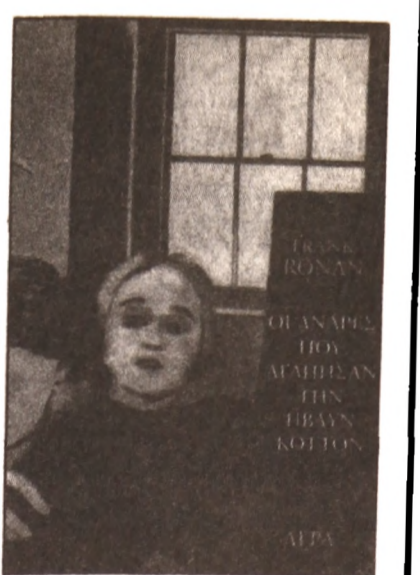
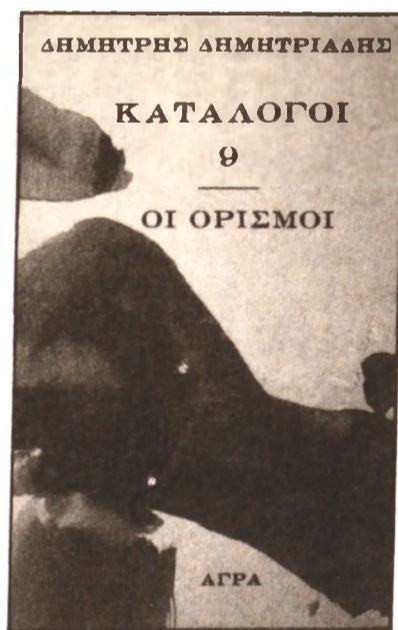
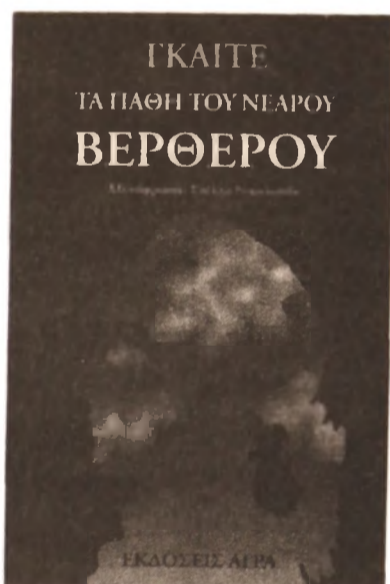
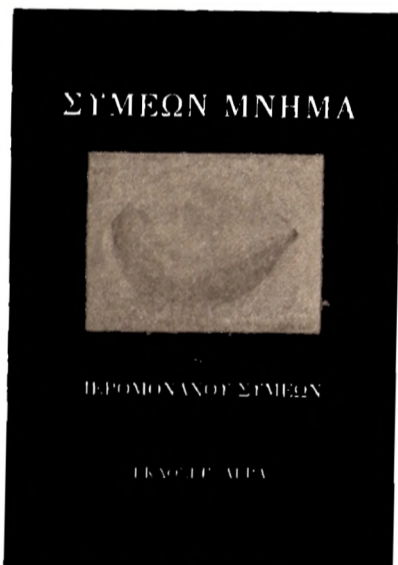

ΔΥΟ ΕΡΓΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ

Με δυο παραστάσεις εγκαινιάστηκε την περασμένη Τρίτη και Τετάρτη η χειμερινή σεζόν για το Θέατρο Τέχνης. Παίζονται τα έργα *Μινέτι* του Τόμας Μπέρονχαρντ, σε σκηνοθεσία Γιώργου Λαζάνη και Κωστή Καπελώνη (φωτογραφία) και *Κάθε γύμνα θα τιμωρείται* του Βραζιλιάνου Νέλσον Ροντρίγκες, σε σκηνοθεσία του Γιώργου Λαζάνη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

1979 - 1984

Θρυμματισμοί ειδώλων και τραγικές ειρωνείες

του Σπύρου Μοσκόβου

Η γνωστή ανατολικογερμανίδα συγγραφέας Christa Wolf έκλεισε πρόσφατα τα 65 της χρόνια, γενέθλια που της έμελλε να γιορτάσει σε μια μεγάλη Γερμανία με νέες προτεραιότητες. Κάποτε η δυτικογερμανική κριτική εκθείαζε το έργο της ή για την ακρίβεια τα στοιχεία του εκείνα που αφουγκραζόταν ως αντικαθεστωτικά. Το τελευταίο της βιβλίο με τίτλο Πηγαίνοντας για το Ταμπού (1994), ομιλίες και δοκίμια τελευταίας εσοδείας, δεν εκθειάστηκε. Είναι μια σειρά διαλογισμών για τη σημερινή Γερμανία, που σεμνύνεται για την έκτασή της και αισκύνεται για κάθε δημιουργία των τελευταίων σαράντα χρόνων στο ανατολικό της τμήμα. Ο διασημότερος ανά την επικράτεια κριτικός Marcel Reich - Ranicki χρησιμοποίησε το κύρος του για να επρρίψει στην Wolf, με αφορμή το τελευταίο αυτό δείγμα γραφής, αθεράπευτη νοσταλγία και πολιτική μυωπία.

Η Christa Wolf βρέθηκε πάντα στην κόψη του ξυραφιού ως επιτυχημένη συγγραφέας της Ανατολικής Γερμανίας. Ξεκίνησε πεπεισμένη σοσιαλίστρια για τη διάπλαση μιας καλύτερης κοινωνίας μετά τη ναζιστική εμπειρία, που αποτύπωσε πολύ αργότερα στο βιβλίο της *Παιδικά Πρότυπα* (1976). Η σοσιαλιστική εμπειρία ήταν ένα πεδίο τριβών, μέσα από το οποίο προέκυψε και το έργο της. Ο *Διχασμένος Ουρανός* (1963), για παράδειγμα,

είναι το χρονικό μιας αγάπης που τεμαχίζεται από την ιστορία. Η Ρίτα μένει στην Ανατολική Γερμανία, ο Μάνφρεντ πηγαίνει στη Δυτική. Οι *Συλλογισμοί για την Κρίστα Τ.* (1969) ήταν η θριαμβευτική εισβολή της υποκειμενικής αντίληψης του κόσμου στην ανατολικογερμανική λογοτεχνία. Ας αναφέρουμε και την *Κασσάνδρα* (1983), που μεταφράστηκε και στα ελληνικά, μια συνολική κριτική της σύγχρονης κοινωνίας κωδικοποιημένη μέσω του μύθου της Κασσάνδρας. Ο ερεθισμός της σκέψης και της κριτικής διάθεσης ήταν η ουσιαστική αντιπολιτευτική δύναμη του έργου της.

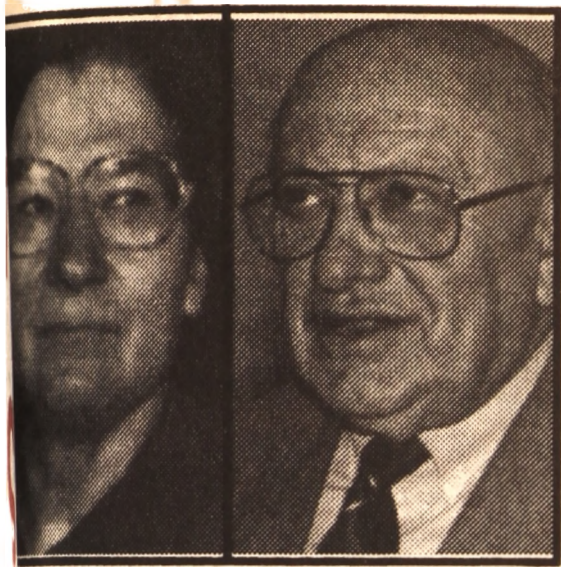
Η στάση της ίδιας της Wolf ήταν μια σχοινοβασία: στο εσωτερικό επιλεκτική διαφοροποίηση από το καθεστώς, στο εξωτερικό, που επιβουλευόταν το καλύτερο μέλλον, πρόταξη του στήθους. Μια ακροβασία που δεν άφηνε κανέναν απολύτως ικανοποιημένο και κανέναν απολύτως δυσαρεστημένο. Η Ανατολική Γερμανία την τιμούσε με βραβεία και ταυτόχρονα την παρακολουθούσε, η Δυτική Γερμανία την εκτιμούσε, αλλά θα προτιμούσε την οριστική ρήξη της με το καθεστώς. Η δική της συμμαχία όμως δεν ήταν τόσο με το καθεστώς όσο με το όραμα που υποτίθεται ότι αυτό ενσάρκωνε, μια υπόθεση που ερμηνεύει και τις αντιφάσεις της. Το 1965 στην περιφημη 11η πολιτιστική ολομέλεια του ΚΚ, όπου εκσφενδονίζονται βολές κατά των συγγραφέων, ζητεί περισσότερη ελευθερία για τους συναδέλφους, με αποτέλεσμα να διαγραφεί από υποψήφιο μέλος της Κεντρικής Επιτροπής.

Όταν το 1976 συνυπογράφει τη διακήρυξη για την αφαίρεση της ανατολικογερμανικής υπηκοότητας από τον άντρα της και τραγουδιστή Wolf Bierme, σύζυγός της διαγράφεται από το καθεστώς αλλά η ίδια παραμένει. Και όταν επικρίνει τον εξοστρακισμό εννιά αδελφών από τον Σύνδεσμο Συγγραφέων, η ίδια παραμένει στις τάξεις.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΩΝ ΣΕΙΡΗΝΩΝ

Και φτάνουμε στο 1989: το καθεστώς κλονίζεται, οι Ανατολικογερμανοί κινούνται στις δυτικογερμανικές προεκλογικές εκστρατείες της Πράγας και της Βουδαπέστης, ο Βέρνερ Βοντάρτ, ο πρώην πρόεδρος της Ε.Δ.Ε.Ε., στις 4 Νοεμβρίου, βρίσκεται στο κέντρο του κόσμου «είμαστε ο άνθρωπος με την ώρα το σύνθημα μεταλλάσσεται σε «είμαστε ένας λαός», οι ενοποιήσεις, αλλά στις 8 Νοεμβρίου λίγες μόνο ώρες πριν ανοίξει το νέο κεφάλαιο της ιστορίας, η ίδια δεν διστάζει να εμφανιστεί στην πλατεία Τσιγγάνων ζητώντας από τους συμπατριώτες να παραμείνουν στις θέσεις τους, να μην υποσχόμενοι για μια τελευταία φωνή, να πραγματοποιήσει το όραμα των σειρήνων. Η Christa Wolf αποσύρεται από τη δημοσιότητα, η πικρία της Αλεξάνδρειας που χάθηκε να κι αυτή μια στάση. Νιώθεται.

Η περιρρέουσα ατμόσφαιρα στην Ανατολική Γερμανία μετά το 1989 αποκαλύπτει τη μεταστροφή και τη μετάνοια που δεν συγχωρεί ποτέ την εμμονή της Christa Wolf έφτασε πέρσι, η ίδια αποκάλυψε ότι σε ηλικία 15 ετών, από το 1959 ως το 1962,

Η Christa Wolf και ο Marcel Reich-Ranicky.

ργαστεί υπό το ψευδώνυμο Μαργκα-
με τις ανατολικογερμανικές μυστι-
υπηρεσίες αποτιμώντας πρόσωπα
πράγματα των λογοτεχνικών κύ-
ων. Ο καταγιγισμός των φιλιππικών
ν τέτοιος, ώστε να παραβλεφτούν
ελώς οι 42 ογκώδεις φάκελοι υπό το
μα Christa Wolf που ακολουθούσαν
αρχεία των μυστικών υπηρεσιών: το
νικό της παρακολούθησης της ίδιας
ά τη διάρκεια της αργής διαφορο-
ησής της από το καθεστώς. Έτσι, το
3 ήταν η χρονιά που ευδοκίμησε λό-
ατμοσφαιρικών συνθηκών η από-
ση του απηνούς κριτή της, του κριτι-
Marcel Reich - Ranicki, διατυπωμέ-
δη το 1987: «Το θάρρος και η σταθε-
ητα του χαρακτήρα δεν ανήκουν στις
τές της μέτριας συγγραφέως Christa
f». Ο περσινός τίτλος του περιοδι-
Der Spiegel «Η δειλή Μαργκαρέτε»
μείνει αλησμόνητος.

ΡΥΦΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΜΑΡΣΕΛ

λά ο καιρός επιφύλασσε γυρίσματα
στον επιφανή κριτικό της, Πολωνοε-
ίο που είχε επιζήσει στο ολοκαύτω-
και το 1958 είχε καταφύγει στη Δυτι-
Γερμανία για να αναρριχηθεί στα
να που ακολούθησαν με τη βοήθεια
του χαρισματικού του ταλέντου στην
τη και αδιαμφισβήτητη θέση της λο-
χνικής κριτικής, με ουσιαστική
σία στην απονομή των διάφορων
βείων και στην κίνηση της βιβλιαγο-
Από το τέλος Μαΐου, τα μέσα μαζι-
ενημέρωσης έχουν προσηλωθεί όχι
στα πυρά του κατά της Wolf, αλλά
δική του βαθμιαία αποκαθήλωση.
εί αποκαλύφτηκε ότι ο Reich -
Ranicki με το δεξί κατηγορούσε για δει-

λία την Wolf και με το αριστερό συσκό-
τιζε στα βιογραφικά του σημειώματα
την προσωπική του ιστορία.

Τι είχε να κρύψει; Έναν βίο παράλλη-
λο. Όταν διατυπώθηκε η βάσιμη υποψία
ότι το 1948-9 δεν ήταν μόνο πρόξενος
της Βαρσοβίας στο Λονδίνο, αλλά και
στέλεχος των πολωνικών μυστικών υπη-
ρεσιών, παρέστησε ότι δεν ήξερε τίπο-
τα. Όταν αδιάσειστα ντοκουμέντα από
τα πολωνικά αρχεία τον αντέκρουσαν,
ομολόγησε ισχυριζόμενος ότι εν πάση
περιπτώσει δεν είχε την παραμικρή
ανάμειξη στην επιστροφή εξόριστων
στην κομμουνιστική Πολωνία που ολο-
κληρωνόταν με την προσαγωγή τους στη
δικαιοσύνη. Όταν βρέθηκαν τα έγγρα-
φα με την υπογραφή του, που απέδειξαν
τη συμμετοχή του στην όλη επιχείρηση
της επιστροφής, σώπασε. Και αυτός, ο
συνήθως καυστικός και λαλίστατος,
έκλεισε το στόμα του ερμητικά, τώρα
που βγήκε στην επιφάνεια και κάτι ακό-
μα: όχι απλώς δεν είχε αποκηρύξει τον
κομμουνισμό στη δεκαετία του '50, αλλά
αντίθετα είχε κάνει τα αδύνατα δυνατά
για του επιστραφεί το κομματικό του βι-
βλιάριο.

ΤΟ ΑΘΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΨΗΛΑΦΗΣΗΣ ΣΤΟΔΕΙΩΝ

Ο θρυμματισμός του ειδώλου Reich -
Ranicki θα πάρει κάποτε τη θέση μιας
υποσημείωσης στις ιστορίες της γερμα-
νικής λογοτεχνίας και κριτικής. Σήμερα,
ωστόσο, παραμένει το πιο χαρακτηρι-
στικό παράδειγμα του πνεύματος των
καιρών που επικρατεί στην ενιαία Γερ-
μανία. Το πιο συναρπαστικό άθλημα
δεν είναι το ποδόσφαιρο, αλλά η αναζή-
τηση βιογραφικών στοιχείων που τεκμη-
ριώνουν επαφές με τα πρώην κομμουνι-
στικά καθεστώτα και αποσυνδεδεμένα
από την ιστορική τους συνάφεια ποινι-
κοποιούν τα πρόσωπα αναδρομικά.
Ίσως κάποια στιγμή η υστερία αυτή να
κοπάσει, όταν οι Γερμανοί ξεπεράσουν
τους κλυδωνισμούς της ενιαίας πια συλ-
λογικής συνείδησης που πρέπει να αφο-
μοιώσει όχι μόνο τις ενοχές του ναζι-
σμού αλλά και τα απόβλητα του κομμου-
νισμού. Μέχρι τότε το παράδειγμα
Reich - Ranicki θα διαθέτει την τραγική
του ειρωνεία. Ποιος δεν είχε θάρρος
και χαρακτήρα; Η συγγραφέας ή ο κρι-
τικός της;

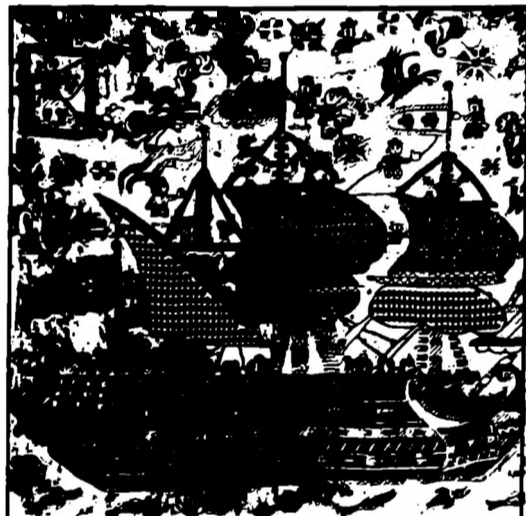
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Το βιβλίο του

ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΤΑΜΕΛΟΥ

Ποιητική

Θέματα και μορφές από τη
λαϊκή λατρεία και το λαϊκό μας
βίο και πολιτισμό

ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΤΑΜΕΛΟΥ

Λαογραφική Πινακοθήκη

Θέματα και μορφές από τη λαϊκή
λατρεία και το λαϊκό μας βίο και πολιτισμό

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Τ. ΠΙΤΣΙΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Α. ΠΙΤΣΙΛΟΣ & ΥΙΟΣ Ο.Ε.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 4 - ΑΘΗΝΑ
Τ.Κ. 105 59 - Α.Φ.Μ. 82288294
ΤΗΛ. 3211237 - 3218872

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ

του ΠΕΤΡΟΥ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗ

Όταν προβάλλει κανείς ως σύνθημα «Θεσσαλονίκη πάνω απ' όλα», υποτίθεται πως έτσι η πόλη είναι πιο πάνω κι από τον πομπό του μνηύματος. Άρα το πολύ πολύ που μπορεί να συνοδεύει μίαν αφίσα μ' αυτό το σύνθημα είναι το όνομα του συνθηματία και κάποιες φωτογραφίες της κορυφαίας πόλης. Αν, αντ' αυτών, δίπλα στη δήλωσ

μία «Θεσσαλονίκη των πολιτών» οδηγώντας, όλοι από κοινού, σε μια: *Θεσσαλονίκη των πωλητών* κάθε ίχνους σεμνότητας του πρόσφατου παρελθόντος.

Το αρχαιολογικό μουσείο της Θεσσαλονίκης είναι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά έργα του Πάτροκλου Καραντινού και, μαζί, ένα από τα πιο κομψά δείγματα ανάλαφρης αρχιτεκτονικής του μοντέρνου κινήματος. Για να περιλάβει νέους αρχαιολογικούς θησαυρούς δεν χρειάζεται να καταστραφεί η δική του μνημειακή αξία. Ήδη ένα άλλο δείγμα δουλειάς του μεγάλου μον-

τερνιστή, δασκάλου της αρχιτεκτονικής — τα δυο αμφιθέατρα της Φυσικομαθηματικής Σχολής — κατοικιοιείται και καταπίνεται πίσω από μια

Κι η κακογουστιά ακόμη πιο πάνω

παρουσιάζεται ένα μεγαλοπρεπές μπούστο, η σημειολογία της συνολικής εικόνας γίνεται αυτομάτως: η *Θεσσαλονίκη, δηλαδή εγώ, πάνω απ' όλα* ή -παραφράζοντας τον Λουδοβίκο ΙΔ'- *La ville c' est moi!*

σπάταλη σε σίδερα και φειδωλή σε ευαισθησίες κατασκευή, η οποία καλύπτει το γυμνό, λείο μπετόν με τα αυτοφερόμενα εξωτερικά κλιμακοστάσια των αμφιθεάτρων και τις μαλακές κλίσεις προς τη ΒΔ γωνία της Πανεπιστημιούπολης, στη συμβολή των οδών Εθνικής Αμύνης και Κανταντζόγλου, αρθρώνοντας ένα άχαρο όσο και άχρηστο εξάμβλωμα, στιβαρό, πολυδάπανο κι επηρμένο.

Φαίνεται, όμως, ότι αυτός ο συνδυασμός έπαρσης και σπατάλης, αναισχυντίας και δισεκατομμυρίων δημοσίου χρήματος, συνδυασμός που αποτίει φόρο τιμής σε διάφορες αμφίβολες εξοχότητες των μεταμοντερνιστικών συμφορμάτων και καταφέρει, παράλληλα, να συγκινεί όσους διαμορφώνουν την κουλτούρα τους από τηλεπαιχνίδια και τουριστικές περιοδείες, αφού ενέπνευσε την Πρυτανεία του ΑΠΘ εμπνέει τώρα και το Δημοτικό Συμβούλιο. Ένα Δημοτικό Συμβούλιο το οποίο, ομοφώνως, ζητεί επέκταση του αρχαιολογικού μουσείου κατά 4.000 τ.μ. υπεργειώς κι άλ-

λα 1.700 υπογειώς, με τη ρητή επιτα προκύψει μια αρχιτεκτονική που να είναι: «μεγαλοπρεπή όψη», αντίθετα κτίρια της Πανεπιστημιούπολης τα χαρακτηρίζονται ως προϊόντα «σημια κυβικής λαίλαπας» και ως «στερο αρχιτεκτονικής μεγαλοπρέπειας που να είναι σχετική με τη βαριά καλλιτεχνικ ρονομιά της Ελλάδας»!

Επιπλέον, σ' αυτό το κείμενο, που θρούσε πράγματι ν' αποτελέσει ένα τμανιφέστο του κιτς, το εκθεσιακό κτίριο της ΔΕΘ σχολιάζεται, όχι άδικα, ως «ράδεκτο», αλλά το μάλλον τετριμμέ είδος του τεχνολογικού παιχνιδιού του π του ΟΤΕ εκτιμάται ως «το μόνο αξιόλογο... που δίνει κάποιο τόνο αρχιτεκτονικ καλαισθησίας κι ευαισθησίας στην πόλη». Για το δε μουσείο του Π. Καραντινού λώνεται απερίφραστα κι ανευθρότητα «οι θησαυροί της Βεργίνας δεν επιτρεπται να στεγάζονται σε στρατονοειδώς κατασκευάσματα εν μέση Θεσσαλονίκη και μάλιστα τη στιγμή που όπως επισημαίνεται, «η Κορέα ανήγειρε ούλ μεγαλοπρεπέστατη βιβλιοθήκη απωανατολικού ρυθμού, αλλά κι ομαμαρόκ, λόγω της μεγαλοπρέπειο επανάληψη αυτής της λέξης σ' ένα κτίριο 23 αράδων). Ενώ «εμείς», είναι τριτοκορυφαία και καταληκτική αποστροφή τριτομένου, «εμείς οι κληρονόμοι του αρχαίου κάλους (sic) υψώνουμε παραγκοειδώς κατασκευάσματα χωρίς να φιλοκαλοποιούμε ευτελείας»!!!

Εμείς, οι κληρονόμοι του αρχαίου κάλους, καλό θα είναι να θυμόμαστε, πρώτα, πώς γράφεται αυτή η λέξη επίσης, είναι να έχουμε πρόχειρα συνώνυμα του όρου: «μεγαλοπρεπώς όπως τα: *αίγλη, λαμπρότητα, κοσμοαπλότητα* (γιατί υπάρχει και το εννονο της «μεγαλοπρεπούς απλότητις όποιος διαβάζει λίγη ποίηση το γυναικοσοβαρότητα και κυρίως *αξιοπρέπτος*, εμείς οι θαυμαστές των «φιλοσοφικών μετ' ευτελείας» καλό είναι να λαβαίνουμε πως το ρήμα του Περιουσιάζει εξαιρετικά στη σημερινή μορφή αρχαιολογικού μουσείου, κι όχι σε «μεγαλοπρεπή» προσθήκη επιδιότι ένα αρχιτεκτονικό «zapping», και ριορίζουμε το θαυμασμό μας για τριτοροκ» προτιμήσεις των Κορεατών. οποιος θαυμασμός ανήκει περιουσιους «φιλοσοφούντες μετά πολλή κικίας».

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Τα μεταφυσικά «παίγνια» της πραγματικότητας

Νίλο Κις, *Εγκυκλοπαίδεια Νεκρών*. Μετάφραση από τσεχοκροάτικα: Χρήστος Αντιδής.

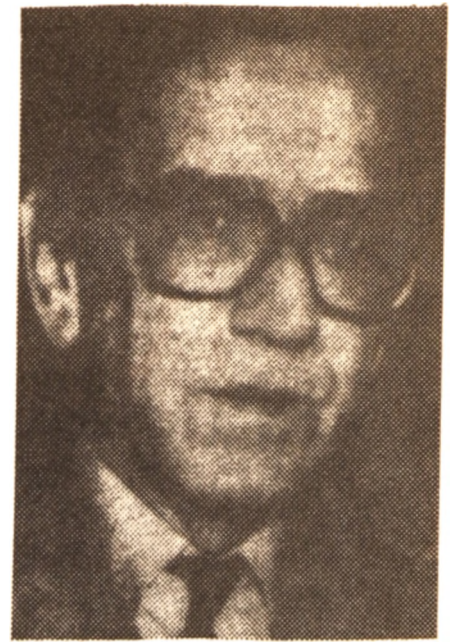
Εξάντας, Αθήνα 1993.

Σέρβος Ντάνιλο Κις (γενν. 1892) δεν έχει αδικώς χαρακτηριστεί ως ο Μπόρχες των Βαλκανίων. Τόσο ο χειρισμός της πικρίας του όσο και ο τρόπος αφήγησης που υιοθετεί παρέμπουν άμεσα στον τρόπο της του αργεντινού συγγραφέα. Ο αναγνώστης του μένει και μετέωρος μεταξύ του πραγματικού και του φαντασιακών ιστοριών που διαβάσει, ο ίδιος ο Κις αισθάνεται την ανάγκη, στο τέλος του βιβλίου να σημειώσει τις άμεσες ή έμμεσες πηγές του, αυτές που έδωσαν αφορμή ή αποτέλεσαν υπόβαθρο της έμπνευσής του. Αποκαλυπτική της επεξεργασίας ενός πραγματολογικού έργου που επιχειρεί στα κείμενα αποτελεί και η θέση του συγγραφέα, που δεν μπορεί να καταλάβει την χρησιμότητα επιπόνησης βιβλίου και καταγραφής καταστάσεων που, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, δεν έχουν συμβεί στην πραγματικότητα.

Το συγκεκριμένο βιβλίο εμπνεύστηκε εννέα διηγήματα, τα περισσότερα αρκετά εκτεταμένα. Τα θρησκευτικά και μυστικιστικά στοιχεία είναι το κύριο υλικό της θεματικής πολλών από αυτά, όπως στο *Σίμων ο Μάγος*, παραλλαγή ενός θέματος της παράδοσης των γνωστικών και συγκεκριμένα των αιρετικών που έγιναν γνωστοί με το όνομα «βορβορίτες». Ο *Θρύλος των Κοιμωμένων*, επίσης, δανείζεται τη θεματική του από το Κοράνι, ενώ το ομώνυμο της συλλογής διήγημα, *Η εγκυκλοπαίδεια των Νεκρών*, έστω κι αν εμφανώς δεν το μαρτυρεί η μυθοπλαστική εκδοχή του όντας προφητικό μέγεθος ανακαλύψεων του συγγραφέα, έχει να κάνει με μια πρακτική των μορμών στις ΗΠΑ. Το *Βιβλίο των Βασιλέων και των Ηλιθίων*, από την πλευρά του, δανείζεται τη θεματική του από την ιστορία της γέννησης των Πρωτοκόλλων των σοφών της Σιών, υποκύπτοντας σύντομα στην ανάγκη μιας φαντασιακής συμπλήρωσης των ελλείψεων που παρουσιάζει η ιστορική έρευνα. Ο *καθρέπτης του Αγνώστου* εμπνέεται με τη σειρά του από θέματα πνευματισμού ενώ το διήγημα *Είναι ένδοξος ο υπέρ Πατρίδος Θάνατος* παίζει μεταξύ της ασαφούς

ιστορικής μαρτυρίας και του αστικού θρύλου, όπως υπογραμμίζει ο ίδιος ο συγγραφέας στο *Υστερόγραφο* που ενσωματώνει στο βιβλίο του και όπου ο αναγνώστης πληροφορείται όλες αυτές τις πηγές που χρησιμοποιεί το κείμενο. Ένα *Υστερόγραφο*, ωστόσο, που, όντας ενταγμένο στο μυθοπλαστικό κείμενο, ως ένα ακόμη κεφάλαιό του, αποσαφηνίζει και ταυτόχρονα συσκοτίζει την ερμηνεία των διηγημάτων, προσθέτοντας νέα στοιχεία στον τρόπο ανάγνωσής τους.

Ο Κις, έτσι, δημιουργεί ένα διπλό «παίγνιο» με τον αποδέκτη του έργου του: παραπέμποντας σε παλιές αυθεντικές πηγές δημιουργεί ένα διάλογο των δικών του κειμένων με εκείνες, εμπλέκοντας σκόπιμα τα όρια μεταξύ πραγματικότητας και μυθοπλασίας. Συγχρόνως, όμως, με τον τρόπο της γραφής / περιγραφής των ιστοριών που μεταφέρει, τηρεί μια ειρωνική απόσταση, αρνούμενος τη μία και μόνη λύση, τη μία και μόνη αλήθεια. Η αφήγησή του, ακριβής και συχνά εξαντλητική στην περιγραφική της λεπτομέρεια, δεν κρύβει μια διάθεση επιστημονικής διερεύνησης του υπό εξέταση φαινομένου, υποχωρώντας, όμως, σταδιακά μπροστά στις

Φίλιππος Ηλιού: η συμβολή του στη διαμόρφωση της νεότερης ελληνικής ιστορικής επιστήμης αρχίζει πλέον να αναγνωρίζεται και επίσημα. Το πανεπιστήμιο Κρήτης αναγόρευσε τον Φίλιππο Ηλιού επίτιμο διδάκτορα της Φιλοσοφικής Σχολής· αναγνώριση που τιμά, επίσης, και την ίδια τη Σχολή για τις επιλογές της. Η συμβολή του Φίλιππου Ηλιού συνίσταται, κυρίως, στη μελέτη κρίσιμων ζητημάτων της νεοελληνικής ιστορίας, στην ανάλυση των ιδεολογικών ρευμάτων και των κοινωνικών συγκρούσεων στην προεπαναστατική εποχή, καθώς και στο μακράς πνοής βιβλιογραφικό του έργο. Ο Φίλιππος Ηλιού με το επιστημονικό του έργο αλλά και τη δημόσια πρακτική του εμπνέει τη νεότερη γενιά ιστορικών και διαμορφώνει ένα πρότυπο επιστήμονα / ερευνητή που μέσω της γνώσης και της κατανόησης του παρελθόντος μεταβάλλεται σε συνειδητοποιημένο πολίτη.

Χειροθεσία, που θα έλεγε κι ο δάσκαλός του Κ.Θ. Δημαράς.

Ψήγματα πολύτιμης

πρώτης ύλης βρίσκουμε στο βιβλίο του Τζέημς Τζόυς *Φανερώσεις* (εκδ. Το Ροδακίό, 1994): «Φανερώσεις, (...) αποκάλυψη του τι είναι ένα πράγμα (...) τη στιγμή όπου η ψυχή του πιο κοινού αντικειμένου μοιάζει ν' αχτινοβολεί». Και κατά την άποψή μας, λαμπερά πρωτόλεια του Τζόυς, ωραία μεταφρασμένα από τον Δημήτρη Χουλιαράκη και ωραιότατα επιμελημένα από Το Ροδακίό: «Έρχεται νύχτα όταν η πολιτεία ησυχάζει· αόρατη, ανεπαίσθητη, ολότελα απρόσκλητη. Έρχεται από τον πανάρχαιο θρόνο της για να επισκεφτεί το στερνοπαίδι της, η πιο σεβαστή μητέρα, σαν να μην είχε ποτέ για κείνην αποξενωθεί. Ξέρει τα πιο βαθιά τα φυλλοκάρδια· κι έτσι είναι καλόβολη, δε ζητάει τίποτα –λέγοντας– έχω μια κλίση προς την αλλαγή, είμαι μια ευφάνταστη επιρροή στις καρδιές των παιδιών μου· ποιος σε λυπάται σαν είσαι θλιμμένος ανάμεσα στους ξένους; χρόνια και χρόνια σ' αγαπούσα που φώλιαζες στα σπλάχνα μου».

Ντακουσίας αποτέλεσμά διατείνεται πως είναι το βιβλίο του *Γυναίκες Ευσεβείς του Πάθους* (εκδ. Γνώση, 1994) ο συγγραφέας του Περικλής Κοροβέσης. Πρόκειται για ένα αφηγηματικό τέχνασμα ή για μιαν αλήθεια; Ούτως ή άλλως, ο ηθικός διαχωρισμός αλήθειας και ψεύδους ακυρώνεται με τη λογοτεχνία.

φανταστικές διαστάσεις που αυτό αποκτά, συμπαρασύροντας και τον καταγραφέα του που δείχνει να αποδέχεται την μεταφυσική που αποκαλύπτεται μπροστά του. Σε αυτό το επίπεδο, ο Κις συναντιέται όχι μόνο με την γραφή του Μπόρχες αλλά και μ' εκείνη του Κορτάζαρ.

Παρ' όλα αυτά, πιστεύω πως τα διηγήματα του Κις παραμένουν πρώτιστα κείμενα έντονα αλληγορικά, ενώ η δάνεια από το παρελθόν θεματική τους εξυπηρετεί καλύτερα το σχολιασμό σύγχρονων καταστάσεων κάτω από

μια καλυμμένη προσέγγιση. Άλλωστε, η αλληγορία δεν αποκλείει την προφητεία, όπως συνέβη στην περίπτωση της *Εγκυκλοπαίδειας των Νεκρών*, αν πιστέψουμε την μαρτυρία του ίδιου του συγγραφέα για το κείμενο που διάβασε μετέπειτα, το οποίο αναφερόταν στην ύπαρξη μιας τεράστιας βιβλιοθήκης θαμμένης σε σήραγγες κατασκευασμένες κάτω από το Βραχώδη Όρη της Γιούτα, με εκατοντάδες χιλιάδες μικροφίλμ, με τα ονόματα 18 δισεκατομμυρίων ανθρώπων απ' όλο τον κό-

σμο, ένα είδος γενεαλογία ανθρώπου καταρτισμένο από μορμόνους της εκκλησίας Σολτ Λέικ Σίτυ...

Η μετάφραση, πράγμα ιδιαίτερα σημαντικό, έγινε από τα σκροάτικα και είναι βέβαια ο Χρήστος Αρβανιτίδης που ανέλαβε δεν είχε εύκολο έργο επιτελέσει. Μπορώντας μόλις ελέγξω την ελληνική της από πιστεύω πως η όλη απόδοση υπήρξε επιτυχής.

Δημήτρης Τσατσούλης

Από την Πολιτειολογία στην Κοινωνιολογία

Charles de Montesquieu:

Το Πνεύμα των Νόμων.

Μετάφραση:

Κωστής Παπαγιώργης-Παναγιώτης Κονδύλης.

Εκδόσεις Γνώση,

Αθήνα 1994

Ο Μοντεσκιέ έχει πάψει προ πολλού να θεωρείται από την έρευνα του 20ού αιώνα μονοσήμαντα ο θεωρητικός του χωρισμού των εξουσιών και ο προάγγελος του αστικού φιλελευθερισμού, όπως τον έβλεπαν οι συνταγματολόγοι του 19ου αιώνα. Με την άνοδο της κοινωνιολογίας, ο Μοντεσκιέ χαρακτηρίστηκε ως ο πρώτος κοινωνιολόγος και, ήδη από τον Comte, η προσοχή των ερευνητών επικεντρώθηκε στο «παίξιμο» της γραφίδας του ανάμεσα σε αντικειμενικές αποφάνσεις και σε υποκειμενικές ηθικές τοποθετήσεις.

Το δεύτερο σημείο το οποίο ενδιαφέρει τους ερευνητές είναι η

προσήλωση του γάλλου βαρόνου σε αριστοκρατικές πολιτικοκοινωνικές αξίες και στο ancien regime, σε αντίθεση με το εξίσου ειλικρινές διαφωτιστικό και μεταρρυθμιστικό του φρόνημα.

Η πρωτοποριακή του συνεισφορά στη συγκρότηση της νεότερης κοινωνικής επιστήμης έγκειται κατ' αρχήν στο ότι, επισημαίνοντας τη διαφορά ανόργανης φύσης και ανθρώπινης κοινωνίας, καθώς περνά από την πρώτη στη δεύτερη, υιοθετεί μια αισθητά διαφοροποιημένη σύλληψη και διατύπωση της νομοτέλειας. Η κοινωνική νομοτέλεια λόγω της ρευστότητας του πεδίου της εκφράζεται με ελαστικούς αλλά ευκρινείς τύπους. Η κεντρική τυπολογία του Μοντεσκιέ συναρτάται με τις μορφές των πολιτευμάτων όπου και λαμβάνει χώρα η κρίσιμη μετάβαση από την πολιτειολογία στην κοινωνιολογία, καθώς αυτή η τυπολογία συνυφαίνεται με μια θεωρία της κοινωνικής και ιστορικής αιτιότητας. Χωρίζει, όπως είναι γνωστό, τα πολιτεύ-

ματα όχι σύμφωνα με το πεδίο των συμμετεχόντων στην εστία, όπως ο Αριστοτέλης, αλλά σύμφωνα με τον ποιόν της εστίας σε: δεσποτικό, μοναρχικό και αβασίλευτα πολιτεύματα.

Το δεύτερο σημείο μεγάλο διαφέροντος βρίσκεται στην έννοια του νόμου. Η ανάλυση έννοιας του νόμου πρέπει στηριχθεί στα τρία κεφάλαια του πρώτου βιβλίου του *Πνεύματος των Νόμων*. Κατ' αρχήν νόμος ορίζεται ως οι αναγκαίες σχέσεις που προκύπτουν από φύση των πραγμάτων. Κατόπιν ο νόμος ορίζεται ως ο τρόπος της επισημοποίησης του τοποθέτησης δεν μεταβάλλεται καθώς περνάει στα διάφορα επίπεδα νομοτελειών. Στο πρώτο επίπεδο, αυτό της νόησης του θεού ως αμιγούς Λόγου, είναι ο νόμος ως φυσικό δίκαιο. Στο δεύτερο, το επίπεδο της φύσης, είναι η επικράτεια του φυσικού νόμου, ενώ χαρακτηριστικό του τρίτου επίπεδο, εκείνο της ανθρώπινης κοινωνίας, είναι το πολιτικό δίκαιο.

Η μομφή ότι η αιτιώδης θεωρία πνίγει την κανονιστική

Η ΚΟΜΜΟΥΝΑ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΟΥ, ΓΚΡΑΒΟΥΡΑ ΕΠΟΧΗΣ

πραγματικότητες του θετι-
δικαίου πνίγουν τις επιτα-
ου φυσικού δικαίου, διατυ-
χε πολύ νωρίς εναντίον
Μοντεσκιέ, ήδη από τον
αίρο και τον Ρουσσώ. Δεν
άλλωστε αφορμή η εντύ-
ότι ο Μοντεσκιέ δεν ζητεί
βάθρων αναδιάρθρωση
οινωνίας, αλλά μάλλον επι-
την κατά το δυνατόν αν-
τινότερη διαμόρφωση των
ευμάτων στο πλαίσιο των
μένων συνθηκών. Θα κα-
ήσουμε άλλωστε καλύτερα
επική αντίληψή του για τη
ρχία και την κληρονομική
κρατία αν τη δούμε στη
φειά της με την περίφημη
ία του της διάκρισης των
σιών.

αρχήν δεν έβλεπε στη θε-
αυτή πλήρη χωρισμό των
ων των τριών εξουσιών.
νο που ενδιαφέρει τον Μο-
κιέ είναι η «κατανομή» των
σιών ως έννοια αρνητική,
σκοπός της δεν είναι να πά-
άθε φορέας μία και μόνη
σία, άλλος τη νομοθετική,
ς την εκτελεστική και άλ-

λος τη δικαστική, παρά να μην
τις αναλάβει κανείς όλες, να
μην εξελιχθεί το πολίτευμα σε
δεσποτεία. Εδώ βλέπουμε ανά-
γλυφα το ρόλο του αξιώματος
«η εξουσία σταματά την εξου-
σία», ενώ ο Μοντεσκιέ ποτέ δεν
θεωρεί την αριστοκρατία ή τη
δημοκρατία καθεαυτές ως εγ-
γύηση για την ελευθερία. Αντί-
θετα, διασφαλίζει την ελευθε-
ρία με τις έννοιες του ισοζυγίου
των εξουσιών και της μετριοπά-
θειας. Η ελευθερία σ' αυτόν
έχει να κάνει με τα αστικά και
όχι με τα πολιτικά δικαιώματα.
Είναι προφανές ποιο θεωρούσε
ο Μοντεσκιέ ως το βεβαιότερο
τεκμήριο της ελευθερίας: την
ασφάλεια. Εν κατακλείδι, η
αντίθεση της θεωρίας του της
διάκρισης των εξουσιών με τη
μεταγενέστερη αντανάκλα την
αντίθεση δύο διαφορετικών τύ-
πων κοινωνίας.

Το *opus magnum* του Μοντε-
σκιέ δεν είχε γνωρίσει πλήρη
έκδοση στα ελληνικά ως τώρα
και η μόνη που υπήρξε ποτέ νο-
μίζω ότι ήταν μία συνοπτική εκ-
δοχή κάποιων εκδόσεων που

«έβγαζαν όλη τη φιλοσοφία» σε
πρόχειρες, συνοπτικές και ευα-
νάγνωστες μεταφράσεις. Τον
τελευταίο καιρό, όμως, παρατη-
ρείται μια στροφή της προσοχής
και των σοβαρών εκδοτικών οί-
κων και του αναγνωστικού κοι-
νού προς τα σπουδαία έργα του
δυτικού πνεύματος. Ας μην ξε-
χνάμε πως η μετάφραση του
Μοντεσκιέ δεν απαιτεί μόνον
επαρκή γνώση των γαλλικών
και των ελληνικών αλλά και την
κατοχή των ιδιωμάτων εκείνων
που προσθέτουν στα γαλλικά
του *Πνεύματος των Νόμων* τη
δική τους χάρη.

Η άξια δουλειά του Κωστή Πα-
παγιώργη συνδυασμένη με τη
βαθιά γνώση των προβλημάτων
του διαφωτισμού από τον Πα-
ναγιώτη Κονδύλη, ο οποίος πα-
ραθέτει και μια ενδιαφέρουσα
εκτενή εισαγωγή, δημιούργη-
σαν ένα από τα πιο επιμελημένα
κείμενα θεωρίας στα ελληνικά.
Πέρα από τη χρησιμότητα του
βιβλίου, αντλήσαμε και μεγάλη
απόλαυση από την ανάγνωσή
του.

Έρη Κασίμη

Αυτή, άλλωστε, είναι
και η πηγή του λυτρωτι-
κού της χαρακτήρα. Ή
μήπως διαφωνείτε; Πά-
ντως, οι οκτώ "ιστορίες"
που μας αφηγείται εί-
ναι έξοχες, γιατί κατέ-
χονται όλες από την
ίδια εμμονή: το ερωτικό
πάθος. Και είναι έξο-
χες, γιατί η υπέρβαση η
οποία συντελείται μέσω
της αφήγησης, ανάγε-
ται σε έναν κοινό -φα-
ντασιακό- τόπο:

«Από τη ζωή δεν έχω
κανένα παράπονο. Τα
έφερε όλα ανάποδα...
Και εγώ είχα αντιδρά-
σει αναλόγως. Καταρ-
γώντας αυτή τη ζωή που
συνέχεια κατάρωγε τις
σάρκες μου, βρήκα μια
ισορροπία που επέτρε-
πε να ζω χωρίς να υπο-
φέρω. Όσο λιγότερη
σχέση είχα με τη ζωή,
τόσο απομακρυνόμουν
από τον πόνο. Η ποίηση
υπήρξε πάντα για μένα
ο μόνος πραγματικός
χώρος. Τα υπόλοιπα τα
θεωρούσα αυταπάτη.
Όχι πάντοτε δηλαδή.
Γιατί αυτή η γυναίκα,
ήταν πραγματική. Επει-
δή κύριοί μου, είμαστε
μια παρέα που γνωρι-
ζόμαστε χρόνια, ξέρετε
πως θεωρώ τον εαυτό
μου το μεγαλύτερο εν
ζωή Έλληνα ποιητή.
Αυτό βέβαια δε θα μπο-
ρούσα ποτέ να το πω
δημόσια, γιατί όπως ξέ-
ρετε, θα στρεφόταν
εναντίον μου. Ξέρω να
διαβάζω ποίηση, καλύ-
τερα από ό,τι ξέρω να
γράφω. Και δεν κατα-
λαβαίνω γιατί δεν πρέ-
πει να κρίνω και τα δι-
κά μου ποιήματα. Αυτό
με κάνει και δε φοβά-
μαι την αλήθεια».

ο χαρτοκόπτης

καταταχολογία...

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΣΑΒΒΑ
ΠΑΥΛΟΥ

Απουσία

Είχε έλθει τότε η μόδα του ηλεκτρονικού τάφου. Στη μνήμη του υπολογιστή υπήρχαν διάφορα μηνύματα που προβάλλονταν στον φωτεινό πίνακα του σταυρού ανάλογα αν κάποτε στεκόταν μπροστά του άνδρας ή γυναίκα, γέρος ή νέος, συγγενής ή άγνωστος.

Αρκετοί τακτοποιημένοι είχαν προγραμματίσει ξεχωριστές ανακοινώσεις για όλους τους οικείους και για πολλά χρόνια –κάθε χρόνο και διαφορετικές μερικές φορές– εξέφραζαν και παράπονα για καθυστερήσεις στις επισκέψεις, ήξερε ο υπολογιστής να σημειώνει απουσίες.

Αυτός τώρα σεργιανά ανάμεσα στους τάφους και βλέπει πότε πότε από μακριά τις φωτεινές πινακίδες που ακτινοβολούσαν το άγγελμά τους μόλις πλησίαζε στα τρία μέτρα απόσταση κάποιος συγγενής ή τυχαίος περαστικός.

«Συνοδίτη ξέχασες το Θεό»

ή *«Είμαι ήρεμος εδώ γιατί όταν έπρεπε είπα το Όχι»*

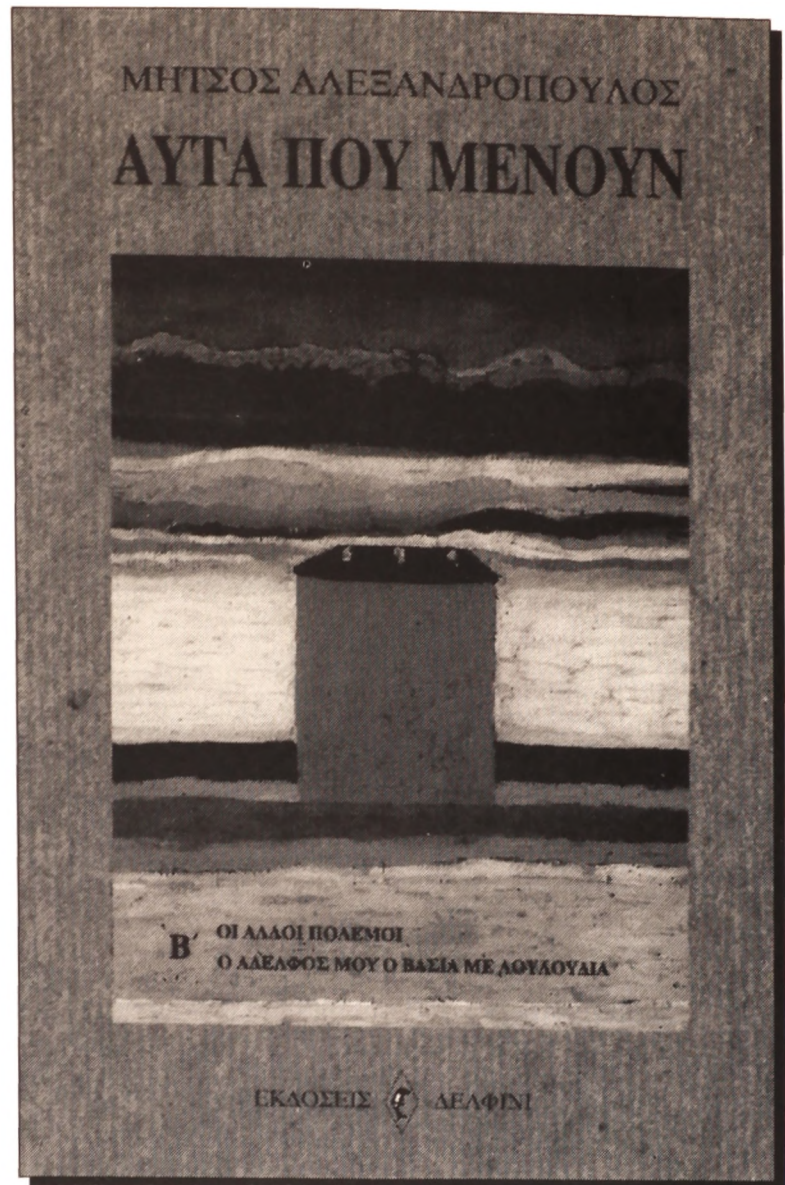
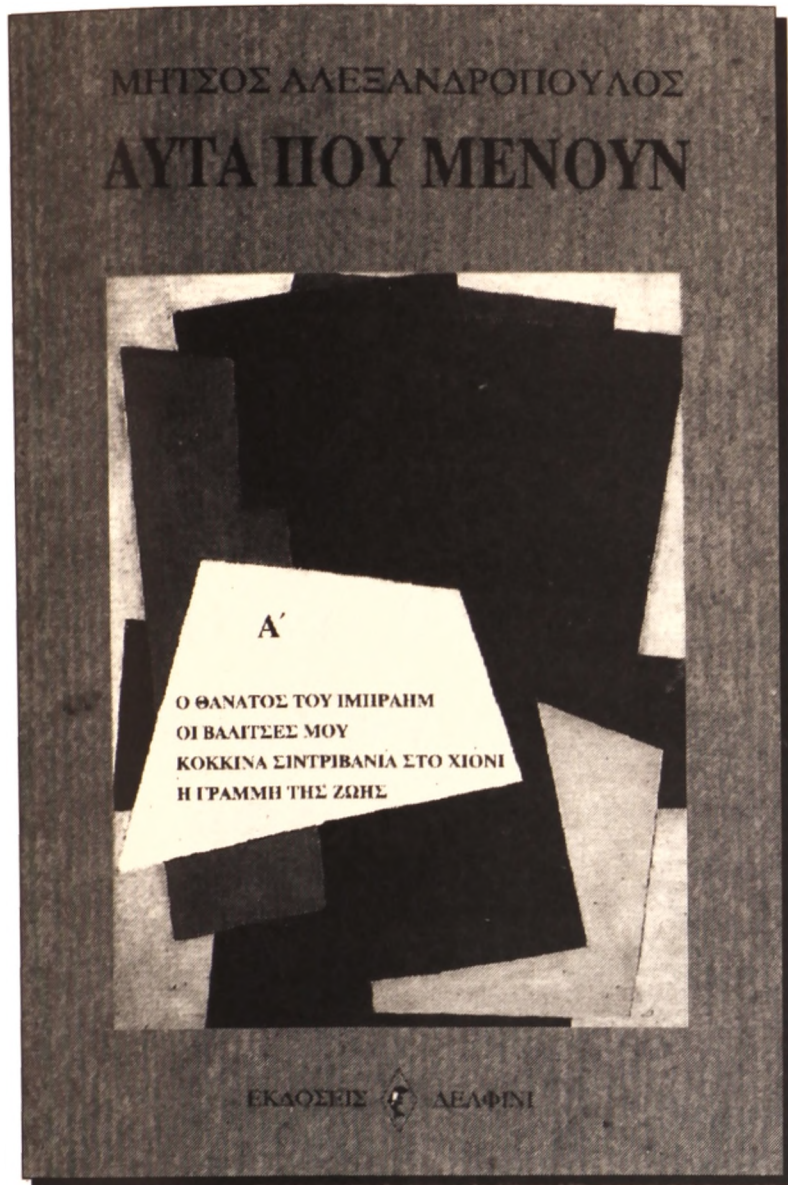
ή *«Τον Χριστό, πάντα τον Χριστό».*

Πλησιάζει στον τάφο της – πικρή ιστορία, αυτή είχε πάρει βαρβιτουρικά πριν από λίγο καιρό, δειλός αυτός δεν πρόλαβε. Βλέπει κοντά δύο τρεις οικείους της, βλέπει από τα πλάγια ένα μέρος από το φωτεινό ρητό της στο οριζόντιο μέρος του σταυρού: «...αυτό το χάσμα πάντα».

Κανείς δεν ήξερε την ιστορία τους, πόσο έφταιξε κι αυτός, φοβάται να πλησιάσει μην έχει κάποια γραφή που προορίζεται γι' αυτόν κι όλα αποκαλυφθούν. Διακριτικά περιμένει να φύγουν όλοι, πλησιάζει. Τρόμος όταν κανένα κείμενο δεν ακτινοβολεί, τρόμος που τον κατακυριεύει όταν διαπιστώνει πως από κανένα τάφο δεν υπάρχει ανταπόκριση όταν για να επιβεβαιωθεί πηγαίνει τρεκλίζοντας εδώ κι εκεί και στέκεται μπροστά τους.

Σε κάποιο μνήμα δίπλα ένας ηλεκτρονικός μηχανικός δοκιμάζει το σύστημα, στην οθόνη του σταυρού προβάλλονται συνεχώς αυτά που είχε σκεφθεί και προγραμματίσει εδώ και καιρό, προβάλλονται τα δικά του μηνύματα.

Ο αιώνας που φεύγει Οι μνήμες που κρατούν...

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Ο Β' ΤΟΜΟΣ

...όταν κάθομαι να γράψω μια σελίδα, αισθάνομαι ότι κάποια κρούστα σπάζω. Κάτι προσπαθώ ν' απελευθερώσω από κει μέσα, ένα πρόσωπο, μια συγκίνηση, μια σκέψη ή μια στάση ανθρώπινη.

Κι αυτές εδώ οι αναφορές μου στην πολιτική αυτή την έννοια έχουν. Δεν κάνω ιστορία και μάλιστα πολιτική ιστορία. Αυτή είναι η κρούστα κι εγώ προσπαθώ, το κατά δύναμιν, να βρω τι είναι από κάτω (και κάπου το έχω και μ' έχει αγγίξει, έγινε στοιχείο της ζωής μου)...

Κι αυτήν ακόμα την έκφραση *πολιτικό πρόσωπο* την αισθάνομαι πια να σημαίνει, σχεδόν πάντα, πως έχουμε πάλι εδώ έναν άνθρωπο, θαμμένον κάτω από την ίδια ανθρωποφάγα κρούστα.

Με Θυμαστε,

CLASSIC

LIGHTS

10

360
ΔΡΑΧΜΕΣ

Το Υπουργείο Υγείας προειδοποιεί:

Τ Ο Κ Α Π Ν Ι Σ Μ Α Β Λ Α Π Τ Ε
Σ Ο Β Α Ρ Α Τ Η Ν Υ Γ Ε Ι Α